

БІБЛІОТЕКА
НАУКОВОГО ТОВ. ІМ. ШЕВЧЕНКА
м. Львів

III

ДЧС 14.376

1934-1-4

БІБЛІОТЕКА
НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА
ІМЕНІ
ШЕВЧЕНКА
У ЛЬВОВІ.

Ч. 39778 /

1934.

III

2014.916

1934-1-4

39.778. 07 №1(28)-4(31)

(КН 04)

Почтову оплату заплачено гуртом. — Pocztową opłatę opłacono ryczałtem.

Ч. 1. (28)

ЛЬВІВ, БЕРЕЗЕНЬ, 1934.

РІК VII.

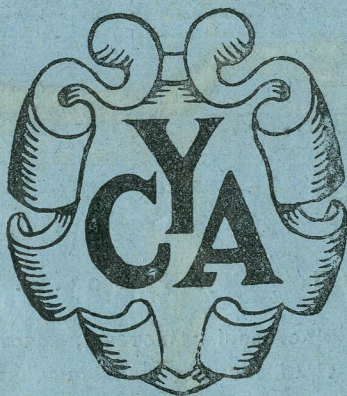
ЖИТТЯ І ПРАВО

ВІСТНИК ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ.

ПРАВО ЦИВІЛЬНЕ, КАРНЕ, АДМІНІСТРАЦІЙНЕ, ПОЛІТИЧНЕ, МІЖ-
НАРОДНЕ, — СУДІВНИЦТВО, АДМІНІСТРАЦІЯ, САМОВРЯДУВАННЯ,
ЕКОНОМІЯ, КООПЕРАЦІЯ, СКАРБОВІСТЬ.

ПЕРШИЙ ЧВЕРТЬРІК.

Редагує Колегія: д-р Кость Левицький, Модест Каратницький, Антін Рак, д-р Євген Давидяк, д-р Олександр Надрага і Ярослав Левицький. — Начальний і відповідальний редактор: д-р Кость Левицький.

Т. У. П.

ВИДАЮТЬ ТОВАРИСТВА: „СОЮЗ УКРАЇНСЬКИХ АДВОКАТІВ“ У ЛЬВОВІ І Т-ВО
УКРАЇНСЬКО-РУСЬКИХ ПРАВНИКІВ У ЛЬВОВІ.

Адреса Редакції і Адміністрації: „Життя і Право“, Львів, Руська ч. 3, 1. поверх
Телефон ч. 43—97.

Передплата: чвертьрічно 3 зол., піврічно 6 зол., цілорічно 12 зол.

Кожний правник Українець повинен безумовно передплачувати цей наш одинокий
правничий орган.

З М І С Т:

	Стор.
Проф. д-р Ст. Дністрянський: Звіт з Українського Правничого Зїзду в Празі	1
Я. Левицький: Нотарійний примус	22
Д-р Л. Ганкевич: У важкій службі	26
М. Глушкевич: По дорозі зі суду	29
В справі урядової мови коморників	30
Самопоміч кредитова адвокатів	31
М. Глушкевич: З Начальної Адвокатської Ради	31
З організаційного руху:	
а) Сходини Дрогобицької і Самбірської Делегатури	
б) Сходини Делегатури С.У.А. в Тернополі	32
З життя нашої адвокатури	36
Д-р І. Кицикевич (посмертна згадка)	37
Всячина	38
Оречення Найвищого Суду	377—386

Кооперативний Банк

„Д Н І С Т Е Р“

у Львові, вул. Руська ч. 20.

Удільює позички векслеві і гіпотечні, зачети на підклад акцій і т. п. — **Приймає** під найкориснішими умовами вклади в краєвій і заграничній валюті. — **Переводить** купно і продаж всякого роду цінних паперів. — **Переводить** торговельні операції. — **Приймає** вклати на рахунок третих осіб. — **Попирає** діяльність других кооператив.

Адреса для телеграм „Дністер“, Львів, Телефон 80-50.

Інформації в справі позичок уділяють Агенції Дністра.

ЖИТТЯ І ПРАВО

ВІСТНИК ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ.

ВИДАЮТЬ ТОВАРИСТВА: „СОЮЗ УКРАЇНСЬКИХ АДВОКАТІВ“ У ЛЬВОВІ І Т-ВО
УКРАЇНСЬКО-РУСЬКИХ ПРАВНИКІВ У ЛЬВОВІ.

Редагує Колегія: д-р Кость Левицький, Модест Каратницький, Антін Рак, д-р Євген
Давидяк, д-р Олександр Надрага і Ярослав Левицький. — Начальний і відповідальний
редактор: д-р Кость Левицький.

Адреса Редакції і Адміністрації: „Життя і Право“, Львів, Руська ч. 3, I. поверх
Телефон ч. 43—97.

Передплата: чвертьрічно 3 зол., піврічно 6 зол., цілорічно 12 зол.

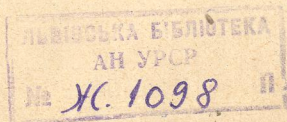
ПРОФ. Д-Р СТ. ДНІСТРЯНСЬКИЙ.

Звіт з Українського Правничого Зїзду у Празі

від 4. до 7. жовтня 1933. р.

Підготовлення зїзду.

Перші підготовні праці до українського правничого зїзду в Празі почались в осені 1931 р., коли утворилась окрема правничо-економічна секція для зорганізування наукових праць в ділянці права, економіки та соціології в рамках другого українського наукового зїзду. Головою секції був уже тоді проф. д-р Дністрянський, заступниками голови проф. д-р Ейхельман і проф. Шелухин, та секція поділялась на підсекцію правничу під головуванням проф. Шелухина й підсекцію економічно-кооперативну за головування проф. Мицюка. Секція зголосила до другого наукового зїзду, що відбувся на весні 1932. р., великий список рефератів, але наслідком непорозуміння із загальною управою тодішнього наукового зїзду, що відбувся під головуванням проф. Степана Смалья-Стоцького, відмовилась від участі в тому зїзді та винесла постанову: приступити до влаштування окремого наукового зїзду, обмеженого на науку права, економіки й соціології. На тому-ж зїзді виголошено тільки кілька економічних рефератів, — розуміється поза межами секції. Колиж після другого наукового зїзду зійшлася управа українського правничого товариства в Празі, погодженося на цьому, що товариство приступає до підготовлення окремого зїзду, який матиме назву „Український Правничий Зїзд“. Цю назву затвердив і факультет права та суспільних наук, — вона й залишилась без зміни, коли мізніше було рішено, що у зїзді мають взяти участь не тільки

українські правники, але й економісти та соціологи. Цим було засвідчено, що наші дослідники визнають найтісніший зв'язок науки права з усіма економічними та суспільними науками.

Почалась організація українського правничого зїзду. На чолі організації станув факультет права та суспільних наук українського вільного університету та українське правниче товариство в Ч. С. Р. Обі ці корпорації вели спільну працю дружно й солідарно. Перш за все встановлено дві комісії для переведення тієї праці: комісію організаційну та наукову. Організаційна комісія мала на меті технічне підготовлення зїзду, запросини на зїзд, кореспонденцію, сповіщення, та восібна грошову сторінку конгресу. Наукова комісія займалась натомісць питаннями наукового характеру, щоб запевнити зїздови відповідну кількість наукового матеріялу та скласти цей матеріал у відповідну, свідому своєї мети систему. Обі комісії, організаційна та наукова, засідали під головуванням проф. д-ра Дністрянського. До організаційної комісії належали крім цього професори: Шелухин і Ейхельман, як заступники голов, проф. Мицюк як голова економічної секції та д-р Шляхтиченко, як секретар. Наукова комісія була значно поширена, до неї входили майже всі члени українського правничого факультету в Празі та її секретарем був інж. Димінський.

Коли організаційна комісія приступила до праці, мусіла перш за все подбати про вирішення грошового питання. Перша поміч прийшла від сенату українського університету в Празі, що серед великої грошової скрути поспішив з помічю срганізаційній комісії. Ця поміч не могла одначе бути достаточна, і тому увага організаційної комісії звернулась на українські правничі круги в Ч. С. Р. Треба було згрупувати ще незорганізовані круги наших правників, у Чехословаччині, в існуючому українському правничому товаристві для спільної мети. Цій меті служила поїздка проф. Дністрянського на Словаччину та Підкарпаття в квітні місяці 1932. р. Українське правниче товариство в Празі, що обмежувалось по свому призначенню на правників-емігрантів, мусіло змінити статут, щоб прийняти в члени колегів з Підкарпаття, Словаччини, Морав і Шлеська, — і тільки цим шляхом могли вступити нові члени до товариства та надати йому новий напрям і підперти чи то вкладками чи іншими матеріяльними пожертвами змагання управи товариства до влаштування українського правничого зїзду. Ця акція вимагала довшого часу й тому скликання правничого зїзду не могло наступити вже на протязі 1932. р., як це було на початку проєктоване, але аж в 1933. р. і це в осінніх місяцях. При допоміж таких-то засобів влаштувала організаційна ко-

місія правничий зїзд, не маючи поза цим нізвідки помічі ні субвенції.

Щодо наукової комісії зїзду, то вона мала на оці не тільки науковий засіб виготовлених рефератів, але й науковий рівень зїзду, а саме не тільки в цьому локальному міліе, в якому зїзд відбувався, але теж у зносінах з такими заграничними чинниками, які зрозуміли якслід змагання української правничої культури до щораз кращого розвитку. Прирекли участь в українському правничому зїзді перш за все чеські правники, та коли їхня участь обмежилась до приярности декана правничого факультету Карлового університету і досить численно репрезентованих заступників чеської влади та чеських високих шкіл при відкритті зїзду, то відсутність правничого реферату в чеській мові пояснюється тільки особистою перешкодою того референта (чеського унів. професора), який не міг виконати даного приречення. Зате повелось голові наукової комісії, проф. Дністрянському, заінтересувати широкі круги югословянських правників, котрі, не могучи взяти особистої участі в зїзді, передали на ужиток зїзду незвичайно інтересний доклад проф. Періча з Білгороду про „неюридичні елементи в праві“. Це перший випадок, що представники чужої держави заявили нам безпосередньо свою солідарність на культурному полі.

Головну вагу звернула наукова комісія зїзду на це, щоб з одного боку наблизити структуру зїзду до звичайного типу наукових зїздів, та щоб з другого-ж боку українській народній культурі дати те, чого український народ, ідучи шляхами давньої правної традиції, в теперішній добі від права вимагає. Тому на одному з перших засідань наукової комісії було вирішено, що слід зірвати з практикою двох попередних наукових зїздів, які без розбору, без мети та без системи ставляли побіч себе поодинокі реферати, кермуючись тільки тою формальністю, щоб були зачитані праці, зголошені докладниками та приняті секціями, без огляду на їх важливість та далекосяглість у науці. Наукова комісія звернула перш за все увагу на найбільш важливі питання новітньої доби а опісля встановила проект осібного дня „Української Правди“, щоб шляхами історичної традиції українського права витворити для нього основи новітнього права. При економічних та соціологічних рефератах збережено теж огляд на найбільш пекучі питання дня, на дослідні системи українського економічного й суспільного життя та на все те, що має призначення витворити для українського народу кращі умовини в майбутне. Коротко кажучи, наукова комісія зїзду була встановлена якраз з метою, щоб дати зїздови ясно спрецизований характер свідомої, провідної думки. Зголошено було значно більше праць, ніж комісія могла поставити на порядок дня.

ВІДКРИТТЯ ЗІЗДУ.

Наукова комісія упросила на почесного голову зїзду ректора українського університету в Празі, проф. д-ра Івана Горбачевського, знаного в світовій науці українського вченого, що поклав уже до кінця війни великі заслуги на кафедрі лікарської хемії на Карловому університеті в Празі та як перший міністр здоровля у Відні.

Проф. Горбачевський відкрив український правничий зїзд у Празі дня 4. жовтня 1933. р., в годині 10. ранку, в салі II. нового будинку чеського правничого факультету Карлового університету короткою промовою, при чому привитав заступників чесько-словацького міністерства шкільництва та заступників влади, декана чеського правничого факультету, проф. Соммера, представників інших чеських високих шкіль, гостей з Закарпаття, представників українських товариств у ЧСР., та інших приявних.

Опісля промовив голова зїзду, проф. д-р Дністрянський.

Після промови проф. д-ра Дністрянського слідували два святочні реферати: проф. Білецького: „Руська Правда в її історичному розвитку“, і проф. Періча з Білгороду: „Неюридичні елементи в праві“. Ізза відсутности автора цього останнього реферату переклав його проф. Лоський на українську мову та представив зборам. **Проф. Білецький** сконстатував протилежність поглядів на повстання і розвиток Руської Правди, та перейшов до текстологічного розбору пам'ятки на підставі 69. списків. Студіювання тексту Руської Правди привело до таких висновків: 1) Руська Правда пережила 4 кодифікації свого тексту, а) князя Ярослава, б) Ярославичів, в) Володимира Мономаха і г) початку XVII. в. 2) Перший і другий кодекс не перейшов великих текстуальних змін, хоча в основі розвитку другого кодексу лягла величезна відміна правної свідомости: скасування кривавої помсти. 3) Третій кодекс був найповніший, бо обіймав у собі обидва перші з великими додатками і пережив у своїм історичнім розвитку найбільш редакційних змін (7) і був найпопулярніший. 4) Правна свідомість останнього була найповніша і найглибша; охоплювала майже все суспільне життя, рахувалась і зі звичаєвим правом та з юридичними нормами, що диктувалися новим побутом: неустанна творчість правових норм, це характеристична прикмета еволюційного процесу цього кодексу. 5) Четвертий кодекс є остання відміна законотворчого процесу; він має вже не загально український характер, але тільки місцевий, як **установна грамота**, — через те він скорочений і звужений у своєму реальному змісті. 6) Місце, де творилися кодекси Руської Правди, це Київ, як осередок стародавньої правної

ініціативи і як символ державно-творчої національної сили для майбутньої Української Правди.

Другий з черги реферат проф. д-ра **Періча** з Білгороду мав ось який зміст:

Правні відносини уявляють із себе абстракції, яких не можна помічувати раніше їх зовнішньої вияви. Вони є в залежності від людського недосконалого розуму і волі законодавця. Подібно до праці землеміра, праця законодавця є щось на зразок пляну, тільки не на земних площах а площах суспільного життя та його відносин. Поміж науками правничими та математичними існує деяка подібність. Законодавець у своїй акції обмежений природою правних відносин, та з другого боку сферу правних відносин обмежують і такі неюридичні елементи, як: час, число і жереб. Час вирішує в набуттю права, підданого умовинам першенства у припиненню чи виконанню відносної акції. Число допомагає законодавцеві у вирішенні справ, що їх розв'язується більшістю голосів зацікавлених осіб. Жереб, як випадковий спосіб, теж допомагає в розв'язанню деяких юридичних актів. З причин недосконалости людини покликано до життя неюридичні елементи, як помічні засоби при розв'язанню деяких правничих норм. Час, число та жереб — сили дійсно безмежні, що являють собою те щось, що кермує долею людей та суспільности.

Після цього другого реферату відчитано привітання, заслані правничому зїздови.

НАУКОВІ ПРАЦІ НА ПОЧАТКУ ЗІЗДУ.

В середу, 4. жовтня 1933. р. після полудня відбулись ось які реферати:

І. Проф. Д-р О. Ейхельман: „**Про кодифікацію міжнародного права**“.

Прелегент пояснив початки думки про спроби в письменстві, щоб сформулювати зміст принципів неписаного міжнародного права в формі кодифікації, починаючи з кінця 18. в. Супроти цього зазначив одначе докладник уже в 1888. р., що здійснення такого кодексу є неможливе та що й нема потреби такої кодифікації для практики, бо основні принципи міжнародного права є по своїй суті *jus necessarium*, ясні по собі в практиці, але що на складення їх у закондатні норми з причин потрібної обережности держави ніколи не погодяться. Одинокім шляхом, щоб досягти найбільшого по змозі об'єднання формально-юридичних норм у міжнародно-правових зносинах, являється система т. зв. плюлятеральних договорів між значною кількістю держав. Таких загальних договорів (*unions internationales*) заключено було від 1888. р. багато, а саме по окремих питаннях, головню технічного характеру. Сюди належали м. і.

теж обидві Гатські конференції мира з 1899. і 1907. рр. Коли тому в обсязі Ліги націй виринула думка складення об'єднаного кодексу міжнародного права, вона була правниками відхилена, тільки згодом було признано, що можливе є об'єднання по окремих питаннях та шляхом заключування окремих (*unions internationales*) під авспіціями Ліги націй. Коли ж опісля приступлено до студій над питанням, які предмети міжнародного права були-б найбільш пригодні до загальної кодифікації, скликано з доручення Ліги націй 1930. р. т. зв. „Конференцію для кодифікації міжнародного права“ до Гаги, яка мала скласти проекти для плюляретальних міжнародних договорів по таких 3. питаннях: 1) про підданство в державі; 2) про територіяльні води; 3) про відповідальність держави за шкоди, зроблені на її території чужинцем. Але навіть щодо цих питань не можна було досягнути згоди приявних представників держав. Так само й в Америці, де праця над об'єднанням міжнародного права шляхом загальної кодифікації почалась уже в 70-их роках минулого століття, не довела вона до ніякого результату. І тут згодом виявилось, що про справжню кодифікацію міжнародного права годі подумати. Тільки де зацікавлені держави порозуміються щодо деяких питань з ділянки міжнародного права, можуть заключити спільні договори (*unions internationales*).

II. Проф. С. Шелухин: „Участь громадянського елементу в суді“. Повнота прав людської особи містить у собі поняття про особисті, громадянські й політичні права людини в державі. З цим зв'язані й права народу. А як суд є одним з елементів державного суверенітету, так участь народного елементу в творенні правосуддя є одним із виявів прав людської особи й народу в державі. Участь народу в законодавстві й у суді та незалежність суду є міркою народної свободи. Історія культури й цивілізації народів — це історія боротьби межі народом і владою за права законодавства й суду. В *Magna Charta libertatum* 1215. р. побіджений англійський король Іван Безземельний мусів виконати вимоги баронів і всіх свободних та забезпечити їм свободи, права й вільності. По цій хартії ніхто не мав права позбавити когось свободи чи маєтку, чи охорони закону інакше, як по суду рівних йому й по закону країни. Вільності особисті, громадянські й політичні стали згодом приналежністю цілої нації. Англія вважається найдавнішою країною організованої участі народу в творенні правосуддя і країною найдавнішого суду присяглих. В договорі Української Республіки з Московським царем 1654. р. цілком подібно, як у *Magna Charta libertatum* навіть у подібних виразах зазначено, що український нарід установив право на свій суд і гарантував його від царських посягань.

В Росії визнано народну участь у суді в формі інститута присяглих засідателів по закону 1864. р., отже раніш, ніж в Австрії. Участь народу в суді на Україні є традицією, з якою нарід зрісся психологічно й морально. Окупація України більшовиками скасувала одначе суд присяглих та перетворила його в орган партійної організації. Наука поставила питання про участь народного елементу в суді на принципіальний ґрунт. Нарід є основою держави й державного життя. Так і участь народу в правосудді є його самостійне право. В дійсности ж і закон не є універсальною нормою та й суд має ціллю знайти не формальну, а матеріяльну правду. Для цього ще мало знання професіонального правника. Тільки суд, не зв'язаний буквою закону, суд народний, незалежний, об'єктивний, може тут сказати своє компетентне совісне слово. Правотворчі акти життя роблять своє побіч закону. Тому й справжнє право твориться в живій дійсности також і проти закону, ради потреб соціального життя. Для того в суді потрібні живі люде а не лише професійні правники, бюрократи, урядовці. Тут участь народного елементу в суді абсолютно необхідна. В Україні повинен бути реставрований суд присяглих, з участю в ньому й жінок. Він повинен складатись з урядових і народних суддів та узяти собою не дві, а одну колеґію. Народну участь у суді треба поширити й на цивільні позови.

III. Проф. Д-р С. Дністрянський: Проблеми господарського права в модерній добі.

Назва „господарського права“ виринула спершу за всесвітньої війни в Німеччині. Воно існувало одначе вже перед війною, як спеціальна ділянка модерного права побіч поділу права на приватне й публичне. Хоч усе право від початків культури містить у собі елементи господарські крім соціальних, воно, як таке, не творило покищо окремої ділянки права, та зачислялось на взір висловів Ульпіяна або до права приватного або до права публичного. Ні римське ні грецьке право не знало тому цього поняття господарського права, що його втворила модерна доба. В старовині й не було знане це поняття суспільности, що виробило собі в модерній добі самостійне місце поміж правовою сферою одиниці та правовою сферою держави. Так і в середньовіччю виринає щоправда самостійна суспільність в католицькій церкві, але вона всеж таки не має тієї спеціальної економічної мети, яка характеризує модерну суспільність та її організацію. Германська ідея суспільства (Genossenschaftswesen) творить тільки підготовчу ступу до модерного поняття суспільности та її суспільного господарства, але сама собою не творить іще господарського права в модерному розумінні, тільки соціальний метод тривкої зв'язаності, який мусіла знести французька революція, щоби на

згарищах давних станів поставити вільну суспільність зі змаганням до нової суспільної господарки на нових правних основах. Модерне поняття суспільності бере свій почин від англійських мораль-філософів 18. ст., воно одержує політичну закраску в (*contrat social*) Русса та культурний напрямок у творах Гердера; вкінці воно кристалізується як єдиноманітне філософічне поняття у Гегеля. З визволенням людини та суспільності починається для цієї останньої нова ера в житті економічним. Творяться вільні суспільства з метою збереження спеціального та відповідного своїм суспільним цілям господарства. Так повстає модерне господарське право, якого носієм є модерне суспільство зі своїм суспільним господарством, — право, що стоїть по середині між приватним та публичним правом. Сюди належать перш за все модерні форми організації суспільного господарства, картелі, трести, синдикати, концерни і т. д., далше право кооперативних стоваришень, ціле право робітниче, соціальне забезпечення і т. д., — взагалі всі ті виввори нового суспільного господарства, що мають на меті нову правну конструкцію економічного життя-буття суспільности, без огляду на це, чи в цих змаганнях помагає їй держава, чи суспільство саме зберігає підстави свого правного існування.

IV. Проф. А. Андрієвський: Маєткові відносини подружжя в українському праві.

Головні принципи:

1) Повна сепарація: твоє є твоє, моє є моє; що я набув чи від батька одержав, це моє, а що ти одержала від батька чи набула, це твоє.

2) Своє добро може муж чи жінка продати й подарувати, не питаючись одно другого: повна воля.

3) По смерті чоловіка жінка має доживотне вживання його маєтку, але це право стає актуальне лиш по смерті, а до смерті муж може продати або в тестаменті відказати. Доживотне вживання прислугує вдові, хоч є діти; сім'я продовжується: мати є природна опікунка; до самої смерті є усе в матірних руках; вона дітей женить та віддає замож.

4) Якщо нема дітей, то жінка має доживотне вживання а право власности рід мужа, починаючи з батька, якщо від батька маєток прийшов, потім братя, сестри, і т. д.; далше рід батька, якщо з його роду маєток, знова-ж рід матері, якщо з її роду маєток — і т. д. Це все до родових маєтків.

5) Набутий маєток чи до шлюбу, чи по шлюбі належить тому, хто набув; нема дітей, то переходить у власність по смерті мужа жінці, по смерті жінки мужеві, а є діти, то жінка матиме доживотне право.

6) Муж ніколи доживотного права не має. Коли діти

малі а маєток матері, батько виконує опіку, але діти, навіть малолітні, можуть зажадати усунення його від опіки.

7) Коаквізиційне право дає в випадку смерті або розводу справедливу нагороду кожному з подругів за його працю підчас подружжя. Засновано на думці, що подруги сприяють разом до побільшення та поліпшення подружнього маєтку; тому справедливо, щоб той приріст поділено між подругами в разі смерті або розв'язання подружжя.

ДЕНЬ „УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВДИ“.

В четвер 5. жовтня 1933. р. відбулись три великі реферати з історії українського права й три великі реферати про конструкцію українського права в модерній добі.

І. Доцент Д-р О. Гайманівський: **Від „Правди Руської“ до „Литовського Статуту“.**

Референт у вступі подав дефініцію українського народного права, характеризував головні пам'ятки цього права старшої доби та підкреслив визначні моменти наукової конструкції, зазначаючи протилежність старої методології російської школи та нових методів вивчання, що по суті мають схему проф. М. Грушевського. Виходячи від головного пам'ятника цієї доби, Правди Руської слід зосібна зупинитись на цьому, що висловлював термін „Правда“, який ляг в основу тодішнього народного права. „Правда“ в означенню „Правди Руської“ обіймала поняття права, справедливості та божої правди. Право не диференціювалось засадничо від понять етичних та релігійних. Після цього вступу приступив дослідник до загальних, найбільш характеристик рис українського державного, карного, цивільного та процесуального права тієї доби. В державному праві зазначається м. і. відсутність ясноти, єдності та викристалізованості основних елементів поняття держави, а саме території, населення та влади, при чому виявляється стремління до інтеграції влади в Київській державі особливо до Ярослава та оправдується висновок, що власне ні теорія федерації ні теорія конфедерації не підходять для форми сполучення земель після кн. Ярослава. Визнаючи, що принцип народоправства просякав ціле державне життя, дослідник поставився одначе критично до формулювання цього принципу, що його знаходимо у представників „народницької“ школи (Костомарів, Лашенко).

Вкінці докладу референт стисло характеризував вплив Правди Руської на правове поняття Вел. Кн. Литовського, погоджуючись з тим, що ідеї Правди Руської перейшли до Литовського Статуту можливо не тільки безпосередньо, але що вони теж модифікувались в деталях у розізнанні білоруського населення.

II. Проф. А. Яковлів: Розвиток українського права в XVII—XVIII. століттях.

У вступній частині Я. подав короткий історичний огляд подій, які мали місце від другої половини XVI. і до кінця XVIII. в. і які впливали на розвиток українського права цієї доби. Після цього приступив він до характеристики джерел українського права та зупинився перш за все на **звичаєвому праві**. В XVII. — XVIII. ст. виявило українське звичаєве право надзвичайно активну живу силу й охопило чисто всі ділянки державного й приватно-правного життя народу, воно містило в собі непорушно давні принципи українського права доби Руської Правди, доби земських уставних грамот та привілеїв поодиноких українських земель, та доби перед і після Литовського Статуту 1529. р. і прислужилося до збереження живого й тісного зв'язку права попередніх доб з добою XVII.—XVIII. в. Воно існувало й діяло рівнобіжно та поруч з писаним законом: Литовським Статутом, який значну кількість звичаєвих норм запозичив і перетворив у норми писаного закону. З галузі звичаєвого публічного права, яке було діючим в сільських громадах та в місцевому самоврядуванні, розвинулось в XVI—XVIII. в. козацьке звичаєве право, що нормувало автономний устрій козацької громади та поклало підвалини для державного права української держави — війська Запорозького. За доби української держави XVII.—XVIII. в. **звичаєве право було основним джерелом** українського права. Цілий устрій державний війська Запорозького, органів державної влади, адміністрації, війська, суду, й фінансів, був створений на підставі неписаного права, а писані акти й розпорядження органів державної влади лише стверджували діючі звичаєві норми або на них базувалися. Звичаєве право модифікувало приписи закону або й цілком відміняло їх.

З інших джерел українського права належить сюди Литовський Статут, що по своєму змістові і по мові вважався за український національний кодекс. На Гетьманщині вживався Лит. Статут в редакції 1588. р. в друкованому виданні Матоніча і в польських виданнях, а найбільш були в ужитку численні списки обох видань, як також переклади з польського видання та різні перерібки Лит. Статуту для практичного вжитку. Але Статут з 1588. р. був лише субсидіарним джерелом права. Крім Лит. Статуту помічним джерелом права в судах служили польські перерібки Магдебурського права, книги **Щербича „Саксон”** і **Гроїцького „Порядок”**. Твори Щербича й Гроїцького принесли на Україну впливи, крім німецького теж і польського та римського права. Правні книги Магдебурського права послужили також для значної кількості українських перерібок та підручних книг, які були розповсюджені у XVIII. в. Далі належить сюди проект зводу: „Права, по ко-

торим судитися малоросійській народ“, що був складений, на приказ російського правительства, видатними українськими правниками в 1743. р. Референт подав загальну характеристику цього зводу, долучаючи теж характеристику українсько-московських договорів, зосібна основного договору з 1654. р.

Приступаючи до поодиноких родів українського права тієї доби, Я. звернув особливу увагу на характеристику **державного права** України-Гетьманщини, заговорив про державну територію війська Запорозького, про її кордони, про населення, далше про старшину, козацтво, духовенство, міщанство, вільних селян та панських підданих, про еволюцію тих верств та їх правового становища, про чужинців, як: москалів, жидів, татар, циган і т. д. Слідував загальний нарис державного устрою війська Запорозького, зокрема: генеральної ради й ради старшини, влади гетьмана, функцій генеральної старшини, органів місцевої адміністрації, системи козацьких судів і т. д. Дослідник прийшов до висновку, що на устрою козацької держави відбилися давні принципи народоправства і що цей факт свідчить про непереривність традиції в розвою українського права, починаючи з доби Руської Правди. При характеристиці **цивільного права** зупинився Я. на основних його принципах, торкнувся права володіння та розпорядження землями, обовязкової реєстрації актів мобілізації землі, службового характеру права земельної власности, початків гіпотечної системи, заставничого права, земельної давности, сервітутів, родинного та спадкового права. В **карному праві** зазначається перевага норм звичаєвого права в судовій практиці та приватно-правного характеру карної юстиції, відсутність усталеної карної системи, індивідуалізація злочинів і кар, погляд на кари як на засоби морального виховання, практика умовного засудження і т. д. Вкінці вказав на характеристичні принципи **процесового права**, а саме: ініціативу й активність позовника в процесі, систему доказів і центральну ролю в ній присяги сторін, значіння превентивних та забезпечуючих засобів, заведення розвідного й формально-писемного процесу і т. д.

III. Проф. А. Андрієвський: **Українське право в XIX. в.** Головні тези цього докладу такі:

1) Правну українську культуру Москва прийняти не могла, бо була невідготовлена, та мала інший світогляд; рівночасно дати щось з права України не могла, бо сама була напівкультурна. 2) Спроба створити для України окремий кодекс на початку 19. віку скінчилась нічим; проєкт кодексу знищено, а для Полтавської і Чернігівської губернії полишено деякі норми спадкового права з Литовського Статуту 1588. р. Причини цьому треба шукати в централізаційній політиці Москви. 3) Коли для дворянства цілої російської ім-

перію було видано X. том зводу законів, по части списаний з австрійської кн. зак., чому допоміг Карпаторус із Землинської жупи, вихованець віденського університету, Балугянський, співробітник комісії Сперанського, по части із французького кодексу, то більше ніж 90% українського народу залишилось без офіційного кодексу. Так не залишилось нічого інше, як дозволити їм у волосних судах, де виключно селяне судились, вживати звичаєве право. 4) Українське звичаєве право не вийшло як *deus ex machina*, — це була стара практика від примінення Литовського Статуту в козацьких судах та магдебурського права в ратушних судах, по части приспособлена до нових обставин.

IV. Проф. Д-р О. Ейхельман: Нові шляхи українського державного права.

У викладі пояснюється ці завдання права, яким повинен відповісти кодекс про майбутній публично-правний уклад Української Народної Держави. Він повинен мати назву „Українська Правда“, шануючи цим колишнє українське походження Руської Правди, та повинен базуватися на модерних підставах сучасної культури й на властивих потребах українського народного життя. Дослідник пояснює, поскільки ще можна в небогатих випадках користуватись колишнім „Зводом законів Руської імперії“. Переважним джерелом треба всеж таки рахувати зразки на Заході та в Північній Америці. Приступаючи до подробиць, Е. зазначає, що його новий проект різниться в неодному від цього проекту, який він склав у 1921. р., але всеж таки визнає й тепер перш за все ці принципи: забезпечення всіх культурних, публичних та особистих прав громадян та в деякій мірі федеративний устрій з послідовним переведенням основ правової держави й сполученого з тим принципу службової відповідальности на всіх ступнях та в усіх ділянках публично-правної діяльности. Публично-правна влада в державі повинна виконуватись у волості, в повіті, землі та державі. Земля, повіті й волости користуватимуться широкою адміністраційною автономією. Усі представництва установ у державі, землях, повітах та волостях повинні мати назву: „сход“. Сход у волості складається шляхом безпосередніх виборів. До „схода“ в повіті входять по одному делегатови від кожної волости й подвійне число обираємих по всьому повіту, шляхом безпосередніх виборів, тобто депутатів. Земський сход складається з делегатів повітових сходів, в кількості, що відповідатиме пропорційно численности населення в повітах. Сход усеї держави матиме назву „Народний Сход“ та складатиметься з делегатів повітових сходів по одному делегатови від кожного повіту та із делегатів земських сходів, загалом в кількості рівній усім делегатам від повітових сходів. Ця кількість поділяється між земськими сходами про-

порційно до численности населення в поодиноких землях. Крім такого особового складу різних сходів пропонує Е., що сам сход може кооптувати напр. 5% членів а урядовий голова волости, повіту чи землі таку-ж кількість членів по своєму виборови. Народний голова може до Народного сходу зголосити по своєму вибору напр. 15 членів. Усі ці вибори та призначення робляться по внеску Е. на дворічний період. Вибори переводяться пропорційною системою. До волосних виборів та до вибору депутатів слід примінити систему плюральних голосів, з увагою до віку виборців, їх родинного стану, їх освіти, громадянських послуг і виконаної суспільної праці.

Організацію урядової влади представляє собі Е. так: на її чолі стоїть у державі народний голова, що вибирається на 6 літ. На чолі виконавчої влади в землі стоїть земський голова; його призначає народний голова зі списку кандидатів, який подають земські сходи. На чолі уряду в повіті ставиться повітовий староста, у волості волосний староста; вибирає їх відповідний сход та затверджує земський голова, згідно для волості повітовий староста. Міністрів призначає народний голова зі списку кандидатів, яких йому подають народний і земські сходи. До колегії міністрів додаються 4 міністри без портфеля, зі списку осіб, предложених земськими сходами.

Службові акти народного голови контрасигнуються відповідними міністрами. При урядових начальствах організуються ради з перевагою суспільних представників від відповідних публично-правних установ і організацій. Ради мають в деяких справах рішаний голос, до багатьох справ вони можуть бути покликані з дорадним голосом.

Це тільки найбільш важливі точки з доповіді проф. Е., що розбирає увесь проблем основно та в деталях.

V. Проф. Д-р С. Дністрянський: **Нові шляхи українського цивільного права.**

Перш за все нашим завданням є: не бурити історичні традиції, але зберегти їх там, де вони живуть у народі та де не витворились нові народні потреби, нові підстави народоправства. Нові шляхи українського права не можуть спертись безпосередньо на які-небудь раніші закони, вони можуть базувати тільки на справжньому народному праві, котре живе в народній традиції та формує народоправну свідомість нашого народу. Де однак сам український народ не витворив своїх власних правних поглядів, тільки підпорядкувався чужим, там не існує ніякий зв'язок між модерною добою й минувшиною, та для законодавця виринає нове завдання, щоби як слід зберегти соціальні та економічні вимоги „духа часу“, але й це знова під авторитетом власної народної творчости, тобто справжнього народоправства в модерному

значінню. Для цього нового права є щоправда найліпша форма: **закон**, але це сьогодні тільки звичайна **форма**, не категоричний імператив. Цим імперативом є тільки „правда“, значить **правдиве** право, як витвір **народних**, правних **цінностей**. „Правда“ стояла вже зпочатку на чолі нашого народоправства, — вона стоятиме й сьогодні на чолі народної конценції нашого права, хоч шляхи, якими „правда“ виявлялась ще в середовіччю є самозрозуміло інші, чим шляхи, які характеризують добу нинішню.

Колиж стежимо за новими шляхами модерного **цивільного** права, то й тут зазначаються загальні цінності, які лягли в основу правної ідеї, зберіганої самим народом. Побіч цього примічаємо в модерному цивільному праві дві характеристичні сторінки: соціальну та економічну. Головна точка цього питання спочиває на самому **змісті** цивільного права, тоб-то в участі в співжиттю людей одних з одними (соціальна сторінка), з другогож боку в участі одиниць у життєвих добрах для власного інтересу (економічна сторінка). Соціальний характер інтересу лежить у цьому, що сама суспільність є по суті побудована на своїх інтересах, натомість економічна сторінка його виявляється тим, що людина прив'язує до дібр таку вагу, яка мірється його власною користю (*id quod interest*). В модерному приватному праві відважуються якслід інтереси держави, суспільности та одиниць — й це є одним із найбільш важливих завдань модерного судді. До цього й змагає й т. зв. **соціальний ідеал**, що повинен мати на оці не тільки законотворець при констукції постанов цивільного права, але й суддя при прикладі закону до конкретних випадків правного життя. Сьогодні годі одначе вважати закон за безумовно авторитативну соціальну форму права, та в новітній добі приходять знова до безпосереднього впливу побіч закону не тільки т. зв. звичаєве право, але й народна творчість при допоміж судейської практики чи правної науки. При кінці виринає в модерній добі ще одно важливе питання загальної натури, чи саме модерний цивільний закон повинен прийняти римський принцип генералізації, чи германський принцип спеціалізації правних норм. Правда, що сучасне народне господарство вимагає щораз значнішої спеціалізації й на правному полі, всеж таки все те не торкається домени цивільного права (*sensu stricto*) тільки т. зв. господарського права, яке стоїть на межі між приватним та публичним правом. Що в області чистого приватного права принесло давне римське право зі своєю тенденцією генералізації правних норм, це ледви чи так скоро булоб можливе заступити принципом іншим, опертим на спеціалізації.

Після цих загальних завважень дослідник приступив до обговорення модерних напрямків на полі поодиноких

родів цивільного права, зупиняючися зосібна на родинному, особовому, річевому, облігаційному та спадковому праві. Вкінці, розглядаючись між цивільними законотворами нової доби, висловив погляд, що існує в Європі один законотвір, у якому й модерний законотворець українського права знайде найкращу основу для своєї конструкції, і це не тільки в самих постановах, але й у способі, як цей законозбір повстав та як він став найкращим модерним витвором народної правової творчості. Це швейцарський цивільний закон з 1907. і 1911. р.

VI. Проф. С. Шелухин: Нові шляхи українського карного права.

Творення українського карного кодексу є нині справою дуже складною. Він повинен відповідати правосвідомості народу, матеріальним умовам його життя і вимогам сучасної науки та вищої культури й цивілізації. В основу для цього українська нація має традиції своєї високої правової культури, з якої черпали й сусіди. Кодекс цей повинен відповідати й ідеї майбутнього загально-європейського законодавства, про утворення якого правники клопочуться. Але нинішні часи зробили матеріальні умови життя хаотичними, правосвідомість заплутаною, істинна наука стала не в фаворі...

Нині труднощі особливо зросли, бо ідеї фашизму, диктатур, расизму, большевизму наробили в цілій Європі радикальних змін в поняттях про мораль, про людину, про людську особу і її права, про державу, нарід, суверенітет, владу, навіть про науку, яку женуть служити політиці. Нині правотворчість вимагає особливих передбачень.

Карні кодекси судоустрою, процесу і матеріального права вимагають сконсолідування їх в конструктивну одиницілість. Для того необхідні вироблені юридичні принципи і одна редакція, щоб кодекси мали внутрішню сконсолідованість. В Росії цього не було. Судові Устави 1864. р. були останнім словом науки, а кодекс матеріального права дихав московською відсталістю. З цього виходила дисгармонія, яка шкодила правосуддю. Нове російське Уголов. Улож. 1903. р. складалося в часи реакції і хоч видержало критику європейських учених, в тім числі й проф. Ліста, який хвалив працю, але чужі правники не знали дійсного російського життя, тому й не бачили внутрішніх хиб цього законодавства, ніби модерного.

Для українського народу Судові Устави 1864. р. були розвитком його права. Він був їм радий. У виробці їх брали участь і українські сили. Устави організували суд швидкий, справедливий, милосердний. („Часом і над винуватим треба ушкодіти”). Вони установили гарантії правосуддя, свободну оцінку доказів по совісті, і т. д. Це відповідало українській правовій культурі і традиціям копних судів, наказу гетьм.

Богдана Хмельницького 1657. р. Пинський шляхті про гарантії права, щоб по судах скорочена була правна процедура, щоб не було зайвої тяганини, щоб справи по судах вирішувалися швидко, і т. д. Це саме і в Уст. 1864. р.

На жаль, в Уст. 1864. р. внесено було каліцтво на користь уступок московській культурі, політиці і свавільству адміністрації, якій все більше надавалося право накладати кари без суду. Це противне українським традиціям. Вступ і І. арт. Розд. І. Литов. Стат. 1529. р. установляв, що на Україні кари можна накладати тільки по суду. Нині в українському кодексі повинен бути відновлений принцип одвічальності лише по суду. Поліція й адміністрація не компетентні установляти вину і кару. У Франції 9. лютого 1933. р. вийшов закон про гарантії індивідуальної свободи і прав особи. Він дає право слідчому на арешт не довший 5 день, далі арешт можна протягти тільки на два тижні, а ще далі тільки з постанови Судової Радної Камери. Устави 1864. р. вирішували це краще, але, на жаль, допускали адміністративні арешти.

Історія українського народу наповнена боротьбою, „за права і вольности“, проти свавільства, насильства і відсталих законів. Ці домагання зостаються незмінними й нині. Тут вказівка для кодифікатора. Народна правосвідомість вимагає панування принципів права над принципами панування грубої сили і свавільства.

В основу карного законодавства требакласти визнання за людською особою абсолютної цінності, бо карна юстіція направляєтсь на людську особу і без гарантій легко моглаб перетворити її з субекту в обект. Коли людська особа нічо, то й колектив їх — нарід теж нічо. Алеж нарід є основним елементом держави і перетворення носія державного суверенітету в обект треба вважати одним з найбільших злочинів.

Законодавство повинно трактувати людину за істоту біологічну, інтелектуальну, моральну, волеву, соціальну. Це все разом складає цілість людської істоти, — цілість органічну. Дефект в якійсь з цих інтегральних сторін особи чи частин її не є ще дефектом ні цілої людської істоти, ні інших сторін її. Тому й порушення в поступованні людини, передбачене диспозитивною частиною закону, промовляє тільки про дефект в якійсь чи якихось частинах. Тому й санкція мусить бути спрямована на поправу чи унешкодження того частинного дефекту в людині, а не на всі сторони людської істоти. Здорові сторони того не потребують і повинні бути вільними від санкцій. Позбавлення життя як кара, відпадає логічно з системи кар.

При кодифікації для українського народу щодо судоустрою і процесу, за основу праці можна спокійно прийняти Судові Устави 1864. р., але треба з них викинути все, що їх калічило, суперечило їх принципам, було уступкою реакції,

і розвинути відповідно новішим вимогам науки й вищої правосвідомості. Треба в них ясніше й ширше розвинути гарантії правосуддя і поставити ширше участь народного елементу в суді. Що-ж до матеріального права, то Угол. Улож. 1903. р. вимагає для України очищення його від московщини і радикальної загальної перерібки відповідно Суд. Уст. 1864. р., вимогам української правосвідомості і здобуткам істинної свободної науки. В кодексі повинні бути подані ясні й точні дефініції злочинів і виключена можливість пристрасти, яка накладає на людину одної національності малесеньку кару, а на людину другої національності за той же, а то й менший вчинок накладає кару в 40—50 раз більшу. Кодекс повинен бути зрадагований так, щоб сам держав Суд в рамках справедливості і виключав би можливість пімсти, застрашення, жорстокості, політичних чи партійних і т. ін. розрахунків.

ТРЕТІЙ ДЕНЬ ЗІЗДУ.

Третій день зїзду був присвячений докладам з науки економіки.

І. Проф. О. Мицюк: Вплив українських соціально-економічних ідей на великоруські.

Дослідник звернувся до поодиноких постатей в історії XIX. в., що, як українці, працювали на полі практичним та теоретичним і так чи інакше впливали на московську суспільну думку, чи економічну практику. На початку XIX. віку видатний вплив на сільсько-господарське знання культурно відсталої Московщини викликували останні могікани Київсько-Могилянської Академії, як Андрій Самборський, М. Ліванів, Е. Десницький, А. Прокопович-Антонський і П. Прокопович. В першій половині XIX. в. дуже впливовою постаттю був В. Каразін та по соціальним дослідям М. Стремouxів; в роках 1820—30 переводились теж на Полтавщині соціально-артільні експерименти, що мали великий вплив на розвиток цього питання. На 40-ові роки припадає соціальна ідеологія Кирило-Методиків, на кінець 50-их років українських хлопоманів. Найбільший вплив на московську думку в царині політичній та соціальній належить без сумніву М. Драгеманову. Впливовою постаттю був теж М. Зібер, перший марксист. В останній четверті XIX. в. виявився найбільший вплив на московську науку: статистика Ф. Щербини й політико-економа Туган-Барановського.

ІІ. Проф. С. Бородаєвський: Межі залежності кооперації.

Він поставив ці тези:

- 1) Залежність кооперації від різних чинників має свої межі, поза якими кооперація губить свій характер.
- 2) Заміна принципу виборності органів кермування

в кооперативі на спосіб їх призначення урядом позбавляє кооперацію її основної ознаки.

3) Підпорядкування кооперативів штучно утвореним комітетам зі сторонніх осіб не годиться з принципами кооперації.

4) З тих самих причин недопустиме втручання політичних партій та професійних організацій в переведення поодиноких операцій в кооперативах.

III. Інж. Г. Гордієнко: **Суспільно-господарський побут верховинського села.**

Він описує життя-буття українського села на Закарпатті на основі вельми детальних дослідів на самому місці, при допомозі анкетної програми, виготовленої при кафедрі політичної економії на українському університеті в Празі професором О. Мицюком.

IV. Проф. О. Мицюк: **Публично-правові впливи на інститут земельної власности.**

Виходячи від того, що поняття власности належить не до логічних а до історичних категорій і що ця історичність та мінливість торкається найбільше інституту земельної власности, і передемонструвавши це на минулих добах, він зупинився головню на цьому проломі, що повстав після світової війни. Тут прийшлося перебрати законодавства реформаційного та революційного характеру в Європі від 1917 р., щоб сконстатувати, що запанувала нова власність дрібних хліборобів, регульована як щодо розпоряджування так і щодо користування з огляду на доцільність експлуатації.

V. Доцент Віктор Доманицький: **Нові засади аграрного законодавства.**

Сучасний розвиток науки дозволяє створити такі системи, якіб у найвищій мірі сприяли максимальному розвитку продукційних сил у сільському господарстві та добробутові широких кол людности. Головною засадою аграрного законодавства мусить бути стремління скупчити в одних руках всі необхідні чинники сільсько-господарського виробництва: землю, капітал, працю фізичну й духову. Земля й сільсько-господарський капітал повинні належати тому, хто має відповідне знання та вміння. Розглянувши сучасне аграрне законодавство, приходить до висновку, що в багатьох повоєнних державах воно пішло за далеко в напрямку втручання в приватне господарство і що це не тільки не помогло перебороти аграрну кризу, але цій справі пошкодило. Нема потреби, щоб держава зверталась до зусиль прямої регуляції, які тільки звязують та стримують господарську ініціативу та самодіяльність господаря. Тому, відкидаючи всі інші обмеження, спинився тільки на вивласненні земель, на ліквідаційних нормах, максимумі та

мінімумі посідання. Крім С. С. С. Р. всюди відбулось вивласнення за викуп. В інтересах повоєнних держав вигідніше булоб досягнути двосторонньої згоди з колишніми землевласниками з виплатою їм викупу довготерміновими державними облігаціями чи іншими державними цінними паперами. Без жадного викупу булоб доцільно експропріювати всі невжитки, але й це як кару на господаря за його недбалство, після певного речинця вичікування, напр. 3 роки з дня оголошення закону. Сконфісковані невжитки моглаб держава своїм коштом змеліювати й розпродати абсолювентам фахових сільсько-господарських шкіл. Щодо ліквідаційних норм, то дослідник висловлює погляд, що для України потрібна реставрація приватної трудової земельної власности, обмеженої — як у Латвії — максимумом та мінімумом посідання. Для безземельних та малоземельних: внутрішня кольтонізація й прирізка земель на основі викупу, розділеною на 50 літ. Корисно булоб примінити підвищення максимума рівнобіжно зі зростом рівня сільсько-господарської освіти господаря. Бажано завести судову реєстрацію земельних актів, судові книги й земельний кадастер. Можливо, що доцільно булоб ввести й інститут окремих земельних судів, де в колегію малиб входити також землевпорядник, меліоратор і агроном та представники населення. Крім цього слідувалоб допустити вільний риночний оборот землею та зорганізувати як слід довготерміновий гіпотечний кредит. Важна є не націоналізація земель, а націоналізація земельної ренти. Тому необхідно ввести низький для малоземельних і високий для багатоземельних прямий, диференційний земельний податок. Необхідним є інститут земельної громади (мінімум членів 15 дорослих хліборобів, максимум 300). Вибір форми землекористування — добровільний. Необхідний теж окремий інститут полевої агрікультурної поліції. Доцільне користування землею власником треба регулювати не примусовими приписами закону, а методами економічної політики. Сюди й пересується осередок ваги аграрного питання.

VI. Доцент Л. Шрамченко: „Значіння першого світового сільсько-господарського перепису та нові можливості й завдання сільсько-господарської статистики”.

Переведенням сільсько-господарського перепису під проводом „Institut international d'agriculture“ в Римі (1929, 1930 р.) досягнуто уніфікації переписів, що виконувалось до цього часу різними державами. Це досягнення відкриває для наукових досліджень в області економіки широкі перспективи, поскільки дані цього перепису дозволяють охопити цілу масу держав, як величезну частину світового господарства. Наукове оброблення даних світового сільсько-господарського перепису дадуть безперечно дуже

цінні об'єктивні матеріали для доцільного розв'язання багатьох економічних проблем сучасності: раціональної організації суспільної агрономії, впорядкування міжнародного обміну продуктами сільсько-господарського виробництва та розв'язку популяційних проблем хліборобського населення. Цей перепис є основою складної будови правдивого освітлення потреб сільського господарства, він вимагає ще дальшої праці в сфері статистики споживання та збирання детальних бюджетних даних про господарства хліборобського населення.

НАУКОВІ ДОКЛАДИ ЧЕТВЕРТОГО ДНЯ ЗІЗДУ.

І. Інж. Роман Димінський: Раціоналізація, як явище переходу до нового господарського ладу.

Він займається питанням, оскільки в раціоналізації проявляються завдатки нового господарського ладу, в якому суспільність малаб виконувати контроль при допомозі відповідних органів, координувати всю господарську діяльність та надавати їй загальний напрямок в інтересі цілоти, національної чи державної. Раціоналізація має на меті плянове господарство, яке являється протиставленням лібералістичної системи. Вона не обмежується до технічної сторінки, але обіймає теж ділянку торговельну, адміністративну та фінансову. Змагає до згармонізування всіх чинників з ціллю юбниження коштів та зросту оплатности, при чому організаційна сторінка переважає чисто технічну. Організація мусить звернути бачну увагу на відповідне вишколення працюючих, на спосіб виконання праці, доцільне кермування підприємства, обсліджування ринку, коротко кажучи: на передбачування та бюджетовання. Методи природничих наук вникають до організації та ведення підприємства, витворюється окремий стан інженірів та організаторів, так, що сьогодні можна говорити про революцію організаційну, коли спершу довершилась уже революція технічна. Основна проблема лежить у науковому розчисленню всіх розложених елементів праці та в їх ритмічному згармонізуванню. Панує об'єктивізація відносин у підприємстві, витворюється окремий стан як носій раціоналізаційних змагань, переводиться постійний та організований обмін думками й методами — навіть у міжнародному мірілі, — слідує спільні обсліджування калькуляційні та бюджетові для цілих видів виробництва чи торгівлі, виявляється переважний вплив не-приватних установ на добір працівників, та виринає взагалі цілий комплекс питань, зв'язаних зі стандаризацією й спеціалізацією. Все те витворює течію пляновости та змагання до її здійснення з погляду суспільно-господарського, при чому по-

встають щораз нові колективні органи, щоби охопити та відповідно впорядкувати розвиток дотичної господарської акції (напр. „Reichskuratorium für Wirtschaftlichkeit“ в Німеччині. Поруч із тим співпраця поодиноких підприємств, ведення спільних дослідів, лябораторій і т. д., та наукові методи, якими послугується зовнішня політика підприємств, ясно перечать засадам вільної конкуренції. Тому й раціоналізаційна конференція в Женеві 1931 р. виключає ці засади як базу для дискусії над питаннями сучасного господарства.

Тільки потреби господарства рішають про технічний поступ. Як у великому технічному поступі на вступі до XIX. в. слід добачувати перехід до нового, тоб-то капіталістичного ладу, так аналогічно в організаційному розмаху XX. в. проявляється новий перехід до іншого ладу, до плянового господарства. Якими й не булиб конкретні форми цього нового ладу, велику ролю відіграє сьогодні господарське становище держави та відношення законодавства до цього питання. Тут виявляється необхідна потреба, щоб наступила відповідна реформа перестарілих форм та щоб і законодавства пішли тими шляхами, до яких нестримно прямує господарство.

II. Проф. Н. Григорійв: **Соціологічне розуміння держави.**

Дослідник зупиняється перш за все на причинах різноманітного розуміння держави, констатує, що розуміння держави розвивалось протягом історії певними наростаючими хвилями, що уклалися в 4 характерніші доби: старосвітську, середновічну, новітню й сучасну, та переглянувши різні погляди, задержується при напрямку соціологічним, який успів витворити найбільше цінних теорій. Всі соціологічні теорії сходяться на тому, що держава є: 1) суспільною організацією, 2) одною з великої кількості інших суспільних організацій, 3) примусовою та мінливою в своїй системі й розмірі. Розбираючи подрібно поодинокі соціологічні прояви, що виявляються в поняттю держави, приходить він до дефініції держави, як суспільної організації для володіння певною територією з усіми її скарбами й населенням.

III. Проф. Д-р В. Старосольський: **Держава й право (Причинок до проблеми правовости держави).**

Автор розглядає проблеми взаємин держави й права не тільки зі становища теорії, що питає, які є ті взаємини, але провірює найдену відповідь мірилом практики, чи вона дає підставу для здійснення постуляту правовости держави. Опісля розбирає критично головні наукові теорії, що займаються цим питанням, та приходить остаточно до песимістичного результату, що треба або покинути зовсім думку

пру правовість держави або признати, що теорія не має можливості знайти для неї твердих основ. В дійсності держава й право це окремі явища, між якими є можливі такі або інші взаємини, але можливі й конфлікти. Ідея правовості держави це, як каже Гумпльович, фантом, якого неправдивість доказує дійсна держава на кожному кроці. „Закон“ ще не є „право“. Остаточний і дійсний зміст права залежить та сил, що їх не можна ніяк охопити поняттям держави. Норми закону зустрічаються з їх розумінням, іноді просто суперечним з їхнім первісним змістом, з тим змістом, який вони мали перш, заки стрінулися з „життям“. Норми закону стрічаються далі з іншими нормами права, чи то звичаєвого, традиційного, чи то права, яке родять нові або льокальні відносини, та які очевидячки не є нормами закону. Так родиться дійсне, по гарній термінології Ерліха „живе право“. По правді, творить право суспільство, — частинно послуговуючися до того державою, як своїм органом, частинно без держави й поза нею. Вірно, каже **Ерліх**, що точка ваги розвою права також в наші часи як повсякчасно не лежить ані в законодавстві, ані в правознавстві, ані в правосудді, тільки в самому суспільстві.

IV. Доцент Я. Моралевич: **Аналіза модерних систем рахівництва.**

V. Ген. М. Омелянович-Павленко: **„Нові шляхи виховання громадянської свідомості“.**

ЗАКРИТТЯ ЗІЗДУ.

Голова зїзду, проф. д-р Дністрянський закрив зїзд на зборах в суботу 7. жовтня 1933.

Промови голови зїзду професора д-ра Ст. Дністрянського при відкритті зїзду і при закритті зїзду, як також резолюції зїзду уміщені в ч. 4. „Життя і Права“ з р. 1933.

ЯРОСЛАВ ЛЕВИЦЬКИЙ.

Нотарійний примус.

Справу нотарійного примусу відносно умов про нерухомості, що покутувала від 1926. р. в головах реформаторів дотеперішного законодавства, зреалізовано врешті в ст. 82. Розпорядку Президента Річипосполитої з дня 27. жовтня 1933. р. Д.З.Р.П. ч. 84, поз. 609. про нотарійне право. Одначе, як звичайно діється з найновішими польськими законами, так і цей закон виготовлено, так сказати би „на коліні“, а наслідком цього постанови його в многих місцях є дуже неясні

і щойно юдикатура буде могла у відповідний спосіб ті неясности пояснити. Поминаючи одначе інші неясности, ми на разі займемося тільки самим нотарієвим примусом. Дослівний переклад ст. 82. звучить: „§. 1. Умови про перехід, обмеження або обтяження права власности до недвижимої повинні бути — під неважністю самої умови — виготовлені у формі нотарієвого акту. — §. 2. Форму — приписану в §. 1. — заступає в судовому поступованні угода, поєднання або судове оречення. — §. 3. Повновласти, на основі котрих мається заключити перед нотарем умови, означені в §. 1., мусять мати для своєї важности форму нотарієвого акту”.

Вже постанови §. 1. насувають поважні сумніви про цілий ряд грамот щодо недвижимої, котрі будуть важні, хочби поминено форму нотарієвого акту. Бо якщо закон каже „умови”, — то мусимо це викладати зовсім стисло і стати на становищі, що всякі прояви волі сторін, котрі не є умовами в стислому того слова значінні, не вимагають форми нотарієвого акту, — якнебудь переносять, обмежують або обтяжують право власности до недвижимої. Отже передусім довжні записи або скрипти, — які є типовим приміром односторонніх актів, — далі кавційні записи, — якнебудь є це грамоти, котрі обтяжують право власности. Але і перенесення права власности є до подумання без форми нотарієвого акту. Як примір подамо даровину. Хтось, перебуваючи в Галичині, дарує якусь недвижимість другому перебуваючому тимчасово в Америці. Обдарований хвилино не може зложити заяву прийняття цієї даровини. Отже в тому випадку не маємо до діла з умовою про даровину, а тільки з одностороннім виявом волі даруючого. Одначе для перенесення права власности треба буде окремої заяви обдарованого, що цю даровину приймає. На основі тих двох грамот наступить перенесення права власности, хоч ні одна з них не буде мати форми нотарієвого акту. Та йдім далі. Закон каже: „умови про перенесення, обмеження або обтяження права власности і т. д.” Отже знову, викладаючи цю постанову закону логічно і граматично, приходимо до переконання, що тільки такі умови, на основі котрих негайно і остаточно має наступити перенесення, обмеження або обтяження права власности, — вимагають форми нотарієвого акту. А контраріо, — не будуть тут належати, наприклад, приготівні умови або т. зв. пунктації, бо на їх основі можна домагатися тільки додержання умови щодо заключення в будучности остаточної умови, а покищо не викликають вони ще наслідків щодо самого права власности. Отже стилізація того місця нотарієвого закону через ужиття терміну „умови” спричинила, що цілий ряд правних грамот, котрі нотарі хотіли би для себе монополізувати, буде можна зізнавати важно без плачення „нотарієвого податку”.

Але і §. 2. ст. 82. насуває поважні сумніви щодо переведення засади безглядного монополю нотарів до списування грамот. Передусім сама термінологія того параграфу насуває сумніви щодо доцільности ужитих термінів. Отже терміни „угода і поєднання” (в польському тексті. угода і уклад), — це у звязку з термінами „в судовому поступованні” — є простою тавтологією, зовсім непотрібним баластом. Бо через ужиття терміну „в судовому поступованні” — законодавець обняв всі роди судового поступовання, а тим самим можна було ужити також одного спільного для всіх родів поступовання терміну на означення поєднання сторін. Але коли це є лише, такби сказати, стилістичним промахом законодавця, то промахом не до прощення є утверджувати, що форму нотарійного акту при умовах заступає — рішення суду! Що має спільного одно з другим? Таж умова — це згідний вияв волі двох сторін, а противно судове рішення, — байдуже чи це буде вирок в споровому поступованні чи вирішення екзекуційного судді чи це буде вирішення в неспоровому поступованні, по найбільшій частині з волею обох сторін не має нічого спільного! Є це-ж рішення, яке переважно спирається на свобідному переконанні третьої особи, що не має нічого спільного зі сторонами. Отже пощо було про це в нотарійному законі згадувати? Чи законодавець в цей спосіб хотів показати громадянам фірточку, що дорогою позірною процесу можна виминути кошовну форму нотарійного акту? Бо інакше годі пояснити собі ось таке трактування цієї справи!

З повищого тексту §. 2. слідує ясно, що всеж таки не вдалося нотарям позискати безглядного монополю щодо виготовлювання грамот про недвижимости. І так передусім, поминаючи вже сфінгований процес про узнання права власности і набуття його шляхом угоди або прямо заочного вироку, все таки о скільки ходить про територію, на котрій обов'язує австрійське законодавство, будуть сторони могли легко в неспоровому поступованні поставити внесення про візвання до угодових переговорів, а відтак перед неспоровим суддею заключити угоду, котрої змістом буде перенесення права власности.

Одним словом можна ствердити, що ціла ст. 82. нового нотарійного закону є так неясно стилізована, що безперечно вже в короткому часі дасть вона спромогу юдикатурі всесторонно зайнятися поясненням її значіння. Неясна стилізація цієї статті нотарійного закону мимохіть насуває на гадку порівняння її з памятним §. 4. австр. гіпотечного закону з 1871. р., котрий також наслідком всіляких заходів так нещасливо вистилізовано, що це відбилося численними ліцитаціями ґрунтів нашого малограмотного селянства. Много практичних правників безперечно тямить еще славний юди-

кат Найвищого Трибуналу у Відні, котрий різко виловив значіння вище цитованого місця гіпотечного закону, що мовляв: право власности до нерухомости можна набути тільки дорогою впису до ґрунтових книг, а поза цим не існує інше набуття права власности. І найшлося багато спекулянтів, котрі за щонебудь викупували ґрунти від здогадних власників, що були вписані до ґрунтових книг, а відтак на основі тих грамот позбували власности тих, що від непамятного часу були правдивими власниками цього ґрунту та лиш для браку знання приписів закону не постаралися про впис права власности. Такі самі нещастя принесло напевно і ст. 82. нового нотаріального закону. А з тим не числилися зовсім законодавці. Зосібна не звернули вони уваги на голоси, які на протязі десятка літ підносилися в правничих журналах, в наукових дискусіях, а навіть на засіданнях Кодифікаційної Комісії проти введення нотаріального примусу. Не числилися навіть з голосами таких поважних світочів правничої науки, як хочби члена Кодифікаційної Комісії проф. Цолля. Переважили сильніші згляди, котрі інакше виглядають на зверх, а інакше представляються в суті річі. Бо якщо прихильники нотаріального примусу через цілий ряд літ твердили, що введення його є конечне, бож тільки нотар зуміє відповідно уложити грамоту, та тільки він зуміє охоронити сторони перед всякими можливими спорами, а це тому, що отсе чоловік, котрий по довголітній практиці осягнув вкінці своє становище, і тим самим має великий життєвий досвід та знання не тільки права, але й самого життя, — то це все були, такби сказати, аргументи на зовні. Протівники того погляду воювали з ними, доказуючи, що є ще й інші правничі звання, котрі також несотіріше уміють укладати правні грамоти, та рівночасно вказували на відемі сторони, як подорожіння коштів, віддання сторони на ласку і неласку дотичного нотаря і т. п.

Тимчасом зовсім інші мотиви відіграли ролю при вирішуванні тої справи. Бож хіба не можна сказати, щоби законодавцями кермувала журба про це, що правні грамоти в будучности будуть виготовлювані досвідними правниками. Цему перечить хочби §. 2. ст. 8. нотаріального закону, вправді також дуже неясно стилізований, але даючий змогу осягнути уряд нотаря навіть такої одиниці, котра не має покінчених ні правничих ні інших студій. По правді отже тільки скарбові згляди та особисті причини відіграли ролю при наданні нотарям таких привілеїв. Якщо кажеться про скарбові згляди, то маємо на думці це, що від 1. січня 1934. р., цебто дня набрання обовязуючої сили новим нотаріальним законом, нотарі стали до деякої міри скарбовими урядниками, і цим відтяжили значно скарбові уряди та й посередно державний скарб. А щодо особистих зглядів, — то хочби останні пере-

сунення в нотаріаті дали змогу переконатися, що відтепер нотаріат стався правдивим „*rapis bene merentium*“, отже треба було його відповідно уладити. Але що попри особисті згляди, — нагородити заслужених людей, — відіграли і тут згляди скарбової політики значну роль, це не улягає ніякому сумнівови. Бо, іменуючи значну кількість емеритованих судовиків чи яких інших урядовців нотарями, — скарб автоматично звільнюється від обов'язку плачення їм емеритури.

Такі були правдиві мотиви цієї нещасної для великого числа громадян постанови: завести нотарійний примус, а наслідки цього понесе громадянство. На разі, — бо по упливі якогось часу, покажуться відевні висліди такої політики і для держави.

Д-р ЛЕВ ГАНКЕВИЧ.

У важкій службі.

(З приводу 15-ліття політичних процесів).

Три великі періоди політичних процесів пережило досі галицьке громадянство. Перший, це 90. роки минулого століття, коли були великі і безчисленні процеси після соймових і парляментарних виборів, коли то українське населення головно під проводом своїх молодих адвокатів пішло у виборчу боротьбу, за своїх кандидатів. Другий, це перші роки цього століття — після великого селянського страйку, коли почався ряд післястрайкових процесів. І врешті третій від 1919. р. після програної визвольної війни. В процесах перших двох періодів виступила вперше нова генерація молодих адвокатів, як д-р Кость Левицький, д-р Євген Олесницький, д-р Андрій Чайковський, д-р Михайло Король, д-р Теофіль Окуневський і інші та вона виповнила як слід свій тяжкий обов'язок. Перший раз в судових салях залунала українська мова і впали смілі слова, що жадали рівних прав для української мови і української нації.

Дальші процеси можна знову поділити на три групи. Перша, це процеси з українсько-польської війни. Перед судом стають старшини і жовніри української армії, обвинувачені за вбивства, побої і знущання супроти поляків. Друга, це процеси У. В. Ю., і врешті третя О. У. Н. Вступом до тих процесів були військові полеві суди, що працювали майже до кінця 1919. р. Одним з перших був процес проти Юліяна Саламоновича і тов. В тій справі застав вирок, який публічно оголошено. Він звучав:

„К. 1240/19/15. В Імени Права! Суд полевий В. П. у Львові, як орікаючий Суд наглий по переведенні дохо-

джень з дня 17. і 18. березня 1919. р. під предсідництвом майора Смолярського Володислава, в приявности майора авдітора Слівінського Станислава і Станислава Вондравша та однорічного стрільця Кондранського Станислава протоколянта, майора авдітора Бартельмуса Йосифа як публичного обвинувача, обвинувачених **Юліяна Саламоновича, Евстахія Курочки, Михайла Фолиса і Петра Яремійчука**, — дальше підпоручника Маєвського і стр. Скальського як оборонців з причини внеску обвинувача з 17. березня 1919. р. вирішив: 1) Обвинувачений Юліян Саламонович, уродж. 21. травня 1898. р. у Винниках, приналежний і замешкалий у Львові, обряду грек. кат., син Томи і Анни, стану вільного, теслярський помічник, некараний, 2) обвин. Михайло Фолис, уроджен. 21. серпня 1892. р. в Скнилові, обр. грек.-кат., стану вільного, син Йосифа і Марії, господар, укінчив агрономічні курси, власник реальноти — некараний, 3) Петро Яремійчук, уродж. 18. липня 1899. р. у Львові, тут приналежний і замешкалий, обр. гр. кат., стану вільного, син Івана і Юлії Паполюк, студ. гімн. без майна, некараний, 4) Евстахій Курочка, уроджений 28. квітня 1901. р. у Львові, тут приналежний і замешкалий, стану вільного, син бл. п. Семена і Олени, студ. гімн. бей майна, некараний, — є винні, що у Львові в часі українсько-польських боїв, а це в часі від початку грудня 1918. р. до 11. березня 1919. р. стан і розміщення, силу і рухи польської армії і інші предмети узброєння в тій цілі просліджували, щоби про них дати знати неприятельській, українській армії і справді її про це повідомлювали, також, що у Львові, обляганому українськими військами збирали людей, зброю і амуніцію, щоби в порозумінні з Українцями, облягаючими Львів у відповідному часі вдарити на зади оборонюючих Львів польських військ, щоби тими діланнями зробити шкоду польській армії, а принести користь приятельській армії. Цими ділами допустилися обвинувачені злочину з §§. 221. і 227. в. з. к., за що по думці §§. 222. в. з. к. і 444. в. з. к., а то обвинувачених Юліяна Саламоновича і Михайла Фолиса на кару смерти через підвищення, а обвинуваченого Петра Яремійчука і Евстахія Курочку на кару тяжкої вязниці кожного з них через 10 літ зазджується. Кару смерти виконається наперед на Михайлі Фолисі. Львів, дня 19. березня 1919. р. Слівінські майор авд. в. р. Смолярські в. ф., Вондравш в. р.“.

Цей вирок затвердив і тільки замінив в дорозі ласки кару смерти через підвищення на кару смерти через розстріляння тодішний командант Львова ген. Розвадовські з тим, що вирок має бути виконаний в год. 2.15. на Цитаделі, дня 19. березня 1919. р. Тогож дня в год. 2.15. впоудне привезено автомобілем Фолиса і Саламоновича до будинку Ци-

сунення в нотаріаті дали змогу переконатися, що відтепер нотаріат стався правдивим „*paris bene merentium*“, отже треба було його відповідно уладити. Але що попри особисті згляди, — нагородити заслужених людей, — відіграли і тут згляди скарбової політики значну роллю, це не улягає ніякому сумнівови. Бо, іменуючи значну кількість емеритованих судовиків чи яких інших урядовців нотарями, — скарб автоматично звільнюється від обов'язку плачення їм емеритури.

Такі були правдиві мотиви цієї нещасної для великого числа громадян постанови: завести нотарійний примус, а наслідки цього понесе громадянство. На разі, — бо по впливі якогось часу, покажуться відевні висліди такої політики і для держави.

Д-р ЛЕВ ГАНКЕВИЧ.

У важкій службі.

(З приводу 15-ліття політичних процесів).

Три великі періоди політичних процесів пережило досі галицьке громадянство. Перший, це 90. роки минулого століття, коли були великі і безчисленні процеси після соймових і парламентарних виборів, коли то українське населення головню під проводом своїх молодих адвокатів пішло у виборчу боротьбу, за своїх кандидатів. Другий, це перші роки цього століття — після великого селянського страйку, коли почався ряд післястрайкових процесів. І врешті третій від 1919. р. після програної визвольної війни. В процесах перших двох періодів виступила вперше нова генерація молодих адвокатів, як д-р Кость Левицький, д-р Євген Олесницький, д-р Андрій Чайковський, д-р Михайло Король, д-р Теофіль Окуневський і інші та вона виповнила як слід свій тяжкий обов'язок. Перший раз в судових саях залупала українська мова і впали смілі слова, що жадали рівних прав для української мови і української нації.

Дальші процеси можна знову поділити на три групи. Перша, це процеси з українсько-польської війни. Перед судом стають старшини і жовніри української армії, обвинувачені за вбивства, лобой і знущання супроти поляків. Друга, це процеси У. В. Ю., і врешті третя О. У. Н. Вступом до тих процесів були військові полеві суди, що працювали майже до кінця 1919. р. Одним з перших був процес проти Юліяна Саламоновича і тов. В тій справі запав вирок, який публічно оголошено. Він звучав:

„К. 1240/19/15. В Імени Права! Суд полевий В. П. у Львові, як орікаючий Суд наглий по переведенні дохо-

джень з дня 17. і 18. березня 1919. р. під предсідництвом майора Смолярського Володислава, в приявности майора аудітора Слівінського Станислава і Станислава Вондравша та однорічного стрільця Кондранського Станислава протоколянта, майора аудітора Бартельмуса Йосифа як публичного обвинувача, обвинувачених **Юліана Саламоновича, Евстахія Курочки, Михайла Фолиса і Петра Яремійчука**, — дальше підпоручника Маєвського і стр. Скальського як оборонців з причини внеску обвинувача з 17. березня 1919. р. вирішив: 1) Обвинувачений Юліан Саламонович, уродж. 21. травня 1898. р. у Винниках, приналежний і замешкалий у Львові, обряду грек. кат., син Томи і Анни, стану вільного, теслярський помічник, некараний, 2) обвин. Михайло Фолис, уроджен. 21. серпня 1892. р. в Сквилові, обр. грек.-кат., стану вільного, син Йосифа і Марії, господар, укінчив агрономічні курси, власник реальноти — некараний, 3) Петро Яремійчук, уродж. 18. липня 1899. р. у Львові, тут приналежний і замешкалий, обр. гр. кат., стану вільного, син Івана і Юлії Паполюк, студ. гімн. без майна, некараний, 4) Евстахій Курочка, уроджений 28. квітня 1901. р. у Львові, тут приналежний і замешкалий, стану вільного, син бл. п. Семена і Олени, студ. гімн. бей майна, некараний, — є винні, що у Львові в часі українсько-польських боїв, а це в часі від початку грудня 1918. р. до 11. березня 1919. р. стан і розміщення, силу і рухи польської армії і інші предмети узброєння в тій цілі просліджували, щоби про них дати знати неприятельській, українській армії і справді її про це повідомлювали, також, що у Львові, обляганому українськими військами збирали людей, зброю і амуніцію, щоби в порозумінні з Українцями, облягаючими Львів у відповідному часі вдарити на зади оборонюючих Львів польських військ, щоби тими діланнями зробити шкоду польській армії, а принести користь приятельській армії. Цими ділами допустилися обвинувачені злочину з §§. 221. і 227. в. з. к., за що по думці §§. 222. в. з. к. і 444. в. з. к., а то обвинувачених Юліана Саламоновича і Михайла Фолиса на кару смерти через повішення, а обвинуваченого Петра Яремійчука і Евстахія Курочку на кару тяжкої вязниці кожного з них через 10 літ за суджується. Кару смерти виконається наперед на Михайлі Фолисі. Львів, дня 19. березня 1919. р. Слівінські майор авд. в. р. Смолярські в. р., Вондравш в. р.“

Цей вирок затвердив і тільки замінив в дорозі ласки кару смерти через повішення на кару смерти через розстріляння тодішний командант Львова ген. Розвадовські з тим, що вирок має бути виконаний в год. 2.15. на Цитаделі, дня 19. березня 1919. р. Тогож дня в год. 2.15. вполюдне привезено автомобілем Фолиса і Саламоновича до будинку Ци-

таделі і там по висповіданні їх о. Дуткевичем розстріляно наперед Фолиса, а згодом Саламоновича.

Після того процесу пішли далші, як д-ра Івана Рогучького і інші.

Тимчасом в слідчих арештах цілого краю сиділа маса арештованих і в їх справі почалися безконечні інтервенції адвокатів... Як колись Тернопіль масовим повиборчим процесом Семка Гладуна і 20 тов. з Березовиці Великої, так тепер Станиславів розпочав серію процесів. Дня 15. грудня 1920 р. перед Трибуналом Окружного Суду в Станиславові станув залізничий робітник, український соціаліст, Антін Яечник, обжалований за злочин морду з §§. 134, 135, 136 і 67 к. з. Ті злочини згідно з актом обвинувачення мав він поповнити в цей спосіб, „що дня 27. і 28. травня 1919. р. в намірі позбавлення життя Станислава Дембоня і п'ятох товаришів, спричинив смерть вище згаданих, а далше, що в травні 1919. р. в повітах станиславівському і товмацькому, належачи до т. зв. „залізної української бригади” і беручи участь зі зброєю в руці по стороні неприятеля на шкоду польської Річипосполитої і її армії, ділаючи в порозумінні з ворогом підприняв ділання, зміряюче до цього, щоби зробити шкоду польській Річипосполитій, а ворогови прискорити користь, за що має понести кару смерти на шибениці”. Антона Яечника уневиннено, боронили його: пок. Лев Бачинський і д-р Юлій Олесницький.

Як колись, трицять літ тому назад д-р Кость Левицький в суді у Львові на розправі мистців-малярів Устіяновича Корнила і Томасевича Степана виступив в обороні прав української мови, так тепер тут д-р Лев Бачинський. Були процеси в судах у Львові, Перемишлі, Тернополі, Черткові, Бережанах, Золочеві, Стрії, Самборі, Станиславові і Коломиї. А навіть був один процес в Новому Санчі, в справі т. зв. „Лемківської Республіки”, де були обвинувачені о. Хиляк з Ісаїв, селянин Громосяк з Криниці і д-р Качмарчик, адвокат з Мушини. Вкоротці прийшла й Волинь. Перший раз переступили „сокальський кордон” українські адвокати і появились в Окружних Судах у Луцьку і Рівному, як також на виїздних сесіях в Ковлі й Володимирі Волинському. Цей перший контакт не був дуже прийнятний. Тамошні суди неприхильно прийняли галицьких адвокатів, одначе в дуже короткому часі відносили змінилися, на користь галицьких адвокатів. М. і. заімпонували вони знанням... польської мови, якою не дуже певно володіли тамошні судді. Це все розуміється, відноситься тільки до особистих взаємин... А тимчасом ішли в нас процеси, як о. Глібовицького, пароха із Жабя, великий процес Степана Федака, Дмитра Паліва, Остапа Коберського, Франца Штика, Кучабського, Мат-

чака, Гнатевича, Яремійчука, Горобйовського, Тофана, Білецького і Зибликевича. У міжчасі прийшла справа полковника Володимира Федоровича, якого перший суд присяглих узнав винним 12. голосами, а трибунал засудив на кару смерті. Цей вирок ухилив Найвищий Суд у Варшаві, а другий суд присяглих уневиннив полковника Федоровича 12. голосами. А потому пішов великий комуністичний процес т. зв. „Святоюрський” Степана Круліковського і тов., який тривав від 12. листопада 1922. до 11. січня 1923. р., процес д-ра Ярослава Селезінки, Атаманчука і т. д.

В лавах оборонців засіла вже друга генерація української палестри. Першої генерації не було, бо або вимерла, або на емеритурі доживала своїх літ, або була еще за кордоном на еміграції. І так у Львові станули до тяжкої праці: д-р Іван Волошин, д-р Михайло Волошин, д-р Лев Ганкевич, д-р Маріян Глушкевич (по повороті до краю), д-р Євген Давидяк, д-р Пилип Евин, д-р Олександр Марітчак (по пов. д. кр.), д-р Володимир Старосольський (по пов. до краю), д-р Семен Шевчук, д-р Степан Шухевич і часом помагав д-р Степан Біляк з Городка Ягайлонського. У Перемишлі д-р Рибак, д-р Черлунчакевич і д-р Загайкевич. В Золочеві д-р Ваньо і д-р Ярослав Олесницький. В Бережанах д-р Бемко і д-р Західний, в Тернополі д-р Степан Баран, д-р Брикович і д-р Ладика. В Чорткові д-р Горбачевський і д-р Електорович. В Станиславові пок. д-р Лев Бачинський, д-р Юлій Олесницький і пок. д-р Йосиф Партицький. В Самборі д-р Галушинський, д-р Гуркевич, д-р Рогуцький, в Стріі д-р Гарасимів, д-р Домбчевський, д-р Калуський і д-р Лужецький. В Коломиї пок. д-р Іван Газкевич, д-р Андрій Чайковський і д-р Новодворський.

В першій добі політичних процесів ледви девять, чи десять адвокатів могло стати, тепер вже майже нів сотки адвокатів. стануло в ряди тяжкої праці. Вони дали всі свої сили і все своє знання і старалися сповнити якнайкраще свій обов'язок.

Але про це тепер завчасно еще оконечно говорити...

По дорозі зі суду.

(Уривки думок).

1. Є багато дечого в житті, що його, часто навіть не надаремно, силкуються зрушити, змінити, перемогти, здушити законодавці, правознавці, та всякі інші „законники”. А тимчасом, коли приглянутися ближче, то воно ж, бачите, саме і є — право.
2. Вчинив злочин, — чуємо в суді. Сам вчинок — виводять — свідчить про волю людини, про це, що вона його

бажала! Неправда! В дійсності переважно не бажала вона, а мусіла! Це люди так добре розуміють, коли читають літературний твір, глядять на сцену або студіюють історію. І ці ж самі люди застрашаючо часто не розуміють цього в суді.

3. Найбільша кількість помилок лежить на дорозі до судової правди.
4. Адвокатура має рацію існування і змогу творення суспільних вартостей тільки тоді, коли вона є твердиною й осередком абсолютної незалежності.
5. Право не є само в собі ціллю, бо воно цілковито залежне від ціли, що її ставить собі людський дух. А дух сам творить право, незв'язаний ніякими законами.
6. Справедливість, по суті, може бути тільки одна. Та проте є всілякі справедливості... Це тому, що людськість у своєму розвитку ще не витворила почуття спільноти.
М. Глушкевич.

В справі урядової мови коморників.

Обіжник президента апеляційного Суду у Львові з дня 29/XII. 1933, през.: 36.934/33, з причини піднесеного сумніву щодо уживання української (в ориг. „руської”) мови сторонами в часі урядування коморника, вважаю за вказане подати в цьому предметі отсі вияснення:

Закон з дня 31. VII. 1924. В.Д.З.П.Р. № 78. поз. 757. означає мову внутрішнього і зовнішнього урядування судів, як також випадки, в котрих сторони мають право вживати рідної мови.

По думці цього закону в судах, що мають осідок в окрузі Апеляційного Львівського Суду прислугує польським громадянам української національності, право вживати рідної мови в границях випадків, означених в приписах ст. 2, 4, 5 і 6 наведеного закону.

Наслідком того, що коморник є державним урядником, покликаним до виконання езекуційних і інших чинностей вказаних у законах, і тому, що урядовим округом коморника є округ Городського Суду, або його частина, та він сповнює езекуційні чинности, означені також в кодексі цивільного поступовання і тому, що безпосередною урядовою владою коморника є начальник Городського Суду, при котрім коморник урядує, коморники установлені при Судах львівського апеляційного округу є обов'язані придержуватися приписів закону про мову урядування судів, прокураторських урядів і нотаріятів з 31/7 .1924. В.Д.З.П.Р. № 78. поз. 757.

Самопоміч кредитова адвокатів.

кооператива з обм. відп. у Львові.

Дня 22. січня ц. р. відбулися Загальні Збори членів основників кооперативи Кредитова Самопоміч Адвокатів, якої ціллю є піднесення економічного стану адвокатів уділюванням кредитів на догідних умовах.

До Надзірної Ради вибрано: д-ра Станкевича Здзіслава, декана, д-ра М. Бубера, д-ра Ляндесберга, д-ра Костя Левицького, д-ра Ледера, д-ра Маєра, д-ра Мохнацького, д-ра Покорного і д-ра Розенкранца.

До Управи: д-ра Догілевського Мойсея, віце-декана, д-ра Гайста, д-ра Янішевського, д-ра Кіммельмана, д-ра Коха і д-ра Пінскера. Презесом Надзірної Ради вибрано: декана д-ра Станкевича, віцепрезесом д-ра Маркила Бубера, секретарем д-ра Євгена Щуровського. Один уділ члена виносить 50 золотих, сплатних в 10. ратах.

З Начальної Адвокатської Ради.

Наслідком замінування нотарями 5. членів Нач. Адв. Ради, а саме адвокатів Конст. Вольного і Антона Ростека (Катовиці), Станислава Есден-Темського (Торунь) та Чеслава Хмелівського і Степ. Пехоцького (Познань), Президент Річипосполитої іменував на їх місце членами Нач. Адв. Ради: адвокатів Станислава Целіховського і Степ. Осмульського (Познань), Юліана Шиховського (Грудзьондз), та Войтіха Житомірського і Волод. Кшимінського (Катовиці).

Дня 17. лютого 1934. р. відбулося пленарне засідання Нач. Адв. Ради у Варшаві, на якому, на основі арт. 48. п. 3. права про устрій адвокатури, прийнято слідуючі постанови:

Адвокат не може підійматися чинностей, які полягають виключно тільки в попиранні та представництві **інтересів** клієнта.

Адвокат, який виконує мандат посла або сенатора, не може ділати в заступстві клієнта в адміністраційній справі, з виїмком ділань супроти органів адміністраційного судівництва; не може виступати як оборонець в карних справах про зраду стану, або переступи проти зовнішніх інтересів держави; не може давати правних порад позиваючій стороні в справах проти скарбу Держави; не може сповняти обов'язків правного дорадника фізичної або правової особи ні члена властей в установах або підприємствах, коли діяльність такої особи, установи або підприємства полягає ви-

ключно або переважно на умовних або фінансових взаєминах із скарбом Держави.

Адвокат, який має мандат в установах самоврядування, не може давати правної поради проти установи самоврядування, якої він є представником, або виступати як заступець клієнтів супроти органів тієїж установи самоврядування.

На зліквідування справ, яких провадження підпадає під повищі заборони, дається двомісячний речинець від часу цієї ухвали.

На цьомуж засіданні, на місце адв. Пехоцького вибрано заступником голови Нач. Адв. Ради адв. Станислава Целіховського.

М. Глушкевич.

З організаційного руху.

СХОДИНИ ДРОГОБИЦЬКОЇ І САМБІРСЬКОЇ ДЕЛЕГАТУРИ

С. У. А.

що відбулися в Дрогобичі дня 4. лютого 1934.

Прийвні: а). відпоручники С. У. А. д-р Кость Левицький і д-р Михайло Волошин; б). зі Самбірської Делегатури: д-р Гуркевич, д-р Рогуцький, д-р Білинський; в). з Дрогобицької Делегатури: д-р Блажкевич, д-р Витвицький, д-р Винницький, д-р Савойка, д-р Костшемський, д-р Ільницький, д-р Гнатів і мгр. Володимир Скибінський; г). кандидати адвокатури: д-р Соневицький, мгр. Геврик, Черевко, Білецький і Ігор Витвицький, — всі з Дрогобича.

На внесок д-ра Витвицького вибрано провідником сходин: делегата в Дрогобичі адв. д-ра Блажкевича Івана. На внесок того послідного прийнято слідуючий предмет нарад:

- 1) справоздання з діяльності обох Делегатур і дискусія,
- 2) запропонування нових делегатів,
- 3) евентуалія.

Ад 1) Д-р Блажкевич витає відпоручників С. У. А. д-ра Костя Левицького і д-ра Михайла Волошина та Товаришів зі Самбора. Здаючи звіт з діяльності Делегатури в Дрогобичі, подає, що послідний зїзд обох Делегатур відбувся перед двома роками в Самборі. Сходини Делегатур відбувалися в міру потреб, чи то в ціли полагодження справ, які відносяться до місцевих обставин, — чи то внаслідок ініціативи Головного Виділу С. У. А. для висказування думки в деяких справах, вирішуваних Виділом С. У. А. Організаційна справа в Дрогобичі представляється досить добре. Дрогобицька Делегатура обнимає 12. адвокатів в Дрогобичі, 2 в Бориславі, одного в Підбужі, і одного в Мединичах. Членами С. У. А. не є тільки адв. Кузик з Підбужа і адв. Кобрин з Борислава, які тільки внаслідок того, що ніхто до них дотепер в справі

приступлення в члени не звертався, в члени С. У. А. не вписалися. Справа вкладок не є належито налагоджена, бо Делегатура не знає, хто з членів платить, а хто залягає, а вкладки треба виплачувати прямо до Виділу у Львові і тому Делегатура не веде евіденції.

Д-р Гуркевич складає звіт зі Самбірської Делегатури. Членами С. У. А. не є всі адвокати Українці, а зокрема зі Самбора не приступили в члени три адвокати, зі Старого Самбора 2, з Рудок 1, і з Турки 1. Вкладки від членів збирає Делегатура через особного курсора і в 1933. році члени впили титулом вкладок квоту 145 золотих. Вкладки відсилається до Головного Виділу С. У. А., а 1/3. часть тих вкладок задержує Делегатура для своїх потреб. Засідання Делегатури відбувалися правильно що кварталу. Представляючи загальне положення адвокатури в окрузі Самбір, подає, що відносини навіть серед адвокатів Українців є під матеріальним оглядом дуже тяжкі з причини високих судових оплат, впровадження в уряд коморників і введення нового права про нотаріят. Зазначу, що не зважаючи на старання, в Суді не шанується прав української мови. Адвокатських аплікантів в Самборі є около 10., а з них тільки один платний. В посліднім році перед Окружним Судом в Самборі було кілька політичних розправ, на котрих оборонювали підсудних адвокати Українці зі Самбора. В будучности повинні також адвокати з Дрогобича піднятися заступства в Самборі в справах, які поповнено на території Городського Суду в Дрогобичі.

Д-р Кость Левицький, дякуючи за привіт зложений д-ром Блажкевичем, подає, що приїхав враз з д-ром Волошином тому, що почувается до того обовязку супроти одной з найліпших Делегатур. Особисті зносини є дуже важним чинником в організації, взаїмнім зрозумінні і в справі порад. Між адвокатами Українцями нема еще потрібного зрозуміння ваги своєї організації. А кожний з нас повинен зрозуміти значіння організації, бо йде хвиля проти нас адвокатів, та Українців зокрема. Адвокат має бути чинним і діяльним громадянином. Це наш обовязок, а деякі з наших товаришів зачинають тепер усуватися від того обовязку. Як-раз в тому лихолітті не треба опускати народу. Нашою щирою працею серед українського народу мусимо у нього викликати почуття, що він також прийде до свого адвоката. В таких відносінах всі адвокати Українці найдуть працю і заробок. Саме належаня до С. У. А. не вистарчає, треба співділати на кожній ділянці, де хто собі вибере і де його треба. Маємо святкувати десятиліття С. У. А., а не всі наші адвокати належуть до одинокої своєї становой організації. З нагоди десятиліття С. У. А. видаємо огляд дотеперішньої діяльности української адвокатури від найдавніших часів, але цим наші товариші за мало интересуються. Рівнож мале є заинтересу-

вання для нашого органу „Життя і Право”. Звертається до всіх з просьбою подавати важніші вироки, оречення, статті і сумнівні питання правні, щоби наш орган став живим. Ми нарід незаможний, і тому не можемо числити на синекури або добрі посади, — а тільки мусимо здобувати екзистенцію знанням і працею. Те саме відноситься до наших аплікантів. Є у нас, на жаль, випадки занепаду моралі, карних засудів і замкнення канцелярій. Це дуже прикра справа, бо через то тратимо значіння і повагу в громадянстві.

Кожний з адвокатів повинен вписатися в члени Кооперативи „Самопоміч кредитова адвокатів” при Раді Адвокатів у Львові. Належить також брати все участь в загальних зборах Палати Адвокатів у Львові, щоби тим виказувати супроти других нашу організованість і силу.

Прав української мови належить всіми засобами боронити. Ми повинні йти в переднім фронті, у цій боротьбі. В тій цілі треба в кожному випадку домагатися від судів видавання вирішень в українській мові, а про випадки відмови доносити до вищих інстанцій і подавати до відома Виділові С. У. А., який поробить старання у Львові і у Варшаві.

Д-р Михайло Волошин зазначає, що округи Дрогобицький і Самбірський сконцентрували значну кількість адвокатів знаних зі своєї праці суспільної, та що майже всі адвокати тих округів є членами Союзу. Звертає увагу, що мусимо витворити між собою самопошану, а тоді будуть нас другі шанувати. Попирає заохочення д-ра К. Левицького в справі приступлення до „Самопоміч кредитової адвокатів” у Львові. Звертає увагу присутних, що Суд Дисциплінарний карає за неплатення вкладок до Ради Адвокатської у Львові, як також за неплатення рахунків товаришам субститутам.

Д-р Блажкевич вияснює в справі аплікантів, що апліканти досі не були зорганізовані, иначе в найближчому часі буде переведена їх організація в Дрогобичі. Справи „Самопоміч кредитової адвокатів” у Львові не пропаговано дотепер, і це для того, що не було відоме, як до тої справи ставиться С. У. А.

Д-р Рогуцький піддає думку, що належало би зорганізувати цикл популярних викладів про нове законодавство. В цей спосіб адвокати витворять корисний настрій для себе і дадуть користь громадянству.

Д-р Ільницький підчеркує, що новіше законодавство йде проти адвокатури з тою метою, щоби позбутись независимих людей і маєтково сильних. Адвокатура в округах Дрогобич і Самбір виконує свої обовязки. Він звертає увагу на частіше скликування сходин, як також, щоби на тих сходинах відбувались теоретичні і практичні правничі дискусії.

Ад 2). На внесок д-ра Витвицького запропоновано на делегата в Дрогобичі д-ра Івана Блажкевича, а на делегата в Самборі д-ра Володимира Гуркевича.

Ад 3). На запит д-ра Рогуцького дає д-р Михайло Волошин відповідні вияснення в справі підмог і позичок, які уділює Рада Адвокатська у Львові.

Сходини закінчив д-р Блажкевич подякою до відпоручників С. У. А. за їх приїзд і цінні вказівки, як рівнож Товаришам зі Самбора.

СХОДИНИ ДЕЛЕГАТУРИ С. У. А. В ТЕРНОПОЛІ,

що відбулися дня 17. лютого 1934. року в домівці Філії „Прогресу” в Тернополі від години 4—8 веч.

Приявні: адвокати д-р Гринькевич, д-р Калин, д-р Любачевський, д-р Дзерович, д-р Жуковський, д-р Ладика, д-р Олійник, д-р Тригубчак, д-р Онуферко, д-р Брикович, д-р Гамаль, д-р Якимчук, д-р Куріца, д-р Стахевич, д-р Лисий, і мгр. Зарицький; апліканти адвокатури: мгр. Сеньків, д-р Блажкевич, мгр. Палашевський, мгр. Решетуша і мгр. Вацик.

Збори відкрив делегат д-р Брикович Степан і відчитав письмо від Виділу Союзу Українських Адвокатів у Львові, яким повідомлено Делегатуру, що д-р Кость Левицький і д-р Глушкевич, делегати С. У. А. у Львові, не можуть прибути на ці сходи.

Предсідником сходин вибрано д-ра Гамалю, секретарем мгр-ра Гринькевича. Д-р Степан Брикович зясував теперішні відносини в адвокатурі взагалі, а в українській спеціально. Вказав при цьому на недомагання організації серед українських адвокатів. Звернув увагу на використання українських адвокатів через українське громадянство для всіляких безплатних адвокатських чинностей, коли з другої сторони українська адвокатура не наводить належного підпертя від того ж громадянства. Вказав далі на брак свідомости у нашої суспільности, що в дуже малому відсоткові полагоджує свої справи в українських адвокатів та просив, щоби в дискусії застановитися над способами, як запобігати цим ненормальним відносинам.

В дискусії, яка опісля вивязалася, промовляли: д-р Гамаль, д-р Стахевич, д-р Лисий, д-р Жуковський, д-р Ладика і інші, вказуючи на konieczність поглиблення правничого знання у адвокатів українців; потребу частих сходин і взаємної співпраці; на справу субституцій та вкінці на обовязок удержування українських сил, як персоналу в наших канцеляріях. По довшій дискусії прийнято слідуєчі внесення д-ра Олійника:

а). звернутися до Союзу Українських Адвокатів у Львові, щоби систематично повів пропаганду клича „свій до свого”;

б). видати спеціальну пропагандову брошуру;
в). повести пропаганду в своїм окрузі, через свої установи та через апарат тихже установ в напрямі освідомлення нашої суспільности щодо значіння і ваги української адвокатури.

Опісля прийнято резолюції в слідуючих справах:

1). Затіснення товариських взаємин обєднаних в Союзі Адвокатів;

2). Співпраця і взаїмна поміч в справах адвокатського знання;

3). Поборювання даремщин і роботи на кредит;

4). Зменшення коштів адміністрації через завязування спілок;

5). Наладнання синдикатських справ;

6). Поборювання бюр правної поради, і

7). Принимання українського персоналу.

Вкінці приступлено до вибору делегата, та вибрано одноголосно д-ра Лисого.

На тім сходини закінчено.

З життя нашої адвокатури.

Нові адвокати:

Д-р Степан Козак у Белзі, мгр. Зварун Іван в Новому Селі, мгр. Ващук Володимир в Жовкві, мгр. Стецьків Микола в Щирці, д-р Боднарук Евген в Отинії, мгр. Шахнович Михайло в Гусятині, мгр. Калимон Михайло в Богородчанах, д-р Денис Дмитро в Ходорові, мгр. Гузар Михайло в Перемишлянах, д-р Хияк Олександр у Львові, мгр. Малиняк Ярослав в Долині, мгр. Сеньків Григорій в Тернополі, мгр. Бошко Володимир в Перемишлі, д-р Осип Волощук в Немирові.

Зголосили намір переселення:

Д-р Желехівський Микола з Мельниці до Тлустого, д-р Тит Залуцький з Косова до Рудок, д-р Білинський Петро з Самбора до Львова.

Переселення:

Д-р Срібний Микола з Бурштина до Станиславова, д-р Безпалько Володимир з Копичинець до Золочева, д-р Константинович Володимир зі Львова до Буківська, д-р Чикета Яків з Тернополя до Підгаєць, д-р Зеленецький Олександр з Гусятини до Копичинець, Теодозій Лісикевич з Самбора до Куликова.

Померли:

Д-р Іван Кміцикевич, адвокат у Львові.

† Д-р Іван Кміцикевич

адвокат у Львові,

помер дня 29. грудня 1933. р. в 61. році життя.

Дня 29. грудня 1933. р. помер ненадіно у Львові д-р Іван Кміцикевич, адвокат і довголітний синдик Земельного Банку Гіпотечного.

Ширшому загалови менше відомий, замкненої вдачі і тихий був Покійний. Але він був нашим передовим правником-цивілістом та людиною великих особистих чеснот.

По скінченні прав вступив Покійний на практику до канцелярії адвоката д-ра Тадея Соловія у Львові, де весь час був його любимцем і найблищим співпрацівником. В 1905. році зачав виконувати адвокатуру у Львові, та його канцелярія особливо в передвоєнних роках належала до найкращих цивільних канцелярій.

З повстанням Української Держави працював Покійний від листопада 1918. р. до травня 1919. року в Державному Секретаріаті Торговлі, зразу у Львові, опісля в Станиславові.

Після зорганізування українського університету у Львові викладав цивільне право та був предсідником іспитової комісії.

Був членом-основником Союзу Українських Адвокатів, який делегував його зразу на члена Дисциплінарного Суду львівської Палати, а опісля до Ради адвокатської львівської Палати, і вона вибрала його двічі секретарем Ради. Був це перший українець, що ввійшов в склад президії львівської Палати. На цих обох становищах гідно і солідарно оборонював інтереси українських товаришів, особливо в Раді Палати, де тішився довірям і пошаною загалу членів Ради, — допоміг в неоднім нашим товаришам.

Іменем Адвокатської Палати пращав Покійного віце-декан д-р М. Догілевський; від Союзу Українських Адвокатів д-р Ол. Марітчак у Львові та прегарною промовою делегат С.У.А. д-р Жовнірчук у Бродах.

У всіх, хто блище Його знав, полишив Покійний гарну пам'ять своєю безглядною чесністю та обовязковістю.

В. Й. П.

до родини, не знайшло виразу в заключеній угоді (§. 901. з. ц.), отже не може обов'язувати пізваної. (О. з 12. XI. 1931. III. 1. Рв. 1969/31.).

436). До §. 1008. з. ц.

Обставина, чи наємець уживає предмету найму правно чи без правного титулу, є без значіння на його відношення до піднаємця, як довго може він тому піднаємцеві забезпечити уживання піднайнятого предмету.

3 мотивів: Твердження про згоду на згоду пізваної сторони на те, щоби позовник наймив впрост від власника дому ціле мешкання, отже і спірну кімнату, є без значіння для спору, тому, що його не доказано, а сам факт виповідження власником дому пізваній масі як льокаторці найму з днем 1. листопада 1929, не має впливу на відношення між наємцем а піднаємцем і не відбирає наємцеві права ведення екзекуції проти піднаємця в цілі опорожнення послидним льокалю, а то тим більше, що виповідження не є правосильне і є предметом спору. Та обставина, чи наємець уживає предмету найму правно, чи без правного титулу, є без якогонебудь правного значіння на його відношення до піднаємця, як довго може він томуж піднаємцеві забезпечити уживання піднайнятого предмету. Можна віддати в наєм посіданий предмет безправно і умова мимо того сторони в'яже, отже якщоб навіть в спорі оказалось, що повище виповідження було правильне, а тим самим відношення найму між власником дому а наємцем зістало розв'язане вже з днем 1. листопада 1929. р., то мимо того екзекуція проти піднаємця виконана по томуж дні не булаб безправна і недопускаема. Істнування і час тривання піднайму лиш остілки є зв'язані з існуванням найму, що піднаємець мусить спустити предмет найму враз з наємцем (виймки в арт. 13. зак. про охорону льокаторів). Поза тим оба ті правні відношення є незалежні від себе і як довго пізвана сама не уступила зі спірного льокалю або не зістала з нього усунена, може вона льскаль піднаймати і піднаємця з нього усунути в дорозі екзекуції. Те не пересуджує її відповідальности супроти власника дому. Отже позов оснований на §. 35. о. е., а евентуально також на §. 36. ч. 3. о. е. є безпідставний, а тим самим ревізія не могла віднести успіху. (О. з. 4. грудня 1930. III. 1. Рв. 2111/30.).

437). До §§. 1095. і 1121. з. ц.

Власник реальности може домагатись вичеркнення з ґрунтової книги впису прада найму, якщо минув речинець, на який умову найму заключено, хоча наємець наймлений льскаль внаслідок охорони льокаторів дальше займає.

Позовники запізували пізаного, щоби позволив на випис вичеркнення права найму склепового льокалю і магазину, наймлених пізваним контрактом найму з дати Львів, 16. квітня 1913. р. на чотири роки з продовженням на дальші два роки, заінтабульованого на карті тягарів реальности, котру позовники в міжчасі набули, тому, що те право найму вже погасло, Суд I. інст. дав місце жаданню позву, Суд II. інст. змінив вирок I. інст. тому, що пізваний досі займає спірні убікації як наемиць і позовники лиш з важних причин можуть йому наєм виповісти, а що це не мало місця, отже умови найму не розв'язано, нема умовин до вичеркнення права найму з ґрунтової книги.

Найв. Суд змінив вирок III. інст. і привернув до правної сили вирок I. інст. — з **мотивів**: Для спору має рішаюче значіння постанова III. уступу, арт. 33. закону про охорону льокаторів, яка постановляє, що з днем сили обов'язуючої тогож закону буде допускаєме примінювання норм обнятих арт. 5—9 до умов також гіпотечно забезпечених, заключених перед обов'язуванням цього закону, оскільки сторони не заключають іншої умови. З того виходить, що новий закон про охорону льокаторів зовсім не продовжує важности давніше заключених умов найму, хоча б вони були гіпотечно забезпечені, лиш найвиразніше перечеркує найважніші постанови таких умов, хоча б вони ще обов'язували дотично висоти комірнього. Отже нестійний є правний погляд відкличного суду, будьтоби права найму, які пізваний виконує у відношенні до спірного льокалю, впливали головнo з умови найму заключеної дня 13. квітня 1913., а не зі закону про охорону льокаторів, бо постанови §§. 1095 і 1121. зак. цив., які торкаються інтабуляції права найму стались супроти постанов закону про охорону льокаторів впрост ілюзоричними, тому, що кожний набувець реальности, яка підлягає охороні льокаторів, а також й ліцитаційний набувець, може розв'язати наєм або його виповісти лиш у випадках, передбачених в арт. 11. зак. про охор. льокаторів, а не по своїй волі. Отже не можна прийняти, щоби льокатор, котрий лиш завдяки законови про охорону льокаторів уживає дальше предмет найму, міг жадати на дальше удержати в правній силі гіпотетечного впису права найму, заінтабульованого на підставі вже неіснуючої умови найму. Впис права найму не є услів'ям умови найму (§. 1115. з. ц.), лиш його укріпленням (§§. 1095. і 1121. з. ц.), яке впрочім є тепер без значіння щодо мешкань і льокалів, котрі підлягають законови про охорону льокаторів, як це вище виказано. Крім того також і постанова §. 32. буква б) гіпотечного закону, котра вимагає виразного позволення власника нерухомости на впис, промовляє проти допускаємости здогадного продовження впису права найму.

Відкличний суд вирішив справу хибно під правним оглядом і тому належало привернути до правової сили вирок I. інст. (О. з 27. X. 1932. III. 1. Рв. 1943/32.).

438). До §. 1325. з. ц.

При означенні винагороди за біль можна узгляднити також моральні терпіння.

З мотивів: Відкличний суд підвищив винагороду за біль до 10.000 зол. тому, що вправді перший суд узгляднив фізичний біль, однак не взяв під увагу моральних терпінь позовника. Найв. Суд одобрює правний погляд відкличного суду, що при вимірі винагороди за біль можна узгляднити також душевні терпіння і тому, узглядаючи, що після устійнень болі позовника внаслідок ушкодження ноги в першому тижні були дуже діючі, в двох дальших тижнях середні, а в дальших шести тижнях лиш слабі, що болі спричинені уживанням протези уступлять, а також беручи під увагу моральні терпіння по причині тривалого окалічення, суспільну верству, до якої позовник належить і відносини грошові і економічні, а спеціально діючий брак готівки на внутрішньому ринку та подешевіння засобів живности, ґрунтів і многих інших предметів, належить прийняти квоту 6.000 зол. як вповні відповідну винагороду за біль (§. 1325. з. ц.). Тому Найв. Суд узгляднив ревізію пізванних і привернув до правової сили вирок першого суду. (О. з 15. XII. 1931. III. 1. Рв. 2149/31.).

439). До §§. 1325. і 1304. з. ц.

Ушкоджений на тілі є співвинний в ушкодженні, якщо зазедбав користати з лікарської помочі і тим спричинив постійне каліцтво.

Мотиви: Становисько оспореного вироку, що позовник домагається відшкодування за біль і втрачений зарібок виключно з огляду на постійне каліцтво, спричинене звихненням руки серед бійки з пізваним, є згідне зі змістом позову, в котрім виразно зазначено, що позовник дізнав ушкодження руки, яке зпочатку представлялось як легке звихнення, а пізніше оказалось тривалим ушкодженням, яке спричинило постійне вменшення здібности до праці і тому позовник домагається відшкодування. Твердження позовника в ревізії, будьтсби позовник в часі видання карного вироку не знав еще, як довго буде тревати біль, викликаний заподіяним йому ушкодженням, не відповідає станом справ, бо карний вирок, виданий в дні 8. березня 1927. р., отже по двох літах від події з дня 14. травня 1925. року, серед якої позовника ушкоджено. В часі видання карного вироку минув давно речинець тревання болю прийнятий в ореченні знавця Р. а проте позовник на карній роз-

праві в дні 8. березня 1927. р. жадав признання винагороди за біль і відшкодування за втрату заробітків у тій самій висоті, що на попередніх розправах. Влучний є погляд відкличного суду, що по боці позовника є також вина і то переважуюча тому, що не користав з лікарської помочі, хоча при судових оглядинах в карному поступованні звернено йому увагу на її необхідність, чим спричинив, що незначне ушкодження, яке лиш операцією можна було усунути, перемінилось через його власну недбайливість в тревале каліцтво. Отже віддалення позовника з жаданням позову обосновує постановою §. 1304. з. ц. і тому ревізія не могла мати успіху. (О. з 26. XI. 1931. III. 1. Рв. 2003/31.).

440). До арт. 31. і 100. з. в.

Незапротестування власного вексля не спричинює погаснення відповідальности ручителя виставця.

Векслюві ручителі можуть робити проти виповнення кавційного вексля ті самі заміти, які має головний довжник.

Мотиви: Покликування в ревізії арт. 52. з. в. не є влучне, бо по думці арт. 102. з. в. відповідальність виставця власного вексля є така сама, як акцептанта трасованого вексля і то так, щодо об'єму, як і щодо часу тривання, а векслева відповідальність акцептанта силою арт. 70. з. в. триває аж до впливу часу передавання (поза відповідальністю з арт. 75.), хочаб вексель не був протестований. Тому незапротестування власного вексля не спричинює погаснення відповідальности виставця власного вексля ані відповідальности ручителя, який по думці арт. 31. і 101. з. в. відповідає так само, як той, за котрого він поручив. Введення в польському векслевому законі векслевого права регресу в хосені ручителя проти того, за кого він поручив, не має значіння в даній справі, бо тут не йде про регресове право ручителя. Непровірення обставини, чи ручитель не зістав звільнений по думці §. 1364. з. ц. від відповідальности внаслідок проволочки вірителя в доходження свого права проти довжника, не узasadнює ревізійної причини з §. 503. ч. 2. п. ц., тому, що зі змісту ревізії видно, що пізвані відповідають солідарно з кооперативною „Рільник“ за її зобов'язання (арт. 46. з. в.), отже мають тут примінення постанови §. 1347. з. ц., а не лиш §. 1346. з. ц., а постанова §. 1364. з. ц. відноситься лиш до випадків поруки з §. 1346. з. ц. Крім того завважується, що пізвані, знаючи фінансовий стан кооперативи, могли були в своєму часі зажадати від неї забезпечення по думці постанови §. 1364. з. ц. і що за довги кооперативи відповідає не лиш її майно, але в законних границях (арт. 14. і 15. зак. з 29. жовтня 1920. дн. зак. ч.111. поз. 733., також її члени, щодо котрих

не зроблено в спорі заміту невиклатности. Вправді влучний є заміт ревізії, що пізвані можуть проти виконання кавційного векселя зробити ті всі заміти, які має головний довжник, однак тієї засади відкличний суд не нарушив, бо прийняв він правильність виконання векселя не лиш на тій формальній підставі, що завідателі кооперативи довг узнали, але також на підставі власного провірення в доказовому поступованні, що вексель виконено згідно з умовою, а ревізія не виказала, щоби те устійнення було незгідне зі станом актів. (О. з 30. XII. 1931. III. 1. Рв. 2803/31.).

441). До арт. 49. вексл. зак.

По заплаті векслевої валюти довжник може домагатись звороту векселя, хоча віритель твердить, що вексель загубив.

Позовник зажадав звороту векселя виставленого на 1.000 зол. акцептованого ним, який до ч. спр. Цв. XXVII. 242/29 заскаржено перед городським судом у Львові з тим, що пізваний може звільнитись від того через заплату суми 1.000 зол. з пр., тому, що вірительність з того векселя заплатив, а пізваний не хоче йому векселя звернути. Пізваний закинув, що вексель загубив і перший суд віддалив позовника з жаданням позову, тому, що позовник не виказав, будьтоби спірний вексель пізваний посідав. Суд II. інст. змінив вирок першого суду і Найв. Суд затвердив вирок відкличного суду — з мотивів: Позовник має право, по думці арт. 49. вексл. зак., домагатись від пізваного видачі заплаченого векселя. Заміт пізваного, будьтоби, не посідаючи спірного векселя, не був в можності виконати жаданої позовником чинитьоби, влучно узнав відкличний суд як несутевий для вирішення спору, тому, що пізваний може звернути вексель по поробленню відповідних заходів, яких безуспішність щойно в екекуційному поступованні можна виказати. Крім цього виконання жаданої позовом чинитьоби залежить вповні від волі пізваного, бо йому як останньому посідачеві векселя прислугує право підприємства судового поступовання, щоби спірний вексель узнати як уморений (арт. 94. і наст. зак. вексл.) і через те допснення наложеного на нього оспореним ви роком обовязку щодо звороту векселя. Наведений в ревізії заміт дотично передавання спірного векселя не є сутній для віддалення позовника з жаданням позову, бо не лиш небезпека коначности поновної заплати спірного векселя є правною підставою позову, тому, що позовник може мати також інший правний інтерес, щоби вексель одержати. Нестійний є правний погляд висказаний в ревізії, що позовникови приклутує лиш відшкодовачий позов, бо якщо позовникови прислугує право внести різного роду позови, то вибір

залежить виключно від нього. (О. з 14. III. 1933. Н-о Ц. II. Рв. 98/33.).

442). До §. 2. зак. з 5. березня 1869. ч. 27. Дн. з. держ. і §§. 1301. і 1302. з. ц.

За шкоду спричинену залізничним випадком, завиненим залізницею і третьою особою, відповідає залізниця солідарно.

Зарядження залізничної управи, яким знесено рогаčku на даному переїзді підлягають провіренні, чи вимогам безпеки вчинено задосить, для оцінки вини залізничного заряду.

Пасажира авто, веденого кваліфікованим керманичем, не є обов'язаний піклуватись безпекою їзди.

Мотиви: Устійнення, що керманич авто міг недочути свисту і незапримітити світла паровозу, є згідне з ореченням знавця, отже нема суперечности з §. 503. уст. З. п. ц. Свобідна оцінка доказу зі свідка К. нижчими судами не підлягає оспоренню в ревізії §. 503. п. ц. Впрочім оспорений вирок не відмавляє вірогідности свідкови, лиш приймає згідно з вислідом доказу зі знавця, що свідок не міг запримітити збільшення шкороности їзди авто, лиш міг він бути в блуді внаслідок щораз яснішого світла самоходу, бо авто приближалось до поїзду, тому не міг він оцінити, чи авто шкороше їхало. Оспорений вирок є правно влучний. В разі збігу кількох підприємств, відповідальних за шкоду, може претя особа доходити своєї шкоди проти кожного відповідального, а то на основі того закону, який ту відповідальність нормує (§. 3. зак. ч. 162/908. Дн. зак. держ.), отже внаслідок ударення авто з поїздом був позовник в праві запізувати пізвану залізницю. Позовник виказав вину пізваної і тому пізвана відповідає за шкоду, а не на основі здогаду з §. 1. зак. з 5. березня 1869. ч. 27. Дн. зак. держ. Тому, якщо пізвана виказала, що завинив також керманич авто, бувби це доказ співвини на основі §§. 1301. і 1302. з. ц., отже не звільнював би пізваної від відповідальности по думці §. 2. закону з 5. березня 1869., ані не зменшував би її відповідальности, бо всі справші шкоди відповідають солідарно супроти позовника (§. 3. зак. ч. 162/908. Дн. зак. держ.). Всілякі сумніви щодо вини керманича авто, який не є стороною в спорі, є без правного значіння. Слушно прийняв оспорений вирок вину пізваної залізниці через усунення залізничної рогачки. Була вона потрібна, якщо її там в 1907. році поставлено і як пізніше згоріла, то переїзду стерегла дорожничка. Також не виказала пізвана, будьоби

потреба рогачки відпала, а з устійнень оказується, що потрібна вона є ще більше, а саме тому, що залізнична лінія перестала бути льокальною, а гостинець стався міжнародньою самоходовою комунікацією. Спущена рогачка унеможливило їзд на тор, а введені в її місце остеррігаючі средства не заступають її вповні. Таблиці при переїзді остерігають лиш про близькість тору і можливість переїзду поїзду, а те саме відноситься до самоходового знаку на 250 м. перед тором, щодо котрого пізвана впрочім навіть не твердить, щоби вона його уставила. Замкнені авта є, як це є загально відоме, численніші від відкритих авт, а свисток паровозу чути в замкненому авті слабо і можна його, як те устійнено, зовсім не почути, отже також слуховий сигнал введений в місце рогачки не зможе її заступити при сучасному комунікаційному средстві, яким є розповсюджене замкнене авто. Світла паровозу не є в тісному того слова значінні средством заступаючим рогачку, бо пізвана сторона навіть не твердить, щоби перед знесенням рогачки на паровозі світла не було. Устійнено, що є це світло нафтових ламп, що при торі є земельний вал, який світла поїзду заслонює на 130 м. перед переїздом, з чого виходить, що керманич остережений придорожним самоходовим знаком про близькість переїзду через тор, еще не знає, чи поїзд дійсно надходить і чи надійде він з правої чи з лівої сторони, а що віддал 130 м. рівняється 13 секундам їзди при скорості 36 км. на годину, а еще коротшому часови при більшій скорості, законно йому дозволеній, може він в так короткому часі не спостерегти ламп паровозу, як остерігаючого світла надходячого поїзду. Усунення рогачки, замикаючої їзд на тор, а введення в її місце средств вповні її не заступаючих, при розвитку руху на залізничній лінії і на коловій дорозі є занедбанням пізваної сторони, яке спричинило випадок і шкоду позовника. Пізвана сторона моглаб покликуватись на закон, який увільнює від поставлення рогачки, лиш тоді, якщоб закон звільнював її від поставлення рогачки якраз в тому місці, де був випадок, а такого закону нема. Оскільки законні постанови наказують стерегти переїзду там, де є цього потреба (§. 19. розп. ч. 641/24), а полишають залізничній управі визначення місць, де є така потреба, то в тому напрямі зарядження залізничної управи підпадають провіренню, чи вимогам безпеки вчинено задосить, а тим самим чи є підстава до приняття вини пізваної сторони і признання відшкодування. Пасажир авта не має обовязку піклуватись безпекою їзди, якщо авто веде кваліфікований керманич, подібно як пасажир залізничного поїзду. Тому відпадає закинена в ревізії вина позовника, що не вважав на остерігаючі знаки. (О. з 25. листопада 1931. III. 1. Рв. 1349/31.).

443). До §. 5. регуляміну про перевіз товарових пересилок поз. 783/28. Дн. зак. держ.

До важности умови про склад дотично товарів, яких покищо не можна прийняти до перевозу, конечна є писемна форма, отже такої умови не довершується ані устно, ані догадочно.

Мотиви: Для оцінки правних відношень між залізницею а інтересованими, які відносяться до перевозу товарових пересилок залізницею, є виключно міродайними постанови регуляміну про перевіз товарових пересилок (Р. П. Т.) поз. 783/1928. Дн. зак. Р. П., покликаного в оспореному вирокі, як виданого силою арт. 4. пункт 8. і 9. закону з 12. червня 1924. ч. 57. поз. 580. Дн. з. Р. П. і арт. 2. розп. през. Р. П. з 24. вересня 1926. ч. 97. поз. 567. Дн. зак. Р. П. По думці §. 5. п. 3. тогож регуляміну потрібні є до заключення договору про склад дотично товарів, які покищо не можуть бути прийняті до перевозу писемні формальности, наведені в тому параграфі, а іменню надавець має свою згоду на тимчасове переховання товару виявити в перевозовому листі і в його дуплікаті. Зі змісту цієї постанови виходить, що регулямін до важности такої умови про склад безоглядно вимагає вище описаної писемної форми, отже така форма є сутньою і як довго її не довершиться, не можна говорити про заключення договору про склад в розумінні вище покл. постанови, як також §. 957. з. ц. (§§. 883. і 884. з. ц.). Внаслідок того виключена є в даному випадку можливість заключення умови догадко (§. 863. з. ц.), тому, що постанови повищі регуляміну є правом обов'язуючим безоглядно. Якщо по устійненні відкличного суду позовник не примінив до вимаганих в §. 5. п. 3. Р. П. Т. формальностей, належить прийняти, що договір про склад між сторонами важно не заіснував і що позовник лишив свій товар в магазині на власне ризико і небезпеку. Супроти вище покликаної постанови є без значіння для справи та нижчими судами устійнена обставина, що начальник магазину заявив позовникові, щоби лишив товар в магазині, тому що вище покликаний регулямін ніяких правних наслідків не прив'язує до таких устних заяв залізничого службовика, тому правіж позовника представляється як позбавлене всякого правного титулу, внаслідок чого належало змінити оспорений вирок і віддалити позовника з тим правіжем. (О. з 21. грудня 1931. III. 1. Рв. 2006/31.).

444). До §. 12. закону з 10. грудня 1914. ч. 337. Дн. зак. держ.

Оспорюючий позов є позовом за чинитьбу і вимагає означення доходжеюї чинитьби або занехання, а саме лиш жадання, щоби узнати оспорений правний акт безуспішним, не відповідає вимогам §. 12. орд. оспор.

Позовник вніс позов за узнання як безуспішної супроти його вірительности з правосильного вироку цесії з дати Львів, дня 27. лютого 1931., якою пізваний Д. О. відступив пізваній П. Р. свій правіж проти І. О. в сумі 1.100 зл., належний йому з угоди заключеної в Суді Праці у Львові дня 23. лютого 1931., тому, що та цесія мала на цілі покривдження вірителів. Перший суд орік по думці жадання позову, суд II. інст. віддалив позовника з жаданням позову, а Найв. Суд затвердив вирок II. інст. — **з мотивів:** Заміт хибленої правної оцінки справи не є стійний. Постанова §. 12. оспор. ординації з дня 10. грудня 1914. ч. 337. Дн. зак. держ. накладає на вносячого позов, оспоряючий правну чинність, обовязок подати, в який спосіб і в яких розмірах має пізваний в цілі заспокоєння вірителя щось зробити або чогось занехати. Отже позов оспоряючий є позовом на чинність дотичного правіжа або занехання, а саме лиш жадання узнання оспореного правного акту безуспішним не відповідає вимогам вище покликаної постанови §. 12. орд. осп. Таке жадання самостійно поставлене не відповідає вимогам позову на устійнення з §. 228. п. ц., бо якщо позиваюча сторона має можливість на основі §. 12. орд. про оспорявання правних чинностей домогатись безпосередньої чинитьби, то тим самим не має правного інтересу в устійнюванню безуспішности підлягаючому оспоренню акту. Тому позовник повинен був домогатись присуду, щоби пізвана П. Р. зізволила йому на стягнення від третього довжника набутого нею оспореною правною чинністю правіжа або щоби занехала стягнення тогож правіжа і брак такого жадання позбавляє позовника у відношенню до пізваної П. Р. свійства оспоряючого позову. Пізваний Д. О. як довжник позовника взагалі не міг бути обнятий позовом, яким його віритель оспорує правну чинність заключену його довжником з третьою особою, бо не особа довжника стоїть на перешкоді правіжеви вірителя, лиш контрагент довжника і лиш цей послідний обовязаний до чинитьби або занехання, щоби віритель міг заспокоїти свій правіж. (О. з 16. III. 1933. Ц. II. Рв. 49/33.).

Від Адміністрації.

До цього числа долучуємо знову чеки П. К. О. для пересилки належної передплати за перший піврік 1934. р. та для вирівнання боргів за попередні роки.

Ціна за журнал „Життя і Право” лишається та сама, що була передше, а саме 12 зол. річно.

Наш зазив звертаємо в першій мірі до тих, що роками приймали журнал, однак не вважали за свій обов'язок за нього платити. Таких, на жаль, багато і завдяки їм журнал задовжився. Ці довги Видавництво мусить сплатити.

Тому, коли хто не може відразу сплатити всі свої заборгованості, нехай пересилає місячними платежами.

Український правничий журнал потрібний і цього не треба ніколи доказувати. Але, щоб він міг вдержатися, потрібна поміч цілого українського правничого загалу. Поміч нехайна, бо положення журналу невідрадне.

При тій нагоді звертаємо увагу, що адреса журналу „Життя і Право” змінена. Належить адресувати: Львів, вул. Руска ч. 3. І. п.

Адміністрація „Життя і Право”.

„Народна Торговля“

КРАЄВИЙ СОЮЗ СПОЖИВЧИЙ

у Львові, Ринок ч. 36

в 23. складах по містах.

СПОЖИВЧІ І КОЛЬОНІЯЛЬНІ ТОВАРИ

для кооператив і своїх членів та гостей.

ВИНА БОГОСЛУЖЕБНІ І СТОЛОВІ

::: КАВА — ЧАЙ — КАКАО :::

у власному упакованню.

Центральний Кооперативний Банк

„КРАЄВИЙ СОЮЗ КРЕДИТОВИЙ”

Львів, ул. Третього Мая ч. 15.

акредитує українські кооперативи всіх видів
приймає вкладки ощадности в золотів
і чужій валюті та опроцентує їх.

Резервові фонди ульоквані в нерухомості.

Ч. Телеф. 433, — Чекове конто П. К. О. Варшава 143.467.

Жирове конто в Польськiм Банку.

Адреса для телеграм: „Центробанк”.

АДВОКАТСЬКІ ДРУКИ.

В Секретаріаті С. У. А. у Львові, Руська 3, І. п.
можна замовляти отсі друки:

1. Контракт купна-продажі (за один пр.) .	0.10 зол.
2. Процесова повновласть	0.05 „
3. Спис коштів І. інстанції	0.05 „
4. Спис коштів ІІ. інстанції	0.05 „
5. Цивільне позовництво в карних справах	0.05 „
6. Позов векслевий	0.05 „
7. Позов про наказ заплати з поступов.	
упом.	0.05 „

Кошти пересилки поносить замовляющий.

39778

Почтову оплату заплачено гуртом. — Pocztową opłatę opłacono guszałtem.

Ч. 2. (29)

ЛЬВІВ, ЧЕРВЕНЬ, 1934.

РІК VII.

ЖИТТЯ І ПРАВО

ВІСНИК ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ.

ПРАВО ЦИВІЛЬНЕ, КАРНЕ, АДМІНІСТРАЦІЙНЕ, ПОЛІТИЧНЕ, МІЖ-
НАРОДНЕ, — СУДІВНИЦТВО, АДМІНІСТРАЦІЯ, САМОВРЯДУВАННЯ,
ЕКОНОМІЯ, КООПЕРАЦІЯ, СКАРБОВІСТЬ.

ДРУГИЙ ЧВЕРТЬРІК.

Редагує Колегія: д-р Кость Левицький, Молест Каратницький, Антін Рак, д-р Євген
Давидяк, д-р Олександр Надрага і Ярослав Левицький. — Начальний і відповідальний
редактор: д-р Кость Левицький.

Т. У. П.

ВИДАЮТЬ ТОВАРИСТВА: „СОЮЗ УКРАЇНСЬКИХ АДВОКАТІВ“ У ЛЬВОВІ І Т-ВО
УКРАЇНСЬКО-РУСЬКИХ ПРАВНИКІВ У ЛЬВОВІ.

Адреса Редакції і Адміністрації: „Життя і Право“, Львів, Руська ч. 3, I. поверх
Телефон ч. 43—97.

Передплата: чвертьрічно 3 зол., піврічно 6 зол., цілорічно 12 зол.

Кожний правник Українець повинен безумовно передплачувати цей наш одинокий
правничий орган.

З М І С Т:

	Стор.
Десятиліття Союзу Українських Адвокатів	1
Др. Степан Баран: Шляхами нашого відродження	3
Гриць Кухар: Ще про нотарійний примус	8
Др. Лев Ганкевич: „Лемківська Республіка“	22
Патрон і адвокатський аплікант	26
До §. 24 конкурсної ординації	27
З організаційного руху:	
З життя Секції Правників при Українській Студентській Громаді в Кракові	28
Сходини членів С. У. А. в Золочеві	29
Сходини Стрийської Делегатури	30
З життя нашої адвокатури	31
Бібліографія	32

Кооперативний Банк

„Д Н І С Т Е Р“

у Львові, вул. Руська ч. 20.

Уділює позички векселеві і гіпотечні, зачети на підклад акцій і т. п. — Приймає під найкориснішими умовами вклади в краєвій і заграничній валюті. — Переводить купно і продаж всякого роду цінних паперів. — Переводить торговельні операції. — Приймає виплати на рахунок третих осіб. — Попирає діяльність других кооператив

Адреса для телеграм „Дністер“, Львів, Телефон 80-50.

Інформації в справі позичок уділяють Агенції Дністра

ЖИТТЯ І ПРАВО

ВІСТНИК ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ.

ВИДАЮТЬ ТОВАРИСТВА: „СОЮЗ УКРАЇНСЬКИХ АДВОКАТІВ“ У ЛЬВОВІ І Т-ВО
УКРАЇНСЬКО-РУСЬКИХ ПРАВНИКІВ У ЛЬВОВІ.

Редагує Колегія: д-р Кость Левицький, Молест Каратницький, Антін Рак, д-р Євген Давидяк, д-р Олександр Надрага і Ярослав Левицький. — Начальний і відповідальний редактор: д-р Кость Левицький.

Адреса Редакції і Адміністрації: „Життя і Право“, Львів, Руська ч. 3, I. поверх
Телефон ч. 43—97.

Передплата: чвертьрічно 3 зол., піврічно 6 зол., цілорічно 12 зол.

Десятиліття Союзу Українських Адвокатів.

1923—1933

Виділ Союзу Українських Адвокатів у Львові, вирішив святкувати ювілей десятиліття діяльності свого товариства ювілейними Загальними Зборами, що відбудуться у Львові, в суботу, дня 22. вересня 1934. року. Цей день оповіщуємо вчасно, щоби наші товариші приготувалися і всі навіть з дальших сторін приїхали обов'язково на те Свято до Львова.

На це Свято вийде пропам'ятний „Ювілейний Альманах“ Союзу Українських Адвокатів, більшого формату в обемі 15. аркушів друку. Друкування цього альманаху вже кінчиться. Це буде перший того виду альманах в українській мові, який споминами нагадує тих наших правників, що відійшли від нас та намічує сучасне життя нашої палестри.

Ювілейне Свято буде складатися з трьох частин: 1) з ювілейної академії — передполуднем, 2) з ювілейних загальних зборів пополудні, і 3) з товариських вечерниць — тогож дня вечером.

Десятилітний Ювілей рахується не довгий час, але в наших життєвих обставинах це важний час, бо він відкриває нам ті перші роки нашої станової формації, що приказала нам: боронити прав, інтересів і достоїности адвокат-

ського звання; удержувати станові і товариські взаємини, та давати собі взаїмну поміч. А до того, ми маємо всі, як щирі товариші зібратися разом і як одна родина побачитися, пізнатися ближче, розмовитися сердечно і сказати собі посполу, — чи ми є всі разом та чи працювали як належало у нашому званні і чи добре заслужились для себе самих і для свого громадянства, — народу. Це передусім наше товариське Свято, уладжене нами і для нас, товаришів.

Але воно є також Святом для своїх, значить для нашого українського громадянства, для рідного народу, з котрого вийшли українські адвокати і з котрим нероздільно вони живуть: в доброму і в злому, та ділять однакову долю. Тому у цьому Святі промовимо слово не тільки до нас самих, найближчих, але й до ширшої української родини, з котрою працює і живе український адвокат як український громадянин.

Та отсе наше Свято має ще ширше значіння, супроти інших народів, що живуть побіч нас та з котрими ми юстаємо у ділових і станових відносинах, і вони заінтересуються цим, — як ми представимося на тому ювілейному обході...

З тих розважувань, які насуваються в думках наших з приводу Свята десятиліття С. У. А. виказується, що всі наші **товариші мусять обов'язково явитися на цьому Святі у Львові**, і це у своєму власному інтересі та в загальному інтересі нашої української адвокатури.

Що більше! Наші товариші мають постаратися, щоби на ці ювілейні збори прибули з ними ще й ті всі українські адвокати і апліканти-магістри, які досі не приступили ще до нашого товариства: хай Ювілейне торжество об'єднає нас всіх разом **до дальших змагань зорганізованої всеціло української палестри**.

Отсим дружним словом запрошуємо Вас, Панове Товариші, **на ювілейні збори, дня 22. вересня 1934. р. до Львова.**

Львів, 6. червня 1934. р.

**ЗА ПРЕЗИДІЮ ВИДІЛУ СОЮЗУ УКРАЇНСЬКИХ АДВОКАТІВ
У ЛЬВОВІ :**

*Д-р КОСТЬ ЛЕВИЦЬКИЙ, Д-р МИХАЙЛО ВОЛОШИН,
Д-р МАРІЯН ГЛУШКЕВИЧ, Д-р ЛЕВ ГАНКЕВИЧ,
Д-р ОСИП НАЗАРУК.*

ДР. СТЕПАН БАРАН.

Шляхами нашого відродження.

УКРАЇНСЬКІ АДВОКАТИ В УКРАЇНСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ ВІДРОДЖЕННІ ГАЛИЧИНИ.

На провесні нашого національного відродження в Галичині з кінцем першої половини 19. віку серед тодішних керманічів і діячів цього руху не стрічаємо українських (чи по тодішньому руських) адвокатів. Провід і працю вели тоді наші греко-католицькі духовники, бо національно свідомої і діяльної світської інтелігенції в роді правника Івана Борискевича у тих часах ми майже не мали. Були тільки одиниці більше чи менше національно свідомі між державними урядовцями, середно-шкільним учительством і відносно більше число, — нині нам виглядає це дуже дивно, — серед урядовців львівського магістрату і львівської поліції.

Не було наших адвокатів і в часі нашого першого національного зриву, ні в одній ділянці нашої громадянської організації, у пам'ятному 1848. р. Між тими, що дали почин до оснування і що вели „Головну Руську Раду” у Львові і її окружні відділи, адвокатів не стрічаємо, як і не бачимо їх на „Соборі руських учених” в жовтні 1848. р., при оснуванні „Галицько-Руської Матиці” та кладенні основ під фундацію „Народний Дім” у Львові в 50. роках м. ст., чи в редакціях тодішніх періодиків. Число адвокатів взагалі було тоді невелике і хоч між ними були і люде українського походження, — здебільша поповичі, але виховані у польській культурі й у польському середовищі, стали чужі для українських визвольних течій, а своє, нераз значне майно, оставили своїм вже зовсім спольщеним нащадкам.

Також не стрічаємо адвокатів між послами, що їх вибрано в 1848. р. до першого державного сойму у Відні. На 35 наших послів з Галичини (на всіх 96) було 23 селян, часто неписьменних, 8 священників, між ними і провідник нашої тодішньої парламентарної репрезентації єпископ, пізніше митрополит Григорій Яхимович, і чотирьох зі світської інтелігенції. Те саме повторилося і при перших виборах до галицького сойму у Львові 1861. р. На 150 членів сойму було українців 49 (46 послів і 3-ох вірилістів) і знову нема між вибраними послами ні одного адвоката.

Небувалий після довгого сну розмах національних сил з 1848/50 рр. вскорі припинився значно. В Австрії запанував абсолютизм, що на протяг одного десятиліття заморозив пориви весни австрійських народів. В наші національні ряди вкрадається зневіра, що творить добру почву під русофільську агітацію. Прихильники самостійного національного відродження остають в Галичині довший час в меншості. Але

наше національне відродження таки не завмерло. З поворотом конституційного життя в 1861. р. йде безвпинно вперед і наш національний поступ та свідомість спершу серед молодих гуртків інтелігенції, опісля від оснування Т-ва „Прогресу” (1868. р.) і в народних масах, особливо від хвилини появи першого популярного політичного часопису „Батьківщина” (1879). При кінці цього періоду, що обнімає два десятиліття (1860—1880. рр.), бачимо зріст національного життя. Появляються молоді люди, — між ними пізніші адвокати й організатори та керманічі національних сил в різних діялках життя, — що дотеперішній більше культурницький рух поширюють безвпинно і на інші царини. Родиться українська палестра.

Здається мені, що першим адвокатом з руською національною закраскою був **д-р Іван Добрянський**, адвокат у Львові і доцент карного права і процедури на львівському університеті. Не був він українцем в сучасному розумінні, але був прямо русином, що на університеті викладав руською мовою і нею виступав в суді. Як дитина пануючого в тих часах в Галичині обединительного руху, не відіграв Добрянський позитивної творчої ролі, а всеж таки йому належить сьогодні вдячна згадка від української палестри як першому оборонцеві рідного народу, — як тому, що один з перших не пішов за прикладом своїх попередників адвокатів українського походження і не пропав як вони серед польського оточення. Його канцелярія була тою, де практикували наші молоді кандидати, як др. Михайло Король, та під його проводом здобували практичне адвокатське знання.

Попри д-ра Івана Добрянського до найстаршої генерації наших адвокатів нового часу належав **д-р Александер Іскрицький**, адвокат в Сяноці, оборонець у великому політичному процесі Ольги Грабар і тов. у Львові в 1882. р. Змінливий і ділаючий під впливом хвилі не відіграв він більшої ролі та не полишив по собі тріvkих слідів і не розвіяв русофільського дурману у Східній Лемківщині, що в деякій мірі заховався там аж по наші дні. Інший був вже **д-р Теофіль Дембицький**, адвокат у Коломиї, що помер на еміграції у Відні літом 1915. р. Високої особистої культури. цікавився він живо нашим національним розвитком і здобутками, та ставав до активнішої участі у нашому житті. Спомагав нашу шкільну молодь та належав до основників Земельного Банку Гіпотечного у Львові. Був щедрим меценатом Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові і в своєму завіщанні записав йому свою земельну маєтність в Белелуї, повіт Снятин, вартості кількасот тисяч золотих. На згадку заслуговують: **д-р Володимир Ганкевич**, адвокат в Бучачі і **д-р Василь Дідошак**, адвокат в Калуші, як одні з тих, що своїм адвокатським знанням старалися прийти з допомогою нашому на-

родови. Найзамітнішим з наших перших адвокатів був одначе **д-р Володимир Лучаківський**, адвокат в Тернополі і довголітний посадник цього міста. Поруч з Олександром Барвінським, тодішнім професором учительської семінарії в Тернополі, належав він до перших просвітянських діячів на Північному Поділлі і організаторів тернопільського міщанства, якого пам'ять згадується між ним ще й до нині.

Зовсім окрема згадка належиться **Володимирови Барвінському**, котрого як кандидата адвокатури, що помер в молодому віці 1883. р., треба зачислити до найстарших членів української палестри. Був це небуденний громадянин. Своє знання віддав він в цілості для народної справи і став прототипом для цілого ряду українських адвокатів і адвокатських кандидатів в Галичині, що своєю працею будували тут храм нашого відродження, стаючи не раз провідниками і керманічами народу. Основник і редактор „Діла” (1880—1883), ініціатор і референт першого народного віча Русинів, що відбулося у Львові 30. листопада 1880. р., кинув Вов. Барвінський гасло широкої праці у занедбаній у нас ділянці економічній і політичній, яку здійснили вповні щойно його молодші товариші в останньому десятилітті мин. віку, а ще більше на початку біжучого століття в рр. 1900—1914.

Від половини 70-тих років до половини 90-тих років минулого століття, слідний був в Галичині політичний вплив наддніпрянця **Михайла Драгоманова**. Він увійшов у ближчі взаємини з тодішними молодими галичанами у Львові і у Відні, головню з д-ром Іваном Франком і Михайлом Павликом, що, зірвавши з галицьким культурництвом 60-тих років, ширили серед галицького громадянства нові західно-європейські демократичні і соціальні ідеї — у соціалістичному світогляді. Між тими, що стояли близько М. Драгоманова, був д-р Остап Терлецький, пізніший кандидат адвокатури у Львові (помер 1902. р.) і д-р Мелитон Бучинський, адвокат в Станиславові, що мали безпосередний вплив на творення національно-політичних думок молодого покоління в душі драгоманівських ідей.

До цього слід згадати повстання і діяльність студентської організації молодих правників львівського університету під протекторатом проф. цивільного права д-ра Олександра Огоновського під назвою „Кружок правників”, оснований в 1881. р. У першому виділі цього Кружка були наші молоді правники, пізніші адвокати, Євген Олесницький і Андронік Могилянський та живучі Кость Левицький і Андрій Чайковський, котрих імена остали тріvkими в нашій історії.

Тоді скінчилася т. зв. староруська ера, що трівала від 1848. р. аж майже по кінець 70-тих років минулого століття, в якій провід і організацію мало наше духовенство, а роз-

почалася опісля т. зв. професорська ера, триваюча до початків 90-тих років минулого століття. Зробила вона місце з черги т. зв. адвокатській ері, пануючій у нас до часу вибуху світової війни, якої наявні сліди бачимо і по війні по сьогоднішній день. Дві перші ери мали більше культурницький характер, боротьбу за обряд, мову і азбуку, боротьбу за перші підвалини народної освіти і національного освідомлення мас народних, без новочасної політичної організації і без тріvkих ширших основ економічної організації. Одначе зробили і вони багато, уґрунтувавши український національний світогляд серед нашого громадянства в Галичині.

Велика зміна настає щойно на переломі 80-тих і 90-тих років минулого століття. У життя входять молоді ідейні адвокати: покійні д-р Евген Олесницький, адвокат в Стрию, пізніше у Львові, д-р Теофіль Кормош, адвокат в Перемишлі, д-р Михайло Король, адвокат в Жовкві, д-р Андрій Кос, адвокат в Калуші, д-р Андронік Могильницький, адвокат в Рогатині, опісля в Долині, д-р Михайло Дорундяк, адвокат в Боршеві, д-р Іван Мандичевський, адвокат в Станиславові, д-р Іван Струтинський, адвокат в Ліську, д-р Іван Лошнів, та д-р Станислав Чикалюк, адвокати в Тернополі і д-р Ярослав Кулачковський, кандидат адвокатури у Львові, пізніше перший директор „Дністра” у Львові. З ними працюють живучі ще нині заслужені народні діячі і провідники: д-р Кость Левицький, д-р Степан Федак та д-р Микола Шухевич, адвокати у Львові, д-р Теофіль Окуневський, адвокат в Городенці, д-р Антін Горбачевський, адвокат в Чорткові, д-р Андрій Чайковський, адвокат в Бережанах, тепер в Коломиї, д-р Лесь Кульчицький, кандидат адвокатури в Коломиї, опісля перший директор Земельного Банку Гіпотечного у Львові, д-р Льонгін Озаркевич, адвокат в Городку, д-р Данило Стахура, адвокат в Самборі, тепер судовий радник на Закарпатті, д-р Кирило Трильовський, адвокат в Коломиї, тепер в Гвіздці і д-р Северин Данилович, адвокат в Тернополі, тепер в Болшівцях.

Тут бачимо не тільки довгу низку імен. Кожне майже з цих імен — це більша або менша частина історії нашого відродження на Галицькій Землі у її ріжних закутинах. Їхні канцелярії це не тільки правна порада і поміч нашому населенню, — це в початках почин і осередок нашого національного життя, котре щойно тоді одержує більший розмах, силу і організаційні рямці. Перша політична організація народних мас з нагоди виборів до палати послів державної ради у Відні, до галицького сойму і повітових рад; організація політичних товариств в краю, організація освітнього життя у філіях і читальнях „Просвіти”, будова Народних Домів і бурс на провінції та масові політичні і економічні

віча в краю — входили в програму діяльності наших нових адвокатів. Не диво, що наше тодішнє громадянство широко витало появу кожної нової адвокатської канцелярії, бачучи у цьому нове джерело для оживотворення і скріплення нашої національної сили. Окремими ширшими згадками витала їх і наша преса, вважаючи нових адвокатів за провідних громадян, що сіятимуть здорове зерно на очищеній і обробленій ними народній ниві.

І вневдовзі слідно було цю працю, головню в політичній і господарській ділянці. Попри існуючу від 1883. р. „Народну Торговлю” — повстає в 1893. р. Товариство взаїмних обезпечень „Дністер” у Львові, в кілька літ пізніше кредитове товариство тої самої назви у Львові, та для їх блискучого розвою перед війною положили великі заслуги перший технічний директор д-р Ярослав Кулачковський, та д-р Степан Федак, як також д-р Дамян Савчак і д-р Володимир Охримович. Завдяки заходам д-ра Теофіля Кормоша повстає в Перемишлі кредитове товариство „Віра”, дещо пізніше „Українська Щадниця” і „Союз руських торговельно-господарських Спілок” (нинішній „Центросоюз” у Львові); заходами д-ра Костя Левицького повстає у Львові „Краєвий Союз Кредитовий” (нині „Центробанк”), котрим він кермує від початку до сьогодні, пізніше „Краєвий Ревізійний Союз” у Львові (нині Ревізійний Союз Українських Кооператив). Йогож заходами і інших адвокатів, як д-ра Степана Федака, д-ра Теофіля Кормоша, д-ра Євгена Олесницького, д-ра Теофіля Дембицького та других визначних громадян повстає в 1909. р. у Львові перша українська банкова акційна спілка під фірмою „Земельний Банк Гіпотечний”, на чолі котрої стають кандидати адвокатури: д-р Лесь Кульчицький з Коломиї і покійний Любомир Рожанський зі Львова. У більших провінціональних осередках (Тернопіль, Стрий, Станіславів, Коломия і т. д.), творяться повітові кредитові товариства, що стали осередками української кооперативної організації в Галичині, а майже всюди там між творцями і керівниками можна бачити українських адвокатів.

Та найвизначнішою постатю між помершими членами нашої палестри являється д-р Євген Олесницький. Загально і фіхково високообразований, один з найліпших промовців і оборонців, визначався при цьому великим організаційним хистом. Зразковий організатор Стрийщини і сумежних повітів, положив він для них великі заслуги, а не менші і для цілої Галицької Землі. Увійшовши послом до галицького сейму у другій половині 90-тих років, станув на чолі нашої сеймової репрезентації, якій проводив довгий ряд літ і як всесторонній парламентарист вибився там своїми способами, працею та вимовою на перше місце. Видну роль грав він і у віденському парламенті, куди увійшов при перших

загальних виборах в 1907. р. і де засідав аж до своєї смерти в жовтні 1917. р. Особливо господарські справи в парламентарних установах і перед правительством мали у ньому свого горячого речника. Ще в Стрию дав він почин до оснування там „Краєвого Союзу Молочарського” (нині „Маслосоюз” у Львові), установи вельми хосенної і заслуженої у нашій сільсько-господарській кооперації. Та найбільші заслуги положив пок. Евген Олесницький при реорганізації Краєвого Товариства „Сільський Господар” у Львові, котрого став головою і всебічно заслуженим організатором. Завдяки його праці „Сільський Господар” у Львові покрити вкоротці цілу Східну Галичину філіями і кількома тисячами кружків, що у своїх рядах згуртували усе наше діяльніше селянство та піднесли його духовий і матеріальний рівень. Поруч філій і читалень „Просвіти” філії і кружки „Сільського Господаря” були до війни і в часі війни тим огнищем, де наші селянські маси перетворювалися у новочасну зорганізовану націю, і своїми бюрами поради і помічі в часі світової війни прийшли з визначною допомогою нашому селянству.

Початок 90-тих років минулого століття знаменує значне оживлення українського політичного руху в Галичині. Завдяки діяльності кількох молодих членів української палестри оживає краєве політичне народовецьке товариство „Народна Рада” у Львові, в якій працях помітне місце займає її секретар — опісля заступник голови і голова — д-р Кость Левицький. Появляється поширена політична популярна преса „Свобода”, на місце „Батьківщини”, — що причинилася дуже до національно-політичного освідомлення народних мас. І знову на сторінках цієї преси, як і на сторінках „Діла”, появляються статті наших адвокатів і адвокатських кандидатів, що кермують цією пресою.

Також замітною подією тих часів є утворення Української Радикальної Партії з її органом „Народ” і „Хлібороб”, до чого причинилися попри Франка і Павлика пізніші адвокати і адвокатські кандидати: д-р Северин Данилович, д-р Кирило Трильовський, пок. д-р Володимир Охримович, опісля адвокат в Заліщиках, вкінці у Львові, пок. д-р Евген Левицький, пізніше адвокат у Відні, покійний Микола Ганкевич і Юліян Бачинський, опісля кандидати адвокатури у Львові. Кристалізувалася тоді політична думка, видвигаючи навіть державницьку ідею у публікації Юліяна Бачинського „Україна Ірредента”.

Десять років — це час живого політичного ферментування у Східній Галичині і творення нових українських політично-партійних організмів. В 1899. р. появляється політичний журнал „Будучність” під редакцією д-ра Вол. Охримовича, д-ра Евгена Левицького і Івана Труша, що мостить шлях поєднання і злуки давньої народовецької партії зпід

стягу Юліяна Романчука, д-ра Костя Левицького і д-ра Євгена Олесницького з групою колишніх радикалів. У цьому році приходить до створення під формальним проводом Юліяна Романчука Української Національно Демократичної Партії, у якій фактична керма спиноється в руках пізнішого довголітнього народного керманича д-ра Костя Левицького і попри нього д-ра Євгена Олесницького та молодших д-ра Володимира Охримовича і д-ра Євгена Левицького.

Ця партія гуртує вневдовзі під своїм прапором величезну більшість українського громадянства в Галичині і витискає через свою центральну установу Народний Комітет у Львові своє п'ятно у всіх проявах нашого життя, організуючи врешті разом з іншими партіями і при допомозі українських військових частин осіню 1918. р. Великий Зрив, у якому одну з найвидніших роль відіграла українська адвокатура. В 1919. р. в Станиславові змінює вона свою фірму на Українську Трудову Партію, і ця знова в 1925. р. з деякими групами повоєнними перетворюється у нинішнє Українське Національно-Демократичне Об'єднання (УНДО).

Майже рівночасно з Українською Національно Демократичною Партією твориться зі сецесіоністів Української Радикальної Партії — Українська Соціально-Демократична Партія, у якій провідне місце займають пок. Микола Ганкевич та Юліан Бачинський, опісля д-р Володимир Старосольський і д-р Лев Ганкевич, та Володимир Тёмницький. Її заслуги в національному освідомленні і в організації українського міського пролетаріату в Галичині та у ближчих особистих зносинах з Українською Револуційною Партією (Р. У. П.), а після неї з Українською Соціально Демократичною Робітничою Партією (У. С. Д. Р. П.) на Наддніпрянщині в довоєнних часах, на які мала додатний національний вплив.

З кінцем 90-тих років і у першій декаді біжучого століття, приходить друга численна транша українських адвокатів. Покійні: д-р Володимир Охримович, адвокат в Заліщиках, опісля у Львові, д-р Микола Тагодинський, адвокат в Делятині, д-р Єронім Калитовський, адвокат в Заліщиках, опісля в Стрию, д-р Ілярій Бачинський, адвокат в Стрию, д-р Йосиф Партицький, адвокат в Станиславові, д-р Ярослав Олесницький, адвокат в Дрогобичі, опісля в Золочеві, д-р Омелян Левицький, адвокат в Турці, опісля в Долині, д-р Іван Семанюк (Черемшина), адвокат в Снятині, д-р Мирослав Здерковський, адвокат в Коломиї, опісля в Мостиськах, врешті в Перемишлянах і д-р Іван Ганкевич, адвокат в Копичинцях, опісля в Коломиї та живучі: д-р Данило Кулик, адвокат в Кутах, д-р Євген Вацик, адвокат в Зборові, д-р Сидір Голубович, адвокат в Тернополі, тепер в Залізцях, д-р Степан Бохенський, адвокат в Збаражі, д-р Іван Макух, адвокат в Товмачі, д-р Роман Вітошинський, адвокат в Ліську,

д-р Володимир Загайкевич, адвокат в Перемишлі, а дещо пізніше д-р Антін Гарасимів, адвокат в Стрию, д-р Володимир Старосольський, адвокат у Львові і д-р Теодор Ваньо, адвокат в Золочеві. До давніших адвокатських канцелярій прийшли тепер знову нові і національне життя на місцях забило ще сильнішим живчиком.

Назовні було це видно передовсім у політичній ділянці. Як перший український посол адвокат входить до галицького сойму в 1889. р., а незадовго і до віденського парламенту: д-р Теофіль Окуневський, а поруч нього до сойму і парламенту тоді ще старорусин д-р Михайло Король, та в 1901. р. до парламенту д-р Андрій Кос. За кілька літ в наступній соймовій сесії стає послом д-р Євген Олесницький, а у слідуєчій сесії д-р Андронік Могильницький. На новому терені є вони смілими речниками наших національних домагань і змагань, хоч без цього політичного розмаху, яка ціхувала нашу соймову репрезентацію у першій каденції галицького сойму в 60-тих роках та у першій каденції віденського парламенту з кінця 60-тих років. В часі соймових виборів в 1908. р. вибрано до сойму на 12 членів Українського Соймового Клубу трьох адвокатів: д-ра Костя Левицького, д-ра Євгена Петрушевича і д-ра Івана Макуха, що творили президію клубу і повели систематичну боротьбу за зміною соймової виборчої ординації. Крім цього при допомозі намісника гр. Андрія Потоцького вибрано тоді до Сойму 8-ох русофільських послів, — між ними двох адвокатів: пок. д-ра Михайла Короля і пок. д-ра Володимира Дудикевича з Коломиї. Врешті при останніх виборах до галицького сойму 30. червня 1913. р. вибрано 31 українських послів (23 національних демократів, 6 радикалів і 2 безпартійних), в цьому 14 адвокатів і одного адвокатського кандидата. Зокрема, були тоді вибрані національні демократи: д-р Володимир Бачинський, адвокат в Підгайцях, пізніше у Львові, д-р Теодор Ваньо, д-р Сидір Голубович, д-р Антін Горбачевський, д-р Теофіль Кормош, д-р Кость Левицький, д-р Теофіль Окуневський, д-р Роман Перфецький, адвокат в Бірці, опісля в Сокалі, д-р Євген Петрушевич, та кандидат адвокатури у Львові д-р Льонгін Цегельський (тепер у Злучених Державах Північної Америки), далі радикали: д-р Микола Лагодинський, д-р Іван Макух і д-р Кирило Трильовський, врешті безпартійні: д-р Михайло Новаковський, адвокат в Богородчанах, (нині в Ужгороді на Закарпатті) і пок. д-р Михайло Король. Окремо вибрано одинокого русофільського посла, канд. адв. д-ра Дмитра Маркова. Президію одноцілого 31-членного Українського Соймового Клубу творила трійця адвокатів з попередньої каденції: д-р Кость Левицький, д-р Петрушевич і д-р Макух. Цей сойм перевів компромісову соймову виборчу ординацію, та наша тодішня

соймова репрезентація здобула поважні успіхи, передусім у діяльності українського середнього державного шкільництва. Сойм розв'язано в червні 1914. р. і нові вибори визначено на жовтень 1914. р., яких не переведено з причини вибуху світової війни та галицький сойм вже більше ніколи не зійшовся.

Численно увійшли члени нашої палестри при перших загальних виборах до віденського парламенту в травні 1907. року. На 27. мандатів з Галичини здобули тоді національні демократи 17, радикали 3, соціальні демократи 2 і русофіли 5. З національних демократів були тоді вибрані адвокати: д-р Євген Олесницький, д-р Кость Левицький, д-р Теофіль Окуневський, д-р Євген Петрушевич, д-р Володимир Охримович, пок. д-р Євген Левицький (тоді кандидат адвокатури, опісля адвокат у Відні) і д-р Данило Стахура. У цій каденції увійшов пізніше до парламенту, як посол кандидат адвокатський д-р Льонггин Цегельський, як заступник помершого жидівського сіоністичного посла д-ра Генрика Габля. З радикалів вибрано тоді адвокатів д-ра Миколу Лагодинського і д-ра Кирила Трильовського та тодішнього кандидата адвокатського д-ра Льва Бачинського. У пятичленному русофільському клубі були: адвокат д-р Михайло Король і адвокатські кандидати д-р Микола Глібовицький і д-р Дмитро Марків. По головуванні Юліана Романчука, провід української політики у віденському парламенті від 1908. р., перейшов в руки голови Народного Комітету д-ра Костя Левицького, що держав його безпереривно на віденській арені аж до свого добровільного уступлення в листопаді 1916. р., коли то у цьому провіді в парламенті змінив його д-р Євген Петрушевич.

При дальших виборах до парламенту в червні 1911. р. вибрано з Галичини 26 послів, в цьому: 18 національних демократів, 5 радикалів, одного соціального демократа і 2 русофілів. Зокрема, вибрані тоді з національних демократів адвокати: д-р Сидір Голубович, д-р Євген Левицький, д-р Кость Левицький, д-р Теофіль Окуневський, д-р Євген Олесницький і д-р Євген Петрушевич та кандидат адвокатський д-р Льонггин Цегельський; з радикалів адвокати: д-р Лев Бачинський, д-р Микола Лагодинський і д-р Кирило Трильовський, врешті з русофілів кандидат адвокатський д-р Дмитро Марків. У цій каденції увійшли пізніше до парламенту, як посли 2 адвокати з національних демократів, а іменно д-р Володимир Загайкевич в 1912. р. як заступник на місце помершого посла Григорія Цеглинського і д-р Володимир Бачинський в 1917. р., як заступник на місце помершого посла о. Йосифа Фолиса.

Я напровадив докладний список членів нашої палестри, що від 1907. р., також і передше, до кінця володіння Австрії в Галичині займали посольські мандати у Львові і у Відні,

щоби числом та іменами доказати, що у цих часах в політиці і у політичній організації краю провід вела наша адвокатура, займаючи крім цього провідне місце і у всіх інших ділянках нашої національної організації в Галичині. Великий і наглядний та всесторонній поступ, який робив тоді наш нарід в Галичині, спирався у значній мірі на праці української адвокатури.

Від 1911. р. до серпня 1914. р. отворено в Галичині нове значне число українських адвокатських канцелярій. З тих нових адвокатів помер перед війною, в кілька тижнів по отворенні канцелярії д-р Евген Косевич, адвокат в Коломиї, колишній провідник академічної молоді, один з діячів У.С.Д.П. З початком війни зинули на полі бою: д-р Лев Лопатинський, адвокат в Копичинцях (упав в битві над Верещицею), довголітний визначний артист театру Української Бесіди, редактор „Руслана” і письменник, та д-р Бачинський, адвокат в Бучачі. В часі війни помер д-р Михайло Конюнецький, адвокат в Глинянах, а після війни д-р Дмитро Юркевич, адвокат в Будзанові, сотник УГА, д-р Володимир Бачинський, адвокат в Підгайцях, опісля у Львові, визначний політичний організатор, секретар Народного Комітету з роках 1908—1913, редактор „Свободи”, посол до галицького союму і віденського парламенту та член українських центральних установ в часі війни і після неї, — та д-р Іван Кос, адвокат в Комарні, колишній лікар австрійської армії...

Прихильна згадка належиться і адвокатам, що, перейшовши на емеритуру, як судові радники, решту свого життя присвятили адвокатурі, займаючися народними справами. Були ними покійні нині: Рожанковський, Виханський і Балтарович — адвокати в Золочеві, Кароль Підляшецький, адвокат в Камінці Струмиловій, Петро Лінинський, адвокат в Сокалі і д-р Дамян Савчак в Борщеві.

Вибух світової війни викликав потребу створення одного політичного проводу для кермування національними справами у грізних воєнних часах. Дня 1. серпня 1914. р. оснувалася у Львові міжпартійна організація: Головна Українська Рада, зложена з представників (по 4) з трьох українських галицьких партій: національно-демократичної, радикальної і соціально-демократичної — разом 12. Між ними адвокати і адв. кандидати творили більшість. Були ними: д-р Кость Левицький, голова, д-р Степан Баран, секретар і д-р Льонгин Цегельський від УНДП, д-р Кирило Трильовський і д-р Микола Лагодинський від УРП та Микола Ганкевич (заст. голови), д-р Вол. Старосольський і Вол. Темницький від УСДП. Пізніше кооптовано Івана Кивелюка та д-ра Вол. Бачинського з УНДП. Ця Рада займалася організацією української збройної сили для оружно́ї боротьби проти Росії за державне визволення України і дала почин

до створення легіону Українських Січових Стрільців (Усусів). Для кермування легіоновою справою покликала Рада окрему установу під назвою Боева Управа у Львові, котра сформувалася остаточно на еміграції у Відні і тоді на 9 членів Управи було адвокатів і адв. кандидатів числом 5: д-р Кирило Трильовський, голова, д-р Теофіль Кормош, д-р Вол. Старосольський, д-р Льонгін Цегельський і Вол. Темницький. При кінці 1914. р. переформовано її і тоді на 8. членів були з української палестри: д-р К. Трильовський, голова, Вол. Темницький, містоголова, д-р Теофіль Кормош, сотник УСС, д-р Михайло Волошин та сотник УСС Дмитро Вітовський.

І між самими усусами помітна була визначна участь членів нашої адвокатури, сотників: д-ра Михайла Волошина, д-ра Степана Шухевича, д-ра Омеляна Левицького, що погиб на фронті, пок. Дмитра Вітовського, четаря д-ра Вол. Старосольського і других.

Для пропаганди за створенням української держави по розвалі царської імперії, Головна Українська Рада у Відні, що туди перенесла свою діяльність з причини заняття Львова російськими військами, з початком вересня 1914. р., вислала до Сполучених Держав Півн. Америки канд. адв. д-ра Семена Демидчука, що розвинув там ширшу пропагандову діяльність серед наших емігрантів. Він остав там і досі, де як визначний діяч і публіцист продовжує свою хосенну працю для української справи.

В кілька тижнів пізніше в пропагандивних цілях за самостійною Україною виїхали на Балкан до Софії і Царгороду члени Головної Української Ради як її делегати: д-р Л. Цегельський і д-р Ст. Баран. У Софії, де з тою самою метою пробував вже адвокат д-р Лев Ганкевич, як висланик Союзу Визволення України, стрінулися вони з тодішнім прем'єром міністрів д-ром Радославовим і з іншими болгарськими міністрами, політиками і редакторами, позискуючи у них симпатії для наших державницьких змагань. Те саме зробили вони оба опісля в Царгороді, де прийняли їх на окремих довших авдієнціях тодішні диктатори Туреччини — зять султана Енвер-паша, міністр війни і Талат-бей міністр внутр. справ і великий везир (прем'єр). Стрінулися вони там з цілою низкою турецьких політиків і редакторів, здобуваючи між ними зрозуміння і прихильність для ідеї незалежної української держави.

Вже після війни виїхав з Відня з тою самою метою з рамени еміграційного уряду ЗУНР в 1921. р. до Сполучених Держав Америки, колишній кандидат адвокатський д-р Лука Мишуга, що поселився там і є редактором американського щоденника „Свобода” та одним з керманівців нашого тамошнього національного руху. Туди виїхав був також член

цього уряду д-р Осип Назарук, для агітації за ЗУНР, і по кількालітньому побуті в Канаді і в Сполучених Державах вернув до Львова. В порозумінні зі згаданим урядом виїхав до Сполучених Держав децю скорше (мабуть в 1920. р.) для справ пропаганди д-р Льонгин Цегельський, що там остав на постійне. З цією метою їздили за кордон д-р Кость Левицький, д-р Степан Витвицький, тепер адвокат в Дрогобичі, як представник ЗУНР в Парижі (Париж, Лондон, Женева), д-р Осип Назарук (Рига), д-р Роман Перфецький, адвокат в Сокалі і д-р Олександр Марітчак, адвокат у Львові на міжнародні зїзди. Врешті д-р Дмитро Левицький вже як посол і голова репрезентації до польського сойму їздив кількакратно в політичних цілях до Швайцарії і інших держав, та посол д-р Ярослав Олесницький до Женеви.

Головна Українська Рада не проіснувала довго. Зробила вона місце новій політичній формації під назвою Загальна Українська Рада, що уконституовалася у Відні 5. травня 1915. р. Складалася вона з 10. відпоручників Народного Комітету (між ними члени адвокатури: д-р Ст. Баран, пок. д-р Вол. Бачинський, д-р Кость Левицький, пок. д-р Евген Олесницький і д-р Л. Цегельський), з 4-ох відпоручників Українського Парляментарного Клубу з УНДП — між ними: д-р Сидір Голубович і д-р Евген Петрушевич, з 6-ох радикалів — між ними адвокати: д-р Лев Бачинський, д-р М. Лагодинський, д-р Іван Макух і д-р К. Трильовський та канд. адв. д-р Осип Назарук, з 5-ти соціяльних демократів — між ними: д-р Вол. Старосольський, пок. Микола Ганкевич і Вол. Темницький, з 5-ти делегатів буковинської нац. дем. партії і одного делегата української народної партії з Буковини та трьох делегатів Союзу Визволення України. Головою вибрано д-ра Костя Левицького, заступниками голови між іншими д-ра Льва Бачинського, д-ра Евгена Петрушевича і Миколу Ганкевича. Рада розпочала широку діяльність на віденському терені і опісля в краю та продовжувала її аж до скликання парляменту в 1917. р., коли політичний провід переняла в дійсности наша українська парляментарна репрезентація. Блище про це, як про інші наші справи з часів світової війни, розказується в творі д-ра Костя Левицького „Історія визвольних змагань галицьких українців з часу світової війни”. Політична організація краю оставала і далі під проводом Народного Комітету.

Дня 18. жовтня 1918. р. утворено у Львові Українську Національну Раду з українських послів до державної ради у Відні з Галичини і Буковини, з українських членів палати панів у Відні, з бувших українських послів і вірилістів останнього галицького сойму, розвязаного в червні 1914. р., з українських послів буковинського сойму та з представників українських партій з Галичини і Буковини. Цю Раду розширено

опісля в Станиславові виборними представниками повітів і більших міст. Президентом Української Національної Ради і через те першим президентом Західної Української Народної Республіки став д-р Євген Петрушевич, а одним зі заступників президента Української Національної Ради в часі боротьби за Львів, вибрано д-ра Льва Ганкевича, а опісля в Станиславові д-ра Льва Бачинського.

Українська Національна Рада переняла в дні 1. листопада 1918. р. верховну владу у Львові і у Східній Галичині. Покликала вона перше правительство ЗУНР у Львові, під назвою Державного Секретаріату, котрого члени зложили святочно своє службове приречення в дні 10. листопада 1918. р. в руки сеніора української політики Юліяна Романчука. На чолі першого правительства, як голова ради державних секретарів (міністрів) станув д-р Кость Левицький (опісля в Станиславові д-р Сидір Голубович), що обняв теж державний секретаріат фінансів, а в склад Державного Секретаріату (14 членів) увійшли зпоміж адвокатів і кандидатів адвокатури: д-р Степан Баран, як державний секретар земельних справ, д-р Сидір Голубович, як державний секретар судових справ (опісля голова ради державних секретарів і державний секретар фінансів і торгу та промисловости), д-р Іван Макух, як державний секретар публичних робіт (опісля внутрішніх справ), д-р Льонгин Цегельський, як державний секретар внутрішніх справ і пок. полковник У. С. С. Дмитро Вітовський, як секретар військових справ. Крім цього в склад Державного Секретаріату ввійшов був д-р Степан Федак, як голова Українського Харчового Уряду. Президію Державного Секретаріату провадив пок. д-р Мирослав Здерковський. Повітовими комісарями (старостами) або їх заступниками у східно-галицьких повітах за української влади стали у значному числі українські адвокати або адв. кандидати, віддаючи свою працю, досвід і знання для організації нової держави. Рівнож і в організації Української Галицької Армії (УГА) та у її озброєній визвольній боротьбі члени української палестри займають неостаннє місце, — згадати хочби визначних фронтівиків: пок. отамана д-ра Ярослава Воевідку, отамана д-ра Степана Шухевича, отамана д-ра Ілька Цюкана та чимало других.

В озброєних визвольних змаганнях за кращу долю своєї батьківщини наклали головами сотник У. С. С. д-р Омелян Левицький, адвокат в Долині, що погіб у боях в Карпатах, отаман і командант гарматного полку УГА д-р Ярослав Воевідка, канд. адв. з Чорткова, що погіб від більшовицької кулі за Збручем з початком 1920. р. У виконуванні своїх службових обов'язків згинув у летунській катастрофі на німецькому Шлеску літом 1919. р. полковник У. С. С. і державний секретар Дмитро Вітовський, канд. адв. зі Стани-

славова. На Великій Україні помер в 1918. р. адв. канд. О. Темницький, що відіграв чималу роллю на терені Одесси в часі революції 1917. р.

В еміграційному правительстві диктатора д-ра Евгена Петрушевича у Відні (1920/23) працювали члени української палестри, як д-р Кость Левицький, д-р Ярослав Селезінка, адвокат в Радехові, д-р Роман Перфецький і д-р Осип Назарук, займаючися головню пропагандою самостійности Східної Галичини. Для керми політичних і загально-національних справ в Галичині існувала у Львові (1920/23) довший час під проводом пок. д-ра Вол. Бачинського Міжпартійна Рада (без участі соціяльних демократів), до якої входили з адвокатів пок. д-р Володимир Бачинський, д-р Степан Баран, пок. д-р Володимир Охримович, пок. д-р Лев Бачинський і д-р Іван Макух.

В політично-паргійному житті в Галичині члени укр. палестри відігравають ще і нині передову роллю. Головою УНДО є д-р Дмитро Левицький, головою УСРП д-р Іван Макух, головою УСДП д-р Лев Ганкевич, а одним з керманичів Укр. Католицької Організації д-р Осип Назарук як редактор „Нової Зорі”.

Видна участь членів нашої палестри і в українських дипломатичних місіях ЗУНР та УНР. Тут лише пригадаю, що у тій справі працював деякий час в Німеччині пок. д-р Евген Левицький. Для заокруглення згадаю ще, що на чолі кількох дипломатичних місій УНР стояли наші члени і так: д-р Дмитро Левицький як голова дипломатичної місії в Копенгазі, пок. д-р Ярослав Олесницький як радник, опісля як голова дипломатичної місії в Лондоні і Юліян Бачинський як голова місії у Вашингтоні.

При виборах до польського сойму в 1928. р. вибрано з Галичини 32. українських послів різних угрупувань, в цьому 10 адвокатів і адв. кандидатів, а на 10 сенаторів 5 членів нашої палестри. В 1930. р. вибрано до сойму з Галичини 18 українських послів — в цьому 7, а до сенату 4-ох, — в цьому 2. членів української адвокатури. Провід в українських клубах в обох каденціях був і є в руках адвокатів.

З політикою у тісному звязку стоїть публіцистика. У тій ділянці працювали пок. Володимир Барвінський як основник і перший редактор „Діла”, опісля від 1902. до 1908. пок. д-р Володимир Охримович, пок. д-р Евген Левицький і д-р Лонгин Цегельський як начальні редактори „Діла”, а пок. д-р Лев Лопатинський як редактор „Руслана”. Редакція популярного тижневика „Свобода” у Львові була в руках д-ра Костя Левицького, пок. д-ра Евг. Левицького, д-ра Л. Цегельського, пок. д-ра Вол. Бачинського, вкінці д-ра Степана Барана (від 1914—1918), що редагував теж „Подільський Голос” в Тернополі (1928/30). Д-р Осип Назарук співпрацював у різних пе-

ріодиках, а тепер веде редакцію „Нової Зорі”. Працювали також як публіцисти пок. Микола Ганкевич (ред. „Воли” і „Впереду”) та д-р Лев Ганкевич (ред. „Впереду” в 1918/23). На сторінках української преси появлялися і появляються статті на різні теми, писані членами української адвокатури, не кажучи про численні дописи і замітки з місць, яких вони є теж авторами.

Не бракує імен адвокатів і у ділянці наукових публікацій. Д-р Кость Левицький веде довший час редакцію „Правничої Часописі”, пишучи статті і розвідки наукового характеру. Наукові праці пишуть пок. д-р Володимир Охримович (статистика, соціальні відносини, і граматика), д-р Володимир Старосольський і інші. Виходять два видання Німецько-українського Словаря д-ра Костя Левицького, що відноситься до правничих висловів. Більше праці адвокатів слідно в популяризації законів, а д-р Филип Евин видав для загального ужитку „Правотар”.

Тут слід згадати і про участь адвокатів у веденні українського тайного університету (1920/24), бо викладали на правничому факультеті тогож університету здебільша українські львівські адвокати. І так викладали там зпоміж адвокатів: д-р Макс Левицький, д-р Степан Баран, д-р Михайло Волошин, д-р Маріян Глушкевич, д-р Євген Давидяк, д-р Олександр Надрага і пок. д-р Володимир Охримович. На праському українському університеті і в господарській академії в Подєбрадах викладав ряд літ д-р Володимир Старосольський. І в українській літературі здобули собі імена члени нашої палестри: д-р Андрій Чайковський історичними і побутовими повістями та новелями, пок. д-р Лев Лопатинський як драматург і новеліст, пок. д-р І. Семанюк (Черемшина) і пок. д-р Лесь Мартович як визначні новелісти.

Про участь членів української палестри в працях Т-ва „Просвіта” у Львові і в краю, вже коротко згадано. Була вона помітною і в працях Т-ва „Рідна Школа” (давніше УПТ) як в централі так і в кружках, особливо з повітовим характером. Також і нині адвокати і адвокатські кандидати працюють в дуже поважному числі на відповідальних місцях в установах „Просвіти” і „Рідної Школи”.

Згадано також і про працю української адвокатури в ділянці кооперації, де вона є меніше помітною як в ділянці освітній і рідношкільній. Тут згадаю, що наші адвокати положили значні заслуги в поширенні варстату праці для наших селян при парцеляції більшої земельної власности, головно перед війною. Заслужились тут передовсім д-р Степан Федак і д-р Кость Левицький, а дальше д-р Микола Шухевич і директори парцеляційного Т-ва „Земля” у Львові адвокати д-р Альфред Говикович, пок. д-р Ярослав Олесницький і пок. д-р Дмитро Юркевич.

Фактичне унеможливлення доступу молодим українським правникам до праці в державних установах спричинило те, що вони в повоєнних часах масово пішли в адвокатуру.

На жаль, тип українського адвоката громадянина не є вже типом більшості українських повоєнних адвокатів. Вправді і між ними є дуже поважне число ідейних і совісних народних працівників, що мимо лихоліття і небувалої матеріальної скрути віддають свої сили і знання для загальнонародної справи, працюючи з правилами безкорисно у різних народних установах. Але вони є в меншості серед своїх товаришів ровесників, що тільки випадково через брак місця у іншому званні забрали в адвокатуру.

Сучасне лихоліття видвигнуло і видвигає у нас масу політичних процесів, котрі стали вже хронічним масовим явищем. Тут українська адвокатура з титулу своєї професії віддає народній справі чималі прислуги, видвигаючи і освітлюючи при карних оборонах в судовій салі цілу низку українських політичних проблем, яких не все можна торкнутися в пресі, а навіть в соймі.

Тільки дуже загальними словами розказав я вище про історію української палестри в Галичині і про її ролю у нашому відродженні. Та вже на основі вище сказаного можна прийняти, що роля української адвокатури у цьому відродженні була визначна і додатна, і що українська адвокатура в останніх 50-ти роках нашого національного життя в Галичині у його розвою і поступі *magna pars fuit*.

КУХАР ГРИЦЬ.

Ще про нотарійний примус.

Дискусійна стаття.

В 1. числі „Життя і Права“ за 1934. р. п. Яр. Левицький помістив статтю на тему: „Нотарійний примус“. Питання порушене Шановним Автором дуже актуальне, тому позволю собі **додати** ще кілька власних завваг. Вперед займуся кількома думками зі згаданої статті, з якими не погоджуюся, а опісля хочу порушити кілька питань, які поминув Шан. Автор.

Справа нотарійного примусу була порушена вперше не в 1926. р., а ще в 1919. р. Унормованням нотарійного примусу займалася вже 64. стаття проекту нот. права Мін. справедливости з 1919. р. а опісля проект д-ра Гури з 1922. р.

Вповні погоджуюся з поглядом Шан. Автора, щодо недоцільности постанови 82. ст. Розп. Пр. Річп. про нотарійне

право, а особливо з поміщенням тоїж постанови саме в нотарієному праві. Одначе трудно погодитися з аргументом, начеби проф. Цолль виступав проти нот. примусу. Для доказу хай послужить 1. ст. II. част. проєкту земських прав проф. Цолля: „До важности умови, якою хтось зобов'язується до перевласнення нерухомого майна або установлення на ньому річевого права або заставного права, треба нотарієного акту“. В цих словах проф. Цолль недвозначно заявився за нот. примусом.

Взір для постанови 82. ст. права про нотаріят взяли кодифікатори з 241. ст. рос. нот. закону з 1866. р. Одначе слово „акти“ з 241. ст. рос. нот. закону нещасливо заступили терміном „умови“. Наслідками тої стилізації занявся Шан. Автор в поп. статті. Я хочу тільки замітити, що, відмінно як це твердить Ш. Автор, даровина без форми нот. акту не може бути установлена. Даровина є умовою і ніяк не можна когось обдарувати без його згоди. Односторонна даровина, про яку згадує Шан. Автор у своїй статті не є даровиною, а тільки офертою даровини т. є тільки частиною правового акту „даровини“, — даровина отже, як умова, буде в тому випадку dokonана щойно по заяві прийняття і до її важности треба форми нот. акту, однаково для її оферти, і заяви прийняття, якщо обі сторони не є рівночасно прийвні. При цьому треба памятати, що-однаково по обов'язуючому австр. законові з 25. VII. 1871. р., як по новому кодексові зобов'язань, який від 1. VII. 1934. р. обов'язуватиме, — умови про даровину без дійсного передання вимагають до їхньої важности форми нот. акту. Питання тільки, чи такий акт може зладити нотар іншої держави та що має роботи пр. людина, яка хоче продати недвижимість в Польщі, а сама перебуває в державі, де взагалі інституції нотаріату нема? — Третій §. 82. ст. права про нотаріят вимагає форми нотарієного акту також для повновластей до заключування умов з §. 1. В якій формі отже обдарований має зложити заяву прийняття даровини, а інший продати в Польщі положену недвижимість? — Якщо примінити тільки словну інтерпретацію, то емігранти принайменше до держав, де нема взагалі нотаріату, не моглиб правно диспонувати своїми недвижимостями в Польщі.

Що до т. зв. „пунктацій“ чи „передвступних умов“ належить замітити, що після постанови третього §. 62. статті нового кодексу зобов'язань, — всі наслідки важної умови — будуть мати передвступні умови **тільки тоді**, коли їх заключено також у формі, приписаній для важности головної умови, в нашому випадку у формі нотарієного акту. Тільки тоді отже, коли передвступну умову про недвижимість заключено у формі нот. акту, — суд на жадання другої сторони може визначити опірній стороні речинець до заключення, а по тому часі власним присудом заступити заключення умови головної.

Розпорядок в §. 1. 82. ст. говорить про „обмеження або обтяження“ права власності. Повстає питання, яка є різниця між обмеженням, а обтяженням права власності до нерухомості, бо нім. цив. кодекс під „обтяженням“ права власності розуміє: право забудови (§. 1012.), сервітути (§. 1018.), ужитковання (§. 1030.), першенство купна (§. 1094.), реальні тягарі (§. 1105.), і т. д.; кодекс Наполеона гіпот. закон з 1818. р., рос. нот. закон, — ці всі права називають **обмеженням** права власності, а австр. цив. кодекс і наука уживають цих понять довільно.

Питання це не так важке для практики, як те, що належить розуміти під одним і другим терміном? — Чи для б. австр. займанщини насувається сумнів щодо умови найму аренди, яка має бути вписана до гр. книг. Чи така умова вимагає форми нот. акту? — Проф. Аллерганд каже, що ні. Я думаю одначе, що як умова найму чи аренди має бути вписана до ґрунт. книг, то треба її заключити у формі нот. акту. Становище своє мотивую цим, що через вписання до ґрунтових книг умови найму чи аренди набирає право з неї випливає характеру права **безглядного, абсолютного**. Внаслідок цього наємник має права з найму чи аренди не тільки до власника, з яким заключив умову, але також до кожного його правового наступника. Кожний пізніший власник мусить трактувати умову найму так, якби він сам її заключив. Тому така умова перестає бути з хвилиною впису до ґрнт. книг тільки **зобов'язанням, а обтяжує** саме право власності до нерухомості і така умова найму чи аренди мусить мати форму нот. акту. Те саме можна сказати про т. зв. реальні тягарі. Генералізуючи висказаний вище погляд, нотарійний примус **обов'язує при заключуванні умов, яких предметом є установлення річевих прав до нерухомостей як також обов'язкових — зглядних, якщо через впис до ґрунт. книг надається їм характер безглядних прав.**

І ще одно питання на цю тему: чи під „обтяження“ права власності до нерухомості підходить обтяження прав, що обтяжують нерухомість? Чи обтяження права заставу на нерухомості правом надзаставу вимагає форми нот. акту? Думаю, що ні, — бо це не є обтяження **права власності з 82. ст., а тільки інших прав** на нерухомості. Очевидно **цесія права заставу** є перенесенням вже існуючого права, а не новим обтяженням і як така не вимагає форми нот. акту.

Інше є вже питання, до якої міри **практика** буде послідовна у примінюванні постанов 82. статті. Маю на думці випадок, коли право власності до нерухомості буде перенесене кілька разів позатабулярно і без форми нот. акту умови. Чи практика допустить останнього позбувача, — що набув право власності актом приватним, — до продажі в формі нот. акту? Хоч це булоби конвалідацією неформальних — не-

важних умов, думаю, що так. На підтвердження мого становища пригадаю те, до чого життя т. є практика та юдикатура звели постанову §. 4. австр. закону про ґрунт. книги з 1871. р. В напрямі конвалідації умов, неважних по причині браку форми нот. акту, є постанова для б. пр. займанщини в самому праві про нотаріят, — а саме 47. ст. §. 2., наслідуючи §. 313. нім. цив. кодексу, постановляє, що вписання до ґрунт. книги робить **важною** умову, заключену з поминенням припису 82. ст. права про нот.

Додам ще кілька слів до інтерпретації §. 2. 82. ст., який каже: „В судовому поступованні заступає приписану в §. 1. форму угода, поєднання або судове оречення“. Замітки п. Я. Левицького до цієї постанови зовсім оправдані. Остаче одначе до розв'язання питання, чи такий самий наслідок буде мати умова перед полюбовним Судом і мировим суддею? Хоч це питання є безпредметове, якщо ходить про поступовання перед мировим суддею, зогляду на постанову 11. ст. 2. реч. цив. процедури, одначе примінення цих слів до поступовання перед полюбовним судом дає сторонам змогу оминати постанову 82. статті права про нотаріят при помочі угоди перед полюбовним судом у псевдо-спорі. Професор Аллерганд вимагає для запису на полюбовний суд, як також для його присуду форми нот. акту, якщо предметом спору є право до не-двизимости, — одначе погляд проф. Аллерганда нічим не обоснований. Противно — постанови цив. процедури (480. і 506. стаття), як також проф. Ст. Голомб, один з творців теперішньої цив. процедури, у вступі та коментарі до цив. процедури кілька разів підчеркує, що „умова про піддання під полюбовний суд є рівночасно записом на полюбовний суд і крім писемної форми не належить накладати на сторони інших утруднюючих формальностей... не жадається також нотарійного акту, ані також нот. чи судової легалізації підписів сторін на умові, отже не робиться збільшуючих кошти обмежень і вже тимсамим відстрашуючих сторони від вибору дороги запису на полюбовний суд“. (стор. 541.). Тут ще пригадаю, що в хвилині, коли впроваджувано теперішню цив. процедуру, в б. рос. займанщині **нот. примус обов'язував**, а проте кодифікатори цив. процедури заняли повище становище.

Наведені вище, та ще й інші сумніви мусить розв'язати практика і юдикатура.

Зараз ще кілька уваг до постанов §§. 1. і 2. — 129. ст. та §. 1. — 136. ст. права про нот., які тісно вяжуться з 82. ст. Параграф 1. — 129. ст. постановляє, що припис 82. ст. не на-рушує впливаючих з **окремих** законів, компетенцій адміні-страційних властей. Таких законів обов'язує зараз кілька:

1. закон про зем. реформу з 28. XII. 1925.

2. тимч. розпор. Ради Мін. про оборот земських недви-жимостей.

3. закон про надання землі військовим.

4. закон про набування чужинцями недвижимостей з 20. III. 1920, змінен. розпор. з 1932. р. На підставі §. 1., 129. ст., умови, що відносяться до деяких недвижимостей, вимагають до своєї важности крім форми нотарійного акту ще й позволення дотичної земської влади (1—3) чи Мін. Внутр. Справ, виданого в порозумінні з Міністр. Військ. Справ (4). Одначе санкцію **неважности** з цих законів належить інтерпретувати інакше, як санкцію з 82. ст. права про нотаріят.

Від загального нот. примусу §. 2. 129. ст. права про нотаріят впроваджує **виймок**: важні є умови заключені у формі приватного акту, яких правосильність залежить від позволення або потвердження дотичної земської влади, якщо так постановляють окремішні закони. Зараз обов'язує таких законів тільки 2: про ліквідацію сервітутів з 7. V. 1920, змін. зак. з 10. I. 1922. (18. стаття) і про комасацію ґрунтів Д. Д. Зак. з 1927. — ч. 92. п. 833. (9. і 35. ст.). Оба закони обов'язують тільки в б. російській дільниці, бо в часі їх видання тільки там обов'язував нот. примус.

Для був. рос. дільниці важна є теж постанова 136. ст. §. 1.: „Припис 82. ст. в нічому не нарушує гіпот. права“. З огляду на цю постанову, в б. рос. дільниці 82. ст. відноситься тільки до недвижимостей, які не мають заведеної гіпотeki; натомісць в умовах щодо недвижимостей з правильною гіпотекою обов'язують постанови гіпотечного права.

—0—

Д-Р ЛЕВ ГАНКЕВИЧ.

„Лемківська Републіка“.

Один забутий історичний процес.

На лемківських землях знову розгорілась жорстока боротьба, з одного боку релігійна православних з греко-католиками, а з другого віджив старий передвоєнний спір москвофілів з українцями. У тій тяжкій і шкідливій для Лемківщини хвилині пригадуємо один момент з недавньої минувшини Лемківщини, а саме: процес за „Лемківську Републіку“.

*

Дня 10. червня 1921. станули перед судом присяглих в Новому Санчі, **о. Дмитро Хиляк**, гр.-кат. парох в Ізбах, літ 54, **д-р Ярослав Качмарчик**, адвокат у Мушині, літ 36. і **Микола Громосяк**, господар з Криниці-Села, літ 74, обвинувачені за злочин з §. 58. австр. к. з.

Акт обвинувачення говорив м. ін.:

„Дня 5. грудня 1918. р. після упадку центральних дер-

жав, відбулися за ініціативою обвинувачених у Фльоринці, грибівського повіту, збори, на яких зібрані заявили за тим, що одинокою природною, розумною і корисною орієнтацією руського народу було і є стремління до зєдинення всіх руських просторів в один організм, що „руський народ, який замешкує територію Галичини по Сян, Попрад і Дунаєць, полудневі стоки Карпат і Буковину на північ від Серету висказує святочно волю належати до спільного політичного організму і протестує проти претенсій поляків і мадярів до згаданих територій, а навіть їх частин і проти виконування суверенних прав над руським народом“. На такому самому становищі станули і другі збори, які відбулися дня 12. березня 1919. р. у Фльоринці, також за ініціативою обвинувачених.

По думці згаданих резолюцій — як це в слідстві пояснив о. Хиляк — уважається, що на Лемківщині сувереном є тільки руський нарід, який не підлягає польському зверхництву. В тому дусі промовляв о. Хиляк на зборах, хочаби утвердити серед учасників переконання, що одиноким реальним постулятом може бути відірвання Лемківщини від Польщі і зєдинення зі совітською Росією.

Для здійснення і переведення в діло цього постуляту утворено після других зборів у Фльоринці „Руський Уряд“, в якого склад увійшли всі три обвинувачені.

„Руський Уряд“ виконував дійсно привласнену собі на Лемківщині владу, наказуючи учителям українцям складати службове приречення польській державі, а для зазначення окремішности Лемківщини обвинувачений о. Хиляк у метриках і урядових посвідках містив напис: „Руско-Народная Република“.

Розправу вів радн. Пшехоцький, вотували: радн. Ріхель і Гжегорчик, обвинувачував прок. Пехович, оборону вели адвокати: д-р Володимир Загайкевич і д-р Кирило Черлюнчакевич оба з Перемишля та д-р Лев Ганкевич зі Львова.

Перший зізнавав о. Хиляк. Він розказав, як з хвилиною розпаду Австрії всі народи встали до нового життя і будували свої національні держави. Встали і лемки. Описуючи етнографічні границі Лемківщини підчеркнув, що в цьому визвольному русі взяли участь так українці, як і москвофіли. На запит предсідника, якже вони могли іти разом, коли українці хотіли приєднатися до України, а москвофіли до Росії — обвинувачений з незвичайною повагою і рішучістю відповів: — Пане предсіднику, це наша домашня справа.

Тоді предсідник заявив, що Західня Галичина є вже інтегральною частиною польської держави, а щодо Лемківщини, то в новосандецькому повіті є українців тільки 10%, в грибівському 20%, а в горлицькому 30%. Чижиби меншість мала мати суверенність над польською більшістю?

О. Хиляк відповідаючи стверджує, що передовсім ста-

тистичні дати пана предсідника не є точні, бо в кроснянському творять лемки 25%, в яслицькому 20%, в горлицькому 40%, в грибівському 35%, в новосандецькому 30%, а в сяніцькому 55% і всюди вони творять компактну масу. В судовому мушинському повіті творять вони майже 95% населення.

На дальше питання предсідника, чи поляки роблять їм які кривди, о. Хиляк відповідає, що навіть дуже багато, а для прикладу наводить ось хочби цей мушинський повіт, де навіть у суді населення не має прав рідної мови, ніяких своїх суддів, ні урядовців.

На питання оборонця д-ра Кирила Черлунчакевича чи в „Руській Раді“ і на всіх зібраннях були тільки москвофіли, обвинувачений ще раз з натиском стверджує, що і українці і москвофіли разом дуже дружно працювали, а на заміт п. предсідника, що тільки східні границі ще не усталені — відповів, що й західні ще не усталені і лемки чекають ще на рішення Найвищої Ради Коаліції.

Другий обвинувачений д-р Качмарчик розповів дуже докладно історію Лемківської Республіки від 1. листопада 1918. р. Негайно в перших днях листопада 1918. р. відбулися віча по всій лемківській землі. У Криниці утворилася „Руська Рада“ для новосандецького повіту, в Гладисові для горлицького, яслицького і короснянського, в Снітниці для Грибівського і тут головою „Руської Ради“ був обвинувачений д-р Ярослав Качмарчик, секретарем Захар Копистянський, адвокатський кандидат, а об'єднував всі „Руські Ради“ „Верховний Лемківський Союз“ у Горлицях, якого президентом був о. Михайло Юрчакевич, парох Чорної, а секретарем адвокатський кандидат д-р Михайло Собін. Сянік і Сяніччина уважали себе за складову частину Східної Галичини і тому не брали тут участі.

Одначе „Верховний Лемківський Союз“ був більше формальною інституцією, а фактично працювала і кермувала цілим рухом грибівська „Руська Рада“. Вона негайно заприсягнула всіх вїтїв „на вірність руському народові“, кермувала апровізацією, зорганізувала міліцію, оголосила камеральні ліси народнім майном, а що суди не функціонували, рішала сама у всіх спірних справах і видавала присуди іменем Руської Ради. Пізніше ще, коли поляки вже обняли владу, заложила протест проти заприсяження учителів і проти побору рекрута. Коли „Руська Рада“ обіймала владу, видала дня 5. грудня 1918. р. у Фльоринці маніфест, який кінчився словами:

„В надії, що мировий конгрес поступатиме по думці засад Вільсона, руський нарід б. Австрії віддає йому свій спір з польським і мадярським народом у справі усталення своїх політичних границь“.

Від непамятних часів зійшлися вперше українці і москвофіли разом і разом працювали для спільного добра. Український народ розвинув дуже сильно свою індивідуальність і лемки нетерпеливо очікували закінчення боротьби за українську державу, щоби приєднатися до неї.

Сам обвинувачений їздив до Варшави до полк. Рибак в міністерстві військових справ у справі побору лемків до польського війська. Полк. Рибак виразно заявив йому, що польські поборові комісії не мають права на основі версаяського договору брати лемків до польського війська. Щодо майбутности Лемківщини, то відповідаючи п. прокураторові заявляє так само, як о. Хиляк, що лемки чекають ще на рішення коаліції.

Сильне вражіння викликав третій обвинувачений старий селянин з Криниці, Микола Громосяк. У своїй промові зазначив, що про відлучення Лемківщини від Польщі, за що його тепер судять, не може й бути мови, бо він ніколи не чув про те, щоби Лемківщину колинебудь прилучено до Польщі. „Ми проголосили свою Лемківську Републіку, живемо спокійно і ніяких бунтів не робимо“.

Симпатичні були зізнання свідків поляків, як нпр. судового радника д-ра Казимира Рамолта, що сказав: З хвилиною розпаду Австрії, повстали тут „Руські Ради“ і свідок як ліквідаційний комісар працював до кінця лютого 1919. р. разом з делегатами Руських Рад в ім'я засади „вільні з вільними, рівні з рівними“. Взагалі польська інтелігенція віднеслася зі зрозумінням до цього руху, а незвичайно характеристичне було відношення польських селян: „Ви маєте право — казали вони — бути свободні, тільки тепер вже буде між нами границя, а нам добре було з вами. Деж ми будемо купувати тепер волики, корови та вівці?“

Дуже агресивний за це був у своїй кінцевій промові п. прокуратор. Він виявився як завзятий ворог Вільсона і його гасла про самоозначення народів, а свою програму висказав ось такими словами: „У спадщині по Австрії одідичила Польща і москвофілізм. Його створив у 1848. р. граф Стадіон. Тоді повстали москалі, або рускі з двома „с“ у Галичині. Вони рекрутувалися із священників, з митрополитом Яхимовичем на чолі. Тепер цар загинув, а є ягайлонська Польща. Лемківська земля, це інтегральна частина Польщі, бо так писав уже старинний Нестор і закінчив: ви, польські патріоти, засудіть тих агітаторів, а руський люд піде з вами“.

Одначе присяглі судді у відповідь п. прокураторові видали уневиннюючий вердикт для всіх обвинувачених...

По піврічній слідчій в'язниці, уже перед самою північю, вийшли вони на волю і ми всі поїхали до Білцаревої, де в хаті старенького пароха, о. Качмарчика, батька обвинуваченого перебули ніч. Чекали на нас тут, а ще у ночі при-

їзджали висланці з цілої Лемківщини. За одним столом сиділи москвофіли й українці та в найбільшій гармонії радили про долю Лемківщини. А потому поїхали ми до Криниці, де нас запросив і гостив Микола Громосяк. Він щойно вернув з верхів від своїх хлопців, (що укривалися перед побором до війська), щоби їм сказати, що вже й вернувся до дому. Вони — усміхаючися, додав — пасуть там овечки та співають:

„Ой верше, мій верше,
Мій зелений верше,
Юж ми так не буде,
Як ми било перше”.

—о—

Патрон і адвокатський аплікант.

Відкличний Дисциплінарний Суд при Начальній Раді в Варшаві видав дня 3/VI. ц. р. до ч. спр. 1127/Д вирок, в якому м. і. каже: С. не здає собі справи зі становища апліканта адвокатури і його відношення до патрона як на основі давньої адвокатської ординації з дня 6/VII. 1868. р., що обов'язувала в Галичині (в оригіналі Малопольщі) до 1. листопада 1932, так і на основі права про устрій адвокатури з дня 7. жовтня 1932 р.

Кандидат адвокатури, інакше адвокатський аплікант у відношенні до свого патрона, у якого відбував аплікацію не був умовим працівником у свого працедавця в розумінні законів про працю і про наєм особистих услуг, але особою, що є обов'язана працювати в канцелярії патрона і під його дійсним проводом (арт. 100. пр. про устр. адв.), щоби запізнатися зі всіма ділами адвокатських чинностей (арт. 103. устр. адв.).

Праця адвокатського апліканта є **засадничо безплатна**, бо він користує наразі тільки від патрона, а нічого йому в заміну не дає і щойно по якомусь часі, коли аплікант може почати помагати патрону, увійшло в звичай платити аплікантові якусь місячну суму як мінімум екзистенції, **що одначе не витворює відношення працюючого до працедавця, опертого на спеціальних законах.**

Патрон може кожної хвилини звільнити свого апліканта і цей не може мати до нього ніяких матеріяльних претенсій; звільнений аплікант не є позбавлений таким робом посади, якої ніколи не займав, тільки мусить найти іншого патрона. Що таке, а не інше є становище адв. апліканта, найкращим доказом цього є арт. 6. п. 2. розпорядку Президента з д. 24. листопада 1927. р. про обезпечення умових працівників (В. З. ч. 106/27. поз. 911), постанова, котра звільняє з обов'язку обезпечення адвокатських аплікантів на власне їх жа-

дання. І тому по прийнятому звичаю адв. апліканти взагалі не є забезпечені як умові працівники.

С. не міг цього не знати, а це що звернувся до З. У. У. П. без відома патрона, не можна пояснювати жалем з причини позбавлення праці, але наміром зробити своїому патронові прикрість за виповідження посади, наче незгідне з законом.

Адвокатський аплікант не має права і не повинен докучати своїому патронові, а противно має мати для нього пошану, про що виразно говорять слова присяги з арт. 107. нав. права.

—o—

До §. 124. Конкурсної Ординації.

Вірителі конкурсної маси можуть доходити своїх правіжів в конкурсному поступованні або в дорозі звичайного спору (Вирок Найвищого Суду з 28. XI. 1933. р. Сигнат. С. II. Рв. 1615/33).

Суд I. присудив позиваючій стороні чинш найму від конкурсної маси за час, в котрому конкурсова маса займала цей льокаль у позиваючої сторони.

Від вироку Суду I. внесла конкурсова маса апеляцію, якою виказувала нестійність погляду Суду I., начеби позовник міг доходити свого правіжу в дорозі спору та утверджувала, що конкурсну масу можна засудити на заплату чиншу найму тільки в міру сил маси.

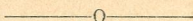
Суд II. затвердив вирок Суду I. з мотивів: Вивід апеляції, що конкурсну масу можна засудити тільки з додатком „в міру сил маси“ не має ніякої підстави в законі. Не можуть бути підставою виводу апеляції §§. 129. і 136. кон. орд., на які покликується апелянтка, бо приписи ці відносяться до конкурсних вірителів, а не до вірителів маси з §. 46. к. о. (якою є спірна претенсія), та позацим не має правового припису, по якому належало би вирокови проти конкурсної маси додати пропоноване апелянткою застереження, що правіж має бути покритий тільки в міру сил маси.

Найвищий Суд затвердив вирок Суду II. з мотивів:

Погляд ревізії, що позов є передчасний, бо віритель маси має звернутися передусім за помічю конкурсового комісара у стягненні своїх правіжів від маси, є хибний. Після §. 124. к. о. віритель має право вибору або звернутися за помічю до конкурсового комісара або доходити своїх правіжів в дорозі спору, а як вибрав другу можливість, то не можна говорити про передчасність позову. Питання, чи завідовник маси узнав претенсії позовника чи зголосив їх Виділови вірителів, і чи пізвана виповіла наєм в часі спору є для вирішення

справи рівнодушні. Важним є це, що конкурсова маса льокаль задержала і чиншу не платила. Претенсія позовника є претенсією до маси по думці §. 46. ч. 3. к. о., до яких належать всі правіжі про виконання двосторонніх умов, в які вступав завідовник маси. Запівзана вірительність повстала в інтересі заряду і загосподаровання конкурсової маси т. зн. в інтересі вірителів і тому мусить бути заспокоєна їх коштом з маси, а не коштом спільного довжника.

Тому приписи §. 102. і сл. к. о. про устійнення правіжів, їх зголошення, додаткове зголошення та про затвердження виділом вірителів не мають примінення. Правіж до маси має бути покритий перш всего з маси т. зн. перед конкурсними вірителями і без огляду на стан поступовання. (§. 124. у. 1. о. к.) і тому жадання ревізії, що присудження може наступити тільки вміру сил маси, є зайве. Процесові кошти і відсотки є приналежністю головного правіжу і враз з головним правіжем є претенсією до конкурсової маси. Припис §. 54. о. к., на який покликується пізвана в ревізії, відноситься до претенсій конкурсних вірителів, а не претенсій до конкурсової маси. З цих причин ревізії не узгляднено.

3 організаційного руху.

З ЖИТТЯ СЕКЦІЇ ПРАВНИКІВ ПРИ УКРАЇНСЬКІЙ СТУДЕНТСЬКІЙ ГРОМАДІ В КРАКОВІ.

Значний відсоток українських студентів студіює в Кракові, хоча число наших студентів тамже дуже зменшилося в останніх роках, бо в 1930. р. було їх там 640, а в р. 1934. є тільки 250.

Та й це число досить значне, якщо порівнати його з загальним зменшенням української молоді на студіях. А в тому числі правники становлять, як давніше, майже 50% всіх наших студентів і студенток. Причиною так високого числа правників є в значній мірі обставина, що право можна, як кажуть, студіювати дома, — доказом чого є факт, що в I. і II. триместрі перебуває в Кракові около 20. правників на 120. Зараз, число наших студентів правників в Кракові ось як представляється: I. рік — 37 студентів, в цьому 1. жінка; II. рік — 24. студентів, в цьому 2. жінки; III. рік — 29. студентів, в цьому 4. жінки; IV. рік — 30. студентів, в цьому 3 жінки.

Наші студенти правники є зорганізовані в секції правників при Українській Студентській Громаді. В 1933/34. році відбула Управа Секції 5 засідань і дві ширші сходи. Товариші виголосили ось які реферати: Кухар Гриць — на тему:

Нарід, нація і держава; Андрішин Роман про устрій української держави в княжих часах; Карпишин Михайло — про Руську Правду як найстарший пам'ятник українського законодавства; Музичак Микола — про Берестейський мир, і Кузьмин Олександр — про політичні думки Махкіявеля в очах політики.

Новістю було уладження **карної розправи** в салі „Просвіти“, за злочини з арт. 225, ев. 228. карного кодексу, — в прияві студентства і старшого українського громадянства в Кракові. Розправа відбулася під проводом тов. Кухаря Гриця; як прокуратор обвинувачувала тов. Макумківна Ірена; боронили тов. Сьокало Василь і Карпишин Михайло.

Дня 26. березня 1934. р. відбулися загальні збори Секції Правників, на котрих вибрано нову управу. **С. П.**

—o—

СХОДИНИ ЧЛЕНІВ С. У. А. В ЗОЛОЧЕВІ.

Дня 10. травня 1934. р. відбулися наради членів СУА золочівської судової округи при участі 19. адвокатів і кандидатів адвокатури. З адвокатів були: д-р В. Безпалько, д-р І. Блажкевич, д-р Т. Ваньо, д-р В. Герета, старший радник Володимир Дольницький, д-р Ю. Струсевиц, Григор Олесницький, — всі з Золочева, д-р М. Струтинський з Буська, д-р Ілько Макух і д-р М. Стефанишин зі Зборова та д-р М. Дозорський з Олеська.

Сходина відкрив адвокат д-р Ваньо, та представив, що звинення Делегатури СУА в Золочеві відбулося некорисно на життя української палестри і тому сьогоднішні сходи мають вирішити справу відновлення Делегатури. Про положення української палестри — реферував делегат Виділу СУА д-р Лев Ганкевич зі Львова і по оживленій дискусії, в якій промовляли всі приявні ухвалено: відновити діяльність Делегатури СУА в Золочеві і делегатом вибрано адвоката д-ра Теодора Ваня, а секретарем адвоката д-ра Володимира Безпалька.

Далі постановлено на нараді:

1. Делегатура займеться стяганням належитостей залеглих з титулу членства давних членів і за передплату журналу „Життя і Право“ і це від членів замешкалих в Золочеві, а позамісцеві члени платитимуть свої належитости з повищих титулів безпосередно чеками.

2. На місцеві потреби Делегатури установлено від членів адвокатів по 1 зол. місячно, від 1. травня 1934. зачинаючи.

3. Кандидати адвокатури не платять вкладки на місцеві потреби.

4. Найменше що два місяці будуть відбувати в Золочеві

товариські сходи́ни всіх адвокатів і кандидатів адвокатури.

5. Приєднати всіх членів української палестри в члени Союзу Українських Адвокатів.

—о—

СХОДИНИ СТРИЙСЬКОЇ ДЕЛЕГАТУРИ.

Сходи́ни Стрийської Делегатури відбулися дня 13. травня 1934., в салях Музичного Інституту в Стрії.

На цих сходах явилися майже всі члени Стрийської Делегатури адвокати і три адвокатські апліканти. Зі Львова приїхали: президент С. У. А. д-р Кость Левицький і перший віцепрезидент д-р Михайло Волошин.

Нараду відкрив стрийський делегат д-р Антін Гарасимів відповідною промовою, котрого вибрано провідником зборів а секретарем адвоката Охримовича. Приступаючи до нарад, провідник подав до відома предмет нарад і з черги уділяв голос референтам.

Секретар Делегатури адвокат д-р Роман Домбчевський відчитав протокол з попередних сходи́н, що відбулися ще дня 21. лю́тня 1932. р. Відтак доповнив він писемне звідомлення з діяльності Делегатури за цілий час від останних сходи́н заввагами щодо помочі аплікантам у вишуканні місць, як також вислуженим суддям при отворенні канцелярій; щодо збірних карних оборон; щодо участі в діяльності Правничого Товариства в Стрії та щодо береження прав української мови нашими адвокатами.

Організаційний реферат виголосив президент д-р Кость Левицький, який між іншим підніс, що найкращим чинником в житті українського адвоката є рівень його знання, станова мораль і громадянська діяльність. Далі вказав на недомагання української адвокатури і значіння станової організації для оборони інтересів адвокатського знання. Вкінці звернув увагу на потребу при́нимання аплікантів, щоби забезпечити при́буток нових сил до адвокатури.

З черги виголосив віцепрезидент д-р Михайло Волошин реферат про справу уживання української мови нашою адвокатурою. Референт вказав на те, що береження прав української мови нашою адвокатурою і громадянством не є правильне і виказує поважні ухили, яких не повинно бути. При́знав, що бувають випадки, які вказують на те, що навіть деякі адвокати не знають прав української мови в судівництві, але ці промахи годиться залагоджувати товариським шляхом в Делегатурах, а в разі потреби через Виділ С. У. А. Він стверджує, що суди і уряди шанують цих громадян, які бережуть свою рідну мову, та що в цій справі не має бути ніяких виїмків. Тому в цьому ділі мусять працювати наші делегатури разом з Виділом С.У.А.

В дискусії промовляли: адвокат Думин про потребу солідарності між українськими адвокатами; д-р Курбас, що треба зробити натиск на громадянство, щоби воно в справі мови заняло інше становище, як досі; д-р Юрків звертає увагу на справу запомогового фонду; д-р Булак підносить справу високих вимірів податкових; д-р Калуський пояснює своє становище супроти адвокатських аплікантів; мгр. Падох домагається, щоби видати брошуру про права мови; д-р Лужецький говорив про виховуюче значіння доброї практики для наших аплікантів; адвокат Микласевич критикує обіжник Р. С. У. А. в справі синдикатських договорів; д-р Кобилецький про пониження адвокатури у повоєнному часі, а д-р Дольницький ставить домагання до Виділу С. У. А., щоби видав до всіх членів зазив в справах мови, який зобов'язував би безумовно всіх членів, як також постарався видати потрібні друки на зажалення в справах мови. Д-р Луців стверджував факти, що багато наших кооператив вживає в письмах до судів і урядів неукраїнської мови.

На закінчення дискусії згадав д-р Домбчевський про льокаль, бібліотеку і виклади та сходини стрийських членів С. У. А., замічуючи деякі недомагання з боку товаришів, що треба ухилити, щоби ввести лад і працю. А щодо справи аплікантів, він підчеркнув, що вона набирає особливої ваги для українців, коли наближується замкнення адвокатських лист і усування адвокатів з уряду, бо позбавлення нації — адвокатури відбирає їй спроможність будувати свою майбутність в правному змислі.

По вирішенні внесків і побажань вибрано: делегатом д-ра Антона Гарасимова, а секретарем д-ра Романа Домбчевського та делегатом адвокатських аплікантів мгра Падоха.

—O—

З життя нашої адвокатури.

НОВІ АДВОКАТИ.

Д-р Блажкевич Ілля в Золочеві, мгр. Бошко Володимир в Перемишлі, мгр. Ковальський Володимир Роман в Станиславові, д-р Ломінський Володимир в Мостиськах, Климко Василь в Глинянах, д-р Денис Дмитро в Ходорові, Малиняк Ярослав Володимир в Стрії, мгр. Гузар Михайло в Перемишлянах, мгр. Береска Михайло в Устриках долішних, мгр. Шлапак Степан в Станиславові, Карпак Станислав в Тернополі, д-р Звір Михайло в Куликові, мгр. Крушинський Степан в Отинії, мгр. Романовський Іван в Борщеві, мгр. Тузак Севе-

рин Казимир в Немирові, мгр. Лавришко Ярослав в Станиславові, Лісикевич Теодоз Максиміліян в Куликові.

—o—

ЗГОЛОСИЛИ НАМІР ПЕРЕНЕСЕННЯ:

Д-р Микола Желехівський з Мельниці до Тлустого і з Тлустого знову до Мельниці, д-р Іван Калин з Тернополя до Микулинець, д-р Олександр Волинець з Ярослава до Радимна, д-р Михайло Одинак Луцький з Тисьмениці до Снятина, д-р Олександр Копистянський з Риманова до Перемишля, Петро Качкенович Білінський з Самбора до Львова, д-р Кречковський Маріян з Золотого Поток до Городка.

—o—

ПОМЕРЛИ:

Старший радник Карло Шипайло, адвокат в Коломиї.

—o—

Бібліографія.

Głos Prawa, kwiecień—maj 1934 r., Nr. 4—5. Zeszyt Pamiętkowy 1924—1934.

Глос Права обходить своє 10-тиліття. Видає його Спілка уділовців, але фактичним виключним редактором його є д-р Анзельм Лютвак. Це тільки його заслуга, бо він віддав цілого себе редакції. Незвичайно живо редагований орган є живим відгомонам кожної важнішої події в суспільно-правнім і політично-правнім житті. Д-р Лютвак умів також згуртувати побіч себе живі і інтелігентні ряди співробітників, які сміло і відважно забирають голос у всіх важніших проблемах. В списі співробітників Глосу Права, яких поміщено в ювілейному числі, находимо і двох наших товаришів, а саме д-ра Маріяна Глушкевича і д-ра Льва Ганкевича. Працюють там і професори університету і знані адвокати і судді. Сам редактор д-р Лютвак відзначається незвичайною легкістю пера і є дуже добрим стилістом. Одно, що йому закидують, це горячий його темперамент, який не кожному подобається.

—o—

Небаром появитьсяся

ЮВІЛЕЙНИЙ АЛЬМАНАХ СОЮЗУ УКРАЇНСЬКИХ АДВОКАТІВ

**виданий з нагоди десятиліття СУА
(1923—1933)**

ПІД РЕДАКЦІЄЮ Д-РА КОСТЯ ЛЕВИЦЬКОГО

ЗМІСТ АЛЬМАНАХУ:

- д-р С. БАРАН: За чистоту української правничої мови;
д-р КОСТЬ ЛЕВИЦЬКИЙ: Первісна організація українських правників у Львові;
д-р О. НАДРАГА: Товариство українсько-руських правників у Львові (1909—1933);
проф. М. ЧУБАТИЙ: До історії адвокатури на Україні.
д-р Л. ГАНКЕВИЧ: Десятиліття Союзу Українських Адвокатів;
д-р М. ВОЛОШИН: Тим, що відійшли від нас в боротьбі за право;
д-р В. ЛИЦИНЯК: Українські адвокатські апліканти в Галичині;
д-р КОСТЬ ЛЕВИЦЬКИЙ: Українські правники в нотаріаті;
д-р СТ. ДРОЗДОВСЬКИЙ: Українці в судівництві, державній прокуратурі і прокуратурі скаргу;
проф. д-р СТ. ДНІСТРЯНСЬКИЙ і проф. д-р В. СТАРОСОЛЬСЬКИЙ: Українці — професори права;
проф. д-р В. СТАРОСОЛЬСЬКИЙ: Держава і право;
д-р М. ГЛУШКЕВИЧ: Дещо про адвокатський імунітет по новому праву про устрій адвокатури;
д-р РОМАН ДОМБЧЕВСЬКИЙ: За право мови.

Ціна Альманаху в передплаті 5 зол.

Згодом ціна буде підвищена.

Гроші належить слати під адресою: **Центробанк, Львів, вул. Третього Мая ч. 15, з допискою: Ювілейний Альманах С. У. А.**

Центральний Кооперативний Банк

„КРАЄВИЙ СОЮЗ КРЕДИТОВИЙ”

Львів, ул. Третього Мая ч. 15.

акредитує українські кооперативи всіх видів
приймає вкладки ощадности в золотовій
і чужій валюті та опроцентує їх.

Резервові фонди ульоковані в нерухомості.

Ч. Телеф. 433, — Чековеkonto П. К. О. Варшава 143.467.

Жировеkonto в Польськiм Банку.

Адреса для телеграм: „Центробанк”.

АДВОКАТСЬКІ ДРУКИ.

В Секретаріаті С. У. А. у Львові, Руська 3, І. п.
можна замовляти отсі друки:

1. Контракт купна-продажі (за один пр.) .	0.10 зол.
2. Процесова повновасть	0.05 „
3. Списоків І. інстанції	0.05 „
4. Списоків ІІ. інстанції	0.05 „
5. Цивільне позовництво в карних справах	0.05 „
6. Позов векслевий	0.05 „
7. Позов про наказ заплати з поступов.
упом.	0.05 „

Кошти пересилки поносить замовляющий.

39.778.

Почтову оплату заплачено гуртом. — Pocztową opłatę opłacono ryczałtem.

Ч. 3. (30)

ЛЬВІВ, ВЕРЕСЕНЬ, 1934.

РІК VII.

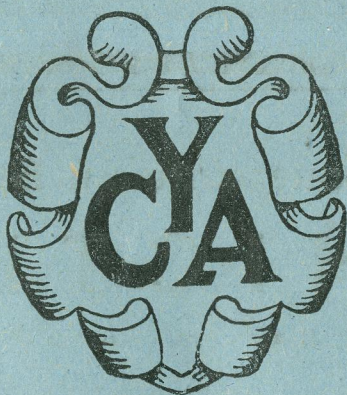
ЖИТТЯ І ПРАВО

ВІСТНИК ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ.

ПРАВО ЦИВІЛЬНЕ, КАРНЕ, АДМІНІСТРАЦІЙНЕ, ПОЛІТИЧНЕ, МІЖ-
НАРОДНЕ, — СУДІВНИЦТВО, АДМІНІСТРАЦІЯ, САМОВРЯДУВАННЯ,
ЕКОНОМІЯ, КООПЕРАЦІЯ, СКАРБОВІСТЬ.

ТРЕТИЙ ЧВЕРТЬРІК.

Редагує Колегія: д-р Кость Левицький, Антін Рак, д-р Олександр Надрага і Яро-
слав Левицький. — Начальний і відповідальний редактор: д-р Кость Левицький.

Т. У. П.

ВИДАЮТЬ ТОВАРИСТВА: „СОЮЗ УКРАЇНСЬКИХ АДВОКАТІВ“ У ЛЬВОВІ І Т-ВО
УКРАЇНСЬКО-РУСЬКИХ ПРАВНИКІВ У ЛЬВОВІ.

Адреса Редакції і Адміністрації: „Життя і Право“, Львів, Руська ч. 3, 1. поверх
Телефон ч. 43—97.

Передплата: чвертьрічно 3 зол., піврічно 6 зол., цілорічно 12 зол.

Кожний правник Українець повинен безумовно передплатувати цей наш одиникий
правничий орган.

З М І С Т:

	Стор.
Ювілей десятиліття С. У. А.: Святочна Академія	1
ХІІ. Звичайні і Ювілейні Загальні Збори С. У. А. у Львові	4
Товариська вечерея	7
Д-р Микола Бараболяк: Договори: позички, вигодження й переховання, у польському кодексі зобов'язань	10
Привіт Митрополита А. Шептицького	17
З голосів про Ювілей С. У. А.	18
З організаційного життя: Сходина Адвокатів — членів С. У. А. Сяніцької Делегатури	19
З життя нашої адвокатури	21
Посмертні згадки	23
Бібліографічні записки	25
Загальні Збори Львівської Адвокатської Палати	29
Від Виділу С. У. А.	30
Оречення Найвищого Суду	31

Кооперативний Банк

„Д Н І С Т Е Р“

у Львові, вул. Руська ч. 20.

Удільює позички векселеві і гіпотечні, зачети на підклад акцій і т. п. — **Приймає** під найкориснішими умовами вклади в краєвій і заграничній валюті. — **Переводить** купно і продаж всякого роду цінних паперів. — **Переводить** торговельні операції. — **Приймає** вклати на рахунок третих осіб. — **Попирає** діяльність других кооператив.

Адреса для телеграм „Дністер“, Львів, Телефон 80-50.

Інформації в справі позичок уділяють Агенції Дністра

ЖИТТЯ І ПРАВО

ВІСТНИК ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ.

ВИДАЮТЬ ТОВАРИСТВА: „СОЮЗ УКРАЇНСЬКИХ АДВОКАТІВ“ У ЛЬВОВІ І Т-ВО
УКРАЇНСЬКО-РУСЬКИХ ПРАВНИКІВ У ЛЬВОВІ.

Редагує Колегія: д-р Кость Левицький, Антін Рак, д-р Олександр Надрага і Яро-
слав Левицький. — Начальний і відповідальний редактор: д-р Кость Левицький.

Адреса Редакції і Адміністрації: „Життя і Право“, Львів, Руська ч. 3, I. поверх
Телефон ч. 43—97.

Передплата: чвертьрічно 3 зол., піврічно 6 зол., цілорічно 12 зол.

Ювілей десятиліття Союзу Українських Адвокатів у Львові.

СВЯТОЧНА АКАДЕМІЯ,

уладжена зприводу десятиліття існування Союзу Україн-
ських Адвокатів, в дні 22. вересня 1934. року у великій салі
Народнього Дому у Львові.

Святочну Академію відкрив президент Союзу Україн-
ських Адвокатів д-р Кость Левицький отсим приві-
том: „Мені припала честь привитати Святочну Громаду,
всіх тут приявних, словом належної пошани і вдяки. З на-
шим святом вітаю Високодостойних представників нашого
громадянства, на першому місці з Ексцеленцією Преосвя-
щеним Владикою; — вітаю Високодостойних представни-
ків нашої Палати Адвокатів, як також Високоповажаних за-
ступників станових організацій адвокатських наших това-
ришів, — вітаю Вас дорогих товаришів українських адво-
катів союзан і Вас дорогих молодших товаришів: магістрів
права, українських адвокатських аплікантів.

Наше свято десятилітнього ювілею Союзу Українських
Адвокатів обходимо без ширшого розголосу, між своїми
і нашими найближчими.

Та в цій Святочній Громаді годиться нам згадати тих
наших діячів, що клали перші основи для україн-
ської адвокатури: професора університету д-ра Оле-
ксандра Огоновського, нашого сеніора і професора д-ра
Івана Добрянського, професора університету д-ра Петра
Стебельського, сеніора мецената д-ра Теофіля Дембиць-
кого, незабутніх товаришів д-ра Евгена Олесницького і д-ра

Михайла Короля, товаришів д-ра Льва Бачинського і д-ра Івана Кміцикевича і тих всіх товаришів, що відійшли від нас у боротьбі за право. (Тут всі привітні повстанням з місць пошанували пам'ять Покійних).

А ми, живучі товариші, піднимали їх роботу та не за-трачували віри у кращу будучину нашої адвокатури, бо в тяжких злиднях ми об'єднувалися в нашої першій стано-вій організації, Союзі Українських Адвокатів. І по десяти роках цієї роботи ми відчули потребу: з'ясувати підсумки нашої діяльності та вказати нові шляхи на майбутнє, щоб підняти на дусі і ставати далі до праці для добра нової палестри і нашого українського народу!"

Цим привітом відкрив През. д-р Кость Левицький Святочну Академію та іменем Виділу Союзу Українських Адвокатів передав президію в руки привітних наших сеніорів: сенатора д-ра Антона Горбачевського, се-ніора д-ра Теофіля Окуневського і сеніора д-ра Стефана Федака.

Відтак запрошені сеніори заняли вказані місця а се-натор д-р Антін Горбачевський виголосив привіт від Президії Святочної Академії: „Достойна Громадо, Високо-поважані Товариші! Іменем Президії, яку перед хвилиною покликано до проводу на цім нашім Ювілейнім Святі, скла-даю за цю велику честь щире подяку. В хвилині, коли на-ша організація, що об'єднує творчі сили української адво-катури, в її зусиллі за піднесення змагань нашого колек-тиву, — має з'ясувати підсумки 10-літньої праці, та намітити шлях дальшого успішного труду, — думаю, що не буде зайвим пригадати клич, з яким приступали до діла піоніри ідеї права, римські правники: „*Quod faustum, felix, fortunatumque sit!*" — кликав правник старинного Риму, беручися за практичну роботу, що мала зреалізувати право. Отсей клич хай буде провідним в нарадах і постановах отсе-го Високого Конгресу”.

Опісля наступили реферати. Перший реферат виголосив д-р Кость Левицький на тему: Наша станова організація і її завдання, з суспільно-громадянського огляду. Другий рефе-рат виголосив д-р Маріян Глушкевич на тему: Нова Палестра, — піддаючи аналізу норми нового польського права про устрій адвокатури в порівнянні з давнім правом.

Після цього реферату відчитав член президії сеніор д-р Стефан Федак привітні, що прийшли на Святочну Акаде-мію: від Ексцеленції о. єпископа Івана Бучка у Львові, сеніора д-ра Андрія Чайковського адвоката в Коломиї, секретаря Адвокатської Палати адвоката д-ра Д. Тона у Львові, від На-укового Т-ва ім. Шевченка у Львові, від Т-ва „Просвіта“ у Львові, від Союзу Польських Адвокатів у Львові, від Укра-їнського Технічного Товариства у Львові, Українського Лі-

карського Товариства у Львові, Товариства Українських Письменників і Журналістів ім. Івана Франка у Львові, Т-ва Українських Ремісників „Зоря“ у Львові, Т-ва „Воля“ у Львові, Союзу Українок, від Ревізійного Союзу Українських Кооператив у Львові, Міщанського Брацтва у Львові, Союзу Українських Купців у Львові, від Краєвого Молочарського Союзу у Львові, Музичного Т-ва ім. М. Лисенка у Львові, „Народної Торговлі“, Краєвого Союзу Споживчого у Львові, від Т-ва Прихильників Освіти у Львові, від Українського Національно-Демократичного Обеднання і Української Парляментарної Репрезентації, Українського Т-ва допомоги емігрантам з України у Львові, від Товариства „Рідна Школа“ у Львові, Краєвого Господарського Т-ва „Сільський Господар“ у Львові, Союзу Українських Приватних Службовиків у Львові, від українських товариств в Яворові, від Видавництва „Українська Преса“ у Львові, від Редакції „Перемоги“ у Львові, від Науково-Популярного місячника „Рідна Мова“ у Варшаві, від Редакції Видавництва „Глос Права“, від адвоката д-ра Анзельма Лютвака у Львові, Володимира Дорошенка у Львові, адвоката д-ра Гриця Семчишина в Радимні, адвоката д-ра Василя Блавацького з Сянока, адвоката д-ра Василя Скрипчука з Грибова, від Сабата, Библюка, Боднара, Копцюха і Волошина з Косова, від д-ра Маріяна Гардецького, Ярослава Микитюка, д-ра Данила Кулика і Євгена Кулика з Кут, від Бараника з Заліщик, Богдана Дідицького з Коломиї, адвоката сенатора д-ра Івана Макуха з Товмача і адвоката д-ра Володимира Електоровича з Чорткова.

Третій референт **д-р Володимир Старосольський** виголосив науковий виклад: Про набуті права в міжнародному законодавстві.

На закінчення Святочної Академії, промовив член Президії сеніор **д-р Теофіль Окуневський** до Святочної Громади: „Мені припала честь закрити отсю Святочну Академію. Так численна Ваша участь, Високодостойні Гості, у нашому Святі є цінним признанням, що адвокатський стан, який від десятків літ стояв на сторожі прав нашого народу, сповнив чесно свої обов'язки і заслужив собі так, як у інших народів на це, щоб назвати його „мізком народу“. За це признання дякую Вам від президії Святочної Академії.

Та не сповнив би я свого обов'язку, колиб, уступаючи з цього місця, не подякував ще спеціально тим двом нашим товаришам д-рам: Старосольському і Глушкевичеві, котрих рефератів ми тепер вислухали, які своїми високими думками засвідчили про високий рівень культури, на котрім наша паเลстра сьогодні стоїть і — дасть Бог — далі стояти буде.

Отсим проголошую нашу Святочну Академію закінченою“.

ХІІ. ЗВИЧАЙНІ І ЮВЕЛЕЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ С. У. А. У ЛЬВОВІ.

що відбулися дня 22. вересня 1934. р. в салі „Української
Бесіди” при вул. Рутовського ч. 22. І. пов.

І. Віцепрезидент Союзу д-р Михайло Волошин відкриває Загальні Збори, констатує вимагання статуту С.У.А. число приєднаних членів.

До почесної Президії Зборів запрошує пп. Сеніорів: Президента д-ра Костя Левицького, сенатора д-ра Антона Горбачевського, д-ра Льонгіна Озаркевича, д-ра Теофіля Окуневського і д-ра Стефана Федака. На секретарів покликає: д-ра Івана Новодворського і д-ра Володимира Лициняка.

Віцепрезидент д-р Михайло Волошин вітає приєднаних членів, підносить святочний характер ювілейних Загальних Зборів, — представляє заходи Виділу С.У.А. коло зорганізування нинішнього свята, згадує про гарне враження Святочної Академії як першої частини Ювілейного Свята та взиває зібраних, щоби у дебатах над звітами уступаючого Виділу С.У.А., крім щирости, добровічливости та стислої об'єктивности, подиктованої виключно добром нашої організації, — не забували теж про почування святочності нинішньої днини. А коли згадав про появу Ювілейного Альманаху та підкреслив невсипущий, послідовний і енергійний труд Президента д-ра Костя Левицького коло видання цього Альманаху, — усі члени Виділу піднялись зі своїх місць та згуртувались біля президіального стола поруч Віцепрезидента С.У.А. д-ра Михайла Волошина, який звернувся до Президента С.У.А. д-ра Костя Левицького з ось якими словами:

„Достойний Пане Президенте!

Виділ Союзу Українських Адвокатів, що тут зібрався, співпрацюючи з Вами, слідкував за Вашими зусиллями та подивляв Вашу велику посвяту і важкий труд понесений при виданні ювілейного нашого Альманаху. Тож перед зібраним тут сьогодні найкращим цвітом нашої організованої палестри з нашими Достойними Сеніорами на чолі — Виділ С.У.А. моїми устами стверджує отсю Вашу — Достойний Президенте — неоцінену заслугу, висказує Вам щирі і сердечні подяки та у глибокій пошані і вдячності підносить Вам отсей у артистичній обгортці примірник Альманаху, як Вашу вилеліану духову дитину — на милий споми́н Вашого великого успіху і нашої скромної співпраці.

В тому моменті вручено Вп. Президентови д-рові Костеві Левицькому той справді артистично прибраний примірник Альманаху, що всі привитали грімкими оплесками.

П. Президент, заскочений цією несподіваною маніфестацією і видимо зворушений подякував щирими словами за цей вияв признання, зачіпаючи всіх до спільної праці для добра С.У.А.

Опісля д-р Михайло Волошин згадує про смерть товаришів членів С.У.А.: д-ра Ярослава Олесницького з Золочева, д-ра Івана Кміцикевича зі Львова та Карла Шипайла з Коломиї. Приявні повстанням з місць вшанували пам'ять померших.

З черги д-р Іван Новодворський відчитує протокол попередніх Загальних Зборів з дня 18 лютого 1933. р., котрий Загальні Збори приймають без змін і дискусії.

Секретар Виділу д-р Лев Ганкевич представляє звіт з діяльності Виділу С.У.А. за час від останніх Загальних Зборів. В тім часі Виділ відбув 57 засідань, на котрих покладано 76 спірних справ членів С.У.А. (будьто між собою, будьто з третіми особами). Загальних справ покладано 28, — допомог уділено в тім часі 7 особам. — Союз числить з нинішнім днем 321 дійсних членів адвокатів та 93 надзвичайних членів-аплікантів. Поза Союзом остає все еще 108 українських адвокатів. Делегатури відбули 8 окружних сходин. — Дальше представляє ініціативу і заходи Виділу коло оборони прав адвокатури щодо арт. 525 К.П.К., права про нотаріят, — дальше в справі видання правничого словника, устійнення правничої термінології, оборони прав української мови, зберігання прав української мови в львівській адвокатській Палаті, зорганізування відчитів про нові закони, обсади становищ синдиків наших установ, зокрема центральних, зорганізування колегії оборонців та інтервенції Виділу в справах арештованих товаришів. С.У.А. прийняв участь в зїзді правників в Празі, — де проф. д-р Володимир Старосольський зголосив свій виклад. Не взяв натомиць С.У.А. участі у зїзді словянських правників в Братиславі, а це наслідком поставленого організаторами зїзду прінципу державно-територіяльного.

З огляду на можливість замкнення адвокатської листи, старався С.У.А. уможливити якнайбільшій кількості українських аплікантів впис у патронів-членів Союзу.

Справа організації волинської Делегатури не прийняла, на жаль, конкретних видів.

Вкінці, як напрямні, котрих придержувався у своїй праці Виділ С.У.А., представляє резолюції-побажання до Виділу С.У.А. ухвалені на зібранні львівських членів дня 21. X. 1933.

З черги д-р Євген Щуровський як референт Делегатур подрібно обговорює чисельний стан та діяльність всіх Делегатур Союзу, — причім зокрема підчеркнув надзвичайно живу та всесторонню діяльність Стрийської Делегатури.

Д-р Кость Паньківський як скарбник представляє касовий звіт. С.У.А. диспонує головню двома фондами, а це адміністративним і видавничим. На впливи адміністративного фонду складаються вкладки членів та дохід з продажі правничих друків. Титулом вкладок вплинуло в минулому році всего 818 зл. замість належних 3.600 зл. На поїздки членів Виділу до Делегатур видано всего 170 зл. — Відкликуються до членів, щоби хочби найменшими ратами вирівнували залеблі вкладки та передплату за журнал „Життя і Право”. Журнал числить всего 520 передплатників.

Мгр Семен Стефаник як делегат аплікантів до Виділу С.У.А. представляє звіт з діяльности Секції, яка згуртувала досі 97 членів та намітила пляни щодо зорганізування усіх українських аплікантів, посередництва праці і т. д.

Д-р Богдан Савчак в імені Контрольної Комісії повідомляє про провірку всіх касових книг та рахунків і зголошує в імені Комісії внесок на уділення абсолюторії дотеперішному Виділові.

По цім предсідник Зборів отвирає дискусію:

Д-р Степан Біляк вносить: 1) з огляду на святочний і однозгідний перебіг нинішних Загальних Зборів прийняти без дискусії предложені звіти Виділу, 2) уділити Виділові абсолюторію, 3) прийняти резолюції ухвалені на сходинах львівських адвокатів 21. X. 1933. як резолюції цілого С.У.А.

Д-р Антін Гарасимів (Стрий) щодо звіту Д-ра Щуровського про працю Стрийської Делегатури — зазначає, що всі свої успіхи завдячує Стрийська Делегатура праці свого секретаря д-ра Романа Домбчевського.

Коли ніхто з приявних не жадав слова, — предсідник Зборів піддає внески д-ра Степана Біляка під голосування. Усі ті внески приймають Збори аклямацією. На предложення предсідника д-ра Михайла Волошина одноголосно ухвалюють Загальні Збори перевести вибір Президента Союзу дорогою явного голосування. На дальший внесок д-ра Михайла Волошина, Загальні Збори аклямацією потверджують одноголосний вибір Президентом Союзу Українських Адвокатів сеніора д-ра Костя Левицького, — улажуючи рівночасно вибраному Президентові овацію.

Президент д-р Кость Левицький, обнимаючи провід Загальних Зборів, дякує за вибір та запевнює, що в міру сил буде старатися присвячувати й дальше працю для Союзу.

Д-р Лев Ганкевич вносить вибрати Комісію-матку з 3-х членів: д-ра Антона Гарасимова, д-ра Теодора Жовнірчука і д-ра Володимира Гуркевича.

Внесок цей прийнято, — причім до Комісії-матки війшов з інформаційним голосом д-р Лев Ганкевич.

Сеніор д-р Стефан Федак висказує побажання, щоби члени сплачували залеглі вкладки ратами, натомість біжучі вкладки вирівнювали безглядно точно. Дальше висказує побажання, щоби Виділ С.У.А. інтервенював у компетентних судових чинників щодо приділу канцелярійних сил для спішного виготовлювання судових постанов в українській мові.

Д-р Антін Гарасимів в імені Комісії-матки вносить вибрати:

І. Віцепрезидентом Союзу: д-ра Михайла Волошина.

Членами Виділу: д-ра Маріяна Глушкевича, д-ра Льва Ганкевича, д-ра Володимира Старосольського, д-ра Евгена Щуровського, д-ра Осипа Назарука, д-ра Степана Біляка, д-ра Дмитра Сосюкала, д-ра Олександра Надрагу, д-ра Костя Паньківського і д-ра Володимира Гриньовського.

Членами Контрольної Комісії: д-ра Евгена Давидяка, д-ра Олександра Марітчака і д-ра Богдана Савчака.

Загальні Збори ухвалюють перевести вибори явно, — почім одноголосно приймають вибір осіб запропонованих Комісією-маткою.

Апл. Михайло Прийма в імені аплікантів-членів С.У.А. зголошує як делегата аплікантів: Мгра Семена Стефаника. Цей вибір одноголосно затверджено.

Коли ніхто з приявних більше не зголошувався до слова, п. Президент Союзу д-р Кость Левицький подякував приявним товаришам за участь та, взиваючи всіх товаришів членів до чинної співпраці в нашій становій організації, закпив Загальні Збори в год. 6.40 вечором.

ТОВАРИСЬКА ВЕЧЕРЯ.

Вечором ювілейного дня 22. вересня 1934. р. зібралися товариші адвокати з родинами і адвокатські апліканти в залах „Української Бесіди“ у Львові при спільній вечері. Число учасників виносило понад двісті осіб. Наші товариші українські адвокати, — з котрих деякі давно вже з собою не бачилися та були й такі, що досі не мали нагоди з собою за-пізнатися, — засіли разом при товариській трапезі, щоби ви-міною думок розважити сучасне положення української адвокатури та в єдності духа і доцільної праці вернути на свої місця у відновлений новій палестрі. Таке призначення мали ці вечірні сходи наших товаришів і їх родин.

Зібраних привитав віцепрезидент Союзу Українських Адвокатів **д-р Маріян Глушкевич** ось такою промовою:

„Ми розмірковували так: Союз для обєднання, обєднання для єдности, єдність для активности, активність для здобуття

повних прав і кращої долі. Не для себе — для усіх. Для усіх, — хочаб з виймком нас.

Така була думка, така була щира і непохитна воля при закладанні С. У. А.

Не чванимось. Не скажемо, що ми вже осягнули ціль. Це і не було ще можливе. Хочаб тому, що наш стан, якого члени організували малощо не всі ділянки нашого публичного життя, — на превеликий жаль аж надто довго сам залишався неорганізований. Не тут місце розбирати причини цього та вказувати, чи на чийнебудь занедбання і прогріхи, чи на загальні умовини і явища у минулому нашого суспільного життя, які не сприяли організаційному об'єднанню нашої Палестри.

Ми і не чванимось. Ми знаємо, що остаточна мета ще доволі далеко. Та знаємо і те, що ми прямуємо до неї, сміло і жваво, — живі люди до живого ідеалу. І знаємо теж, що усі досягнення на цьому шляху, це наші досягнення, тих, що тут зібрались.

Коли у деяких інших ділянках нашого життя діти живуть спадщиною батьків, деколи її проживають, а часом таки розтрачують, то ми, що не одержали від наших попередників ні натяку на організацію, по 10 роках праці вже дещо доброго залишаємо, вже дещо цінного відказуємо і переказуємо тим, „иже грядут по нас“. І кожний з нас має право сказати про себе: „quod potui, feci, faciant meliora potentes“.

Не легкі були умовини праці. Не завжди сприяла нам *aura popularis*. Часто подували непогожі вітри, і поблизу і здалека. Та проте наші керманічі щасливо і вміло, і мудро і сміло правили човном нашого об'єднання. Мирна була наша праця. У нашому *pronunciamento* ми і не виповідали нікому війни, і ні з ким у нашій праці не боролись і ні з ким не ворогували. Зате ми скликались, ми шукались, гуртувались, пізнавались, об'єднувались. Об'єднувались у всьому тому, що нас може об'єднати; що нас могло і, скажу більше, повинно було давно вже об'єднати. Ми працювали мирно і у згоді.

Наш Виділ був справді незвичайним у наших часах і умовинах штабом праці: в його лоні не було незлагоди, сварки, ворожнечі. Це був штаб праці, спертої на взаємному пошануванні і розумінні, та на дружбі, чистій і некорисливій. Це може не була навіть особиста дружба, яка часто вироджується у товариство взаємної адорації. Це була дружба, що її суттю була спільна, мила праця для милої, спільної справи.

Між нами були люди *par excellence* партійні, та проте не було партій; у наших думках були значні різниці, але не було поріжнення, і були у поглядах противенства, але не було противників.

Тим-то слід сподіватись, що і сьогоднішні наші това-

риські сходини, отце зібрання нашої вже широкої сімї, буде милим празником нашої праці і тієїж праці радісним спомином. А ця трапеза — вечерею товариської, братерської любови.

Нехай же потече щире, свободне адвокатське слово. Хай широко розіллються наші товариські думки. І хай залунає наша рідна пісня.

Та памятайте про нашу народню приказку: „Казка складом, пісня ладом красна“.

Погріймося у теплі красного слова і згучної, складної пісні. Надихаймо цей вечір добрим, теплим, гарячим товариським духом. Підвищім температуру наших добрих почувань, благих помислів і найкращих гадок. Щоб із злиття їх вийшов багаточінний, благородний стоп.

Може я візіонер, може я галюцинат. Та щиро думаю, що сьогоднішній вечір може зродити не одну щасливо задуману хвилю, що поточуться широко і далеко і гарячим гольфштром обіймуть і охоплять весь великий суспільний котел, та в ньому зродиться найцінніший стоп, — стоп організованого обєднання нашої усенародньої праці. — І здійсниться те, що було і є нездійснене, та проте було і є одиноко реальне.

Хай живе С. У. А.! Хай живуть його заслужені пп. Голови! Хай живе Почесна Президія Академії! Хай живе наш багатозаслужений Praeses Magnificus! Хай живуть члени усіх давних і нового Виділу! Хай живуть наші достойні сеніори! Хай живуть наші делегати і всі товариші адвокати, товаришки аплікантки і товариші апліканти! Хай живуть усі почесні, звичайні і надзвичайні члени С. У. А. і їх сімї.

І залунала наша рідна благовісна пісня...

Опісля відповів голова Українського Національно-Демократичного Обєднання адвокат **д-р Дмитро Левицький**. Він передусім признав, що українські адвокати є у нас дійсними лицарями в громадському житті як також у своєму званні як оборонці права і заступники справедливости. А те перше завдання щодо громадянської діяльности вони вповні виконали, та може й більше, як завдання адвокатського звання. І тому можна сказати, що вони є провідниками народу і ними остануть.

В теперішних обставинах, де панує диктатура, там іде струя неприхильна для адвокатури, так як вона взагалі не любить вільних суспільних станів. Та з цієї причини як також з причини загальної економічної кризи, в останніх часах підупав адвокатський стан матеріяльно, але чисельно, беручи кількість українських адвокатів у відношенні до числа українського населення, то наша адвокатура може вдержатися та матеріяльні відносини наших адвокатів будуть тим корисніші, чим сильніше вони стануть організувати своє громадянство,

бо тоді багатько допоможуть своєму народові і зароблять для себе.

Тому Союз Українських Адвокатів своєю провідною діяльністю сповнює своє завдання та належиться побажати йому найкращого розвою.

Знову відозвалася наша товариська пісня...

Вкінці, в розмовах товариських гуртків скінчився ювілейний день Союзу Українських Адвокатів у Львові, що остане пам'ятною подією в житті української палестри.

— о —

МР. МИКОЛА БАРАБОЛЯК.

Договори: позички, вигодження й переховання, у польському кодексі зобов'язань.

(Дещо про тзв. реальні контракти).

I. Новий польський закон про зобов'язання (Розп. През. Річп. з 27. жовтня 1933. Віст. Зак. ч. 82. поз. 598.), що увійшов у життя з днем 1. липня 1934., вводить цілий ряд новостей до облігаційного законодавства, яке досі обов'язувало на наших землях і з якими ми під звиж 120-літнім володінням австрійського цивільного закону з 1811. р. таки на добре жились. Щодо цих новостей, вистане для прикладу навести постанови загальної частини закону про додаткові застереження (арт. 74—90), про виконання зобов'язань (арт. 189. і сл.), про вигаснення зобов'язань (арт. 269. і сл.), про задавнення (арт. 281. і сл.), з котрих наглядно слідує, що закон цей справді перевертає горі дном деякі вкорінені в нас правні поняття. Не менші іновачії вводить новий закон і в поодиноких інституціях, надаючи деяким із них виразне правне обличча, як це мається із договором посередництва (арт. 517. і сл.) і доживоття (арт. 599. і сл.), до яких примінювано досі приписи закону тільки шляхом аналогії. Такі далекойдучі, а при тому дуже суттєві зміни, вводить новий закон при договорах: позички, вигодження й переховання, бо перебудовує ці інституції від самих фундаментів та змінює зовсім теоретичну основу, на якій ці умови досі спирались в австрійському, і у всіх інших обов'язуючих законодавствах, крім швейцарського.

II. Договори: позички, вигодження й переховання ще римське право зачисляло до тзв. контрактів реальних.¹⁾ Витворене ще в римському праві поняття контрактів реаль-

¹⁾ До тих контрактів римське право зачисляло ще й застав, про який не згадуємо тому, що кодекс його не нормує, хоч систематично право заставу, як право акцесорійне до облігацій, повинно бути унормоване разом з облігаціями.

них не тільки, що перетривало віки, але й дісталось разом з іншими поняттями римського права до австрійського цив. закону з 1811. р., з котрим в теорії, і в практиці дожило до сьогодні. Суттю тих контрактів у відріженні до консенсуальних є те, що коли консенсуальні контракти приходять до заключення через саме згідне виявлення волі сторін, то до існування реального контракту треба ще дійсного передання предмету умови. І так приймаючи основи цієї теорії а. ц. з. мовить, що умова переховання приходить до заключення щойно тоді, коли „хто приймає чужу річ під свій догляд“ (§. 957), умова вигодження має місце „якщо кому дається незуживаєму річ до безплатного вжитку“ (§. 971), врешті умова позички існує аж тоді „коли кому дається зуживаєму річ (§. 983). З повищого слідує, що австрійський цив. закон зв'язав усі ці три контракти суцільно з поняттям реальних контрактів, застерігаючи виразно, що саме приречення заключення одної з тих умов не є ще договором.

Закорінена від тисячліть конструкція реальних контрактів, одначе вже від давна поважно захитана. Як в теорії, так і в практиці, слідна була вже здавна тенденція, щоби цю конструкцію, як перестарілу виелімінувати з обов'язуючого законодавства, та цю думку здійснено вперед у новому швейцарському цивільному кодексі, а відтак останніми часами в польському кодексі зобов'язань. І тому виринає питання, чи ця тенденція йде на зустріч природному правовому розвитку, чи усунення тої конструкції з законодавства не спричинить небажаного заколоту в деяких інституціях? Розглянено це питання на основі австрійського закону. Найкраще думаємо вияснять справу приклади:

А. зобов'язується дати Б. позичку в означеній сумі, в умовленому часі й місяці. По думці закону є це тільки підготовна умова з §. 936 ц. з. Тому, що А. умови не додержує, Б. позиває А. про додержання заключеної підготовної умови. Одначе супроти того, що умова позички доходить до цілі через „дання“ позичкової суми, правіж може бути звернений прямо на „дання“ приобіцяної квоти, бо через це дання сама умова заключається. І що з цього слідує? Позовник, що виграв процес про заключення умови позички, досягнув вже своєї властивої цілі, бо позовом вимусив виконання зобов'язання через свого противника, хоч воно властиво ще не заіснувало формально. Заключенням *pactum de contrahendo* про реальний контракт, Б. оминув приписи характеру реального контракту позички, щоби більше виходить такий дивогляд, що реальна умова здійснилась *solo consensu*.

Інший приклад: Х. довжник У. означену квоту з титулу гонорару. З якихсь мотивів сторони умовляються пізніше, що ту саму квоту Х. буде довжний з тит. позички; новація така зовсім можлива. Від хвилини тої новації основою облігацій-

ного відношення між сторонами є безсумніву позичка. Але позичка здійснюється через дання. А в котрому моменті вона заїснувала?? Нема знову іншого висновку, як той, що позичка здійснилась другим раз *solo consensu*.

На підставі повищих прикладів стає ясно, що конструкція реальних контрактів була в системі австрійського цив. права так сильно захитана, що властиво затратила своє дійсне обличчя, бо обов'язувала властиво тільки половинно, допроваджуючи до непорозумінь і суперечностей в правному системі.

Не можна сказати, щоб і життя вимагало задержання цієї перестарілої конструкції при відносних інституціях. Навпаки — здається нічо більше, як життя, вимагало якнайскорішого усунення цієї конструкції з законодавства. Сьогодні, коли ціле господарсько-супільне життя спирається на слові, довірі й кредиті, дійсно мало що може промовляти за тим, щоб до заїснування деяких умов треба було аж самого виконання даної умови, — чому конечно контракти позички, вигодження й переховання елімінувати з круга звичайних договорів, які доходять до заключення через саме згідне виявлення волі сторін, а препарувати для них особливу конструкцію. Чому контракт купна, хочби дуже важних і цінних річей може дійти через сам вияв молі, а до заключення умови нпр. переховання треба аж віддання предмету умови, коли на самому приреченні так у одному, як і другому випадку хтось може багато покладати, а дійсно нема раціональної причини, чому треба би деколи тому приреченню відмовляти повноправного значіння. Колиб причиною пересунення моменту заключення умови аж до хвилини вручення предмету умови при позичці чи вигодженню мала бути охорона вірителя, то чи це булаб дійсно потрібна й бажана охорона, тай чомуж би того вірителя хоронити тільки при тих трьох контрактах? Чи врешті через пересунення пункту важкості на момент „дання“, умова реальна не затрачує характеру договору в звичайному того слова розумінні? Те, що по думці конструкції реальних контрактів правно є тільки умовою, це на ділі є радше вже виконанням умови, яка дійшла до цілі через узгіднення волі сторін, котрій відносний припис закону відбирає значіння договору.

Все це промовляє за тим, що перехід в облігаційному законодавстві від конструкції реальних контрактів до консензуальних при умовах позички, вигодження й переховання не є нічим дивним, — що моглоб викликати непобажані практичні наслідки, бо перехід цей є лиш усакціонуванням того, що саме життя на денне світло вже давно видвигнуло.

III. На основі повищих загальних думок хочемо з черги розглянути приписи нового облігаційного закону щодо зачислюваних раніше до реальних договорів: позички, вигодження і переховання.

Прийнявши концепцію консенсуальних контрактів при всіх умовах, дефініює новий закон позичку як умову, силою котрої цей, що дає позичку зобов'язується перенести на власність того, що має дістати позичку, означену грошову суму, або інші замінні річи, а приймаючий позичку зобов'язується звернути їй предмет в річах того самого роду й якості. (арт. 430). Приймаючи таку дефініцію позички, виплачення позичкової суми вважає закон вже тільки виконанням заключеного передше договору, а не за *essentiale* самої умови позички, як це мається річ в австрійському ц. зак. З такого оформлення інституції позички слідує теж, що позичка є в розумінні кодексу зобов'язань двосторонньою умовою, себто такою, що родить обов'язки обох сторін. Інакше представляється справа, коли трактується позичку як реальний контракт, коли отже приходить до договору позички щойно через виплачення позичкової суми, бо тоді родить вона тільки обов'язок того, що бере позичку звернути позичену суму, не накладаючи водночас ніякого обов'язку на цього, що дає позичку. Не є відхиленням від наміченої законом лінії обставина, що закон не накладає на того, кому прирікається позичку, обов'язку відібрати безпроцентову позичку, бо раз той, що приобіцяє позичку не має інтересу у відібранні такої позички, а по друге позичка сповнялаб у тому випадку функцію *depositum irregulare* затратилаб отже свій кредитовий характер. Із тих самих мотивів накладає закон (арт. 440) на цього, що дає позичку обов'язок прийняти кожночасно зворот безпроцентової позички. Навпаки мається річ, коли позичка є oprocentована, себто коли сповняє питому собі кредитову функцію, що має особливе значіння при позичках більших квот і це на довгий речинець, бо тоді пресумується, що приходить вона в інтересі обох сторін. Тоді тому, що бере позичку не вільно її скорше звернути, бо нормальною функцією позички є несення відсотків, на випадок отже звороту її перед речинцем міг би цей, що дає позичку, бути наражений на шкоду. Одначе, щоб охоронити довжника перед можливим визиском у тому випадку, дає йому закон можливість виповідження позички перед речинцем на 6 місяців, коли умовлена стопа відсотків є дві одиниці вища від законних відсотків (арт. 90).

Та хоч закон, поза виїмками вище наведеними, накладає обов'язки на обі сторони, отже цей, що обіцяв позичку обов'язаний її виплатити, а той, що приречення приймає, обов'язаний позичку відібрати, то всеж таки часове тривання тих обов'язків обмежує закон з огляду на добре зрозумілий інтерес обох сторін, щоб через довге існування облігаційного відношення без дійсного виконання умови, не держати в непевности цього, що обіцяє позичку, чи той, кому її приобіцяно, дійсно виплати зажадає, а тимсамим, щоб не примушувати його держати капітал у резерві без oprocentування, та з другої сто-

рони, щоб за довго не тривав такий стан, що цей, хто приобіцяє позичку може її накинати другій стороні, хоч вона вже в тому часі кредиту не потребує. Правіж цього, що дає позичку про відібрання опроцентованої позички гасне по упливі 6. місяців від моменту, коли беручий позичку міг домагатися її видачі (арт. 434), а правіж того, що бере позичку про її виплату гасне по упливі 6. місяців від проволоки того, що приобіцяв позичку (арт. 433).

Подібно в інтересі обороту постановляє закон, що довжник обов'язаний звернути позичку щойно тоді, коли мине означений речинець від її wypowiedження, — коли нема в цьому іншої умови, — бо в цей спосіб хорониться довжника перед довільним поступованням вірителя, впрочім останньому, як з правила економічно сильнішому легше свої права умовно забезпечити. Цей речинець wypowiedження виносить для позичок до 250 зол. — один місяць, для позичок повище тої суми — три місяці. Через не дуже то второпну редакцію того припису (арт. 439), може бути спірним в якому речинці треба звернути квоту 250 зол., коли закон установляє лиш речинці для квот „понижче“ і „повище“ 250 зол.

Дуже важливу новість в дотеперішньому законодавстві впроваджує припис арт. 431. к. з., по думці котрого відібрання й уділення позички в сумі понад 250 зол. повинно бути стверджене письмом. По думці арт. 111. к. з. треба також письменної форми до доповнення, зміни й розв'язання умови позички в сумі понад 250 зол. Санкції недодержання тої форми дуже поважні. Не стає вправді умова через сам цей факт неважною, але по думці арт. 110. к. з. недопустимий буде на випадок спору без згоди сторін доказ із переслухання свідків (і сторін арт. 323. §. 1. к. п. ц.). Тільки виїмково можна буде перевести цей доказ, коли: 1) позичка буде для обох сторін торговельною чинністю (арт. 528 §. 1. торг. код.), 2) сторона є вposedанні тзв. „початку доказу на письмі“ (арт. XI. §. 3. прип. впров. к. з.), себто, коли має якийнебудь документ, що походить від особи проти котрої має свідчити на доказ, а документ той управдоподобнює твердження того, що з нього користує, і врешті 3) коли письма з особливших причин зладити не можна було, коли документ затратився або його посідачеві забрали (арт. 283. к. п. ц.). Кажучи іншими словами, сторона, яка чи то з легкодушности, чи необережности не заосмотрилась письменним доказом зобов'язання, чи виплати позички в сумі понад 250 зол., може впасти із своїм найретельнішим правіжем, коли противник закине недостачу доказу з документу, та не погодиться виразно, чи хочби мовчки, на переведення доказу зі свідків або сторін. Навіть позасудове признання не може в тому випадку мати ніякого значіння (арт. XIX. §. 1. прип. впров. к. п. ц.). Припис цей матиме діймаючі наслідки для нашого народу, де простолюдин легко-

душний та непроворний, непризвичаєний до придержування форм, впаде часто жертвою цього припису, особливо, коли закон силує особи, що не вміють читати (арт. 114) — тих же у нас найбільше! — складати писемні заяви тільки у формі нотарійного акту.

До важних проблем при договорах позичкових належать постанови арт. 437. і 211. к. з. про позички в чужій валюті, та забезпечені в реляції до чужої валюти, — що насувало много сумнівів з австрійського ц. з. Це питання розв'язав кодекс засадничо в той спосіб, що довжник має платити довг в чужій валюті по курсі тойж валюти в часі й місці заплати. А коли довжник попаде у проволоку, то можна жадати від нього звороту довгу також по курсі чужої валюти в часі вимагаємости довгу, залежно від того, котрий курс є для вірителя корисніший. Аналогічно мається справа з позичками забезпеченими у відношенні до шляхотних металів згл. чужої валюти. Одначе приписи арт. 211. і 437. к. з. мають наразі тільки теоретичне значіння, бо вік їх був дуже короткий. Вони обов'язували тільки від 1. до 7. липня 1934., а зараз їхня обов'язуюча сила завішена приписом арт. 38. уст. 3. Розп. През. Річп. з дня 12. VI. 1934. Дн. 3. ч. 59. поз. 509: про вірительности в чужих валютах, що нормує вище порушені квестії.

Коли говориться про договір позички, то годиться натякнути й про це, що позов про заплату позиченої суми за давнюється по припису арт. 281. к. з. вже по 20. роках від хвилини заіснування зобов'язання, а не по 30-ти, як це було по постановам австрійського ц. з.

IV. Зовсім інакше як в австрійським цив. законі сконструований в кодексі зобов'язань договір вигодження. Вже вище сказано, що к. з. трактує **вигодження** як умову консенсуальну. Вже отже саме порозуміння сторін родить зобов'язання: дати річ до безплатного вживання (арт. 419. к. з.). Засада *pacta servanda* промовляє і тут за цим, що хто обіцяв дати другому річ, й до безплатного вжитку, мусить приречення додержати, хочби воно іноді було получене й із невигодою для нього самого. Поза тою основною ріжницею, новий кодекс відступає від австрійського закону в оформленні інституції вигодження, також при означенні обов'язків сторін вже по „данню“ річи. Основна тут ріжниця перш усього в тому, що закон зобов'язань не знає т. зв. *gratuitum*. Супроти того отже, що умова вигодження може бути заключена і на час неозначений (арт. 427. §. 1), а в разі неозначення в договорі способу уживання річи, треба її вживати способом, відповідаючим її натурі й призначенню (арт. 422. §. 1), — для інституції вигодження „з ласки“ не стало місця в законі, та відпала потреба окремого унормування того роду вигодження. Супроти цього, навіть коли не означено часу тривання, ні способу вживання предмету вигодження, то цей, що вигодив

предмет не має права довільно жадати його звороту. А у випадку неозначення часу тривання договору, вигодження кінчиться аж тоді, коли беручий скористав із річи, або минув час, в котрому міг скористати (арт. 427).

Та противно, як в австрійському цив. зак. (§. 976), може той, що дав річ титулом вигодження, жадати цієї річи перед умовленим речинцем, коли йому самому ця річ до вжитку потрібна, а цієї потреби не міг він передбачити в моменті заключення договору (§. 2. арт. 427). Інакше також нормує код. зоб. речинці, в яких, треба доходити взаїмних правів з титулу вигодження, — бо коли код. зоб. передбачує задоволення по впливі 6. місяців, то по австрійському ц. з. позов за давнюється у звичайному речинці, коли лиш до 30. днів повідомлено противника про висоту коштів виложених на річ, згл. пошкодження (§. 982).

V. Останній з бувших реальних договорів, це **договір переховання**, — означений як один з родів умов про працю. Понятий він також як контракт консензуальний, бо повстає зобов'язанням сторін, однак зі стилізації відносного припису закону (арт. 523.) слідує недвозначно, що давня теорія реальних контрактів найшла при цій умові ще відгомін. Закон постановляє, що „договором переховання зобов'язується переховник пильнувати... річи **відданої** йому в переховання“. Виходилоб з цього, що всеж таки це „віддання“ є одним із рішальних моментів при цьому договорі, що може зродитись аж тоді, коли предмет є вже у переховника. Якби однак прийняти цей погляд за неоспоримий, хоч на нашу думку можна тут бути й противної думки, то якраз вжиття того терміну „відданої“, в минулому часі, вказує на те, що це „віддання“ не має в код. зоб. того значіння, яке мало воно в австрійському цив. законі. Через саме те „віддання“ не заключається вже тепер договір переховання, хочби прийняти, що воно є конечною передумовою. Признати треба, що може воно й промовляє дещо за тим, щоб предмет умови через віддання був належно сконкретизований, та з другої сторони, цей аргумент, як ми старались виказати на вступі є безумовно за слабкий і нічо не промовляє проти того, щоб в новелі його позбутись.

Позатим слід відмітити ще кілька ріжниць між перехованням по код. зоб., а австрійському цив. законі. Предметом переховання по першому може бути тільки річ подвижна (арт. 523. §. 1.), — після австрійського ц. з. як річ подвижна, так і недвижна (§. 960. ц. з.). Приймається, що переховання є відплатне, якщо чого іншого не умовлено (арт. 523. §. 2), а противно справа маєтись після §. 969. а. ц. з. Заборона уживання предмету не відноситься до випадків, коли воно є конечно для вдержання річи (арт. 526). Той, що взяв річ у переховання може жадати ранішого відібрання річи, коли переховує річ безплатно, щоб тільки зворот не наступив у невідповідному

для складаючого моменті (арт. 534. §. 2.), що було недопустиме по думці австрійського ц. з. Лекша є теж після код. зоб. відповідальність того, що переходує річ, бо її критерієм є переходування річи за або без оплати; — при платному відповідає переховник після загальних засад, — при безплатному лиш за намір і за недостачу старанности, як у своїх справах (арт. 528.).

Окремо нормує закон справи готелярські, засадничо мало що відмінно від австрійського цив. зак.

VI. Як із повищого перегляду слідує, польський кодекс зобовязань у представленій матерії є поступовий, бо вводить у практику новіші наукові погляди. Одного тільки треба лякатись, — чи заки населення з ним зживеться, не внесе він більше заколоту в правне життя, як користи із його появи.

П Р И В І Т

*Ексцеленції Високопреосвященого Митрополита
Андрея графа Шептицького*

на Святочну Академію з приводу ювілею десятиліття Союзу Українських Адвокатів у Львові в дні 22. вересня 1934. р., — що випадково дійшов до нас в останніх днях і тому аж на цьому місці його подаємо:

Підлюте, дня 15. IX. 1934.

*До Союзу Українських Адвокатів
на руки голови п. президента д-ра Костя Левицького*

у Львові.

„В світлу річницю Союзу приходжу і я зложити Вам, Панове, мої найщирші вітання за минуле і побажання на будуче. Історія української палестри є тісно звязана з історією цілого нашого народу для того, що українські адвокати від самого початку нашого політичного життя грали провідну роль в політиці. Великі їх заслуги в тій ділянці, але не найбільші, бо безумовно більше заслуг і невтомимої праці та жертв зложили українські адвокати в розвою і спільного економічного життя цілого народу і тяжкої боротьби за економічну долю поодиноких громадян. Український адвокат був не лишень правним дорадником в повнім того слова значінню, але і приятелем нас усіх. Найважнішу роль відіграла українська палестра на тернистому шляхові політичних процесів. В усіх інших напрямх винне Вам українське громадянство високу пошану і щире вдячність — за оборону в політичних процесах винне Вам ціле громадянство вдячність, якої не можна виразити без зворушаючих і повних сліз висказів болючого і зраненого патріотизму.”

*† Андрей.
М.*

3 голосів про Ювілей С.У.А.

„Глос Права“ за липень і серпень 1934. ч. 7—8, містить редакційну статтю п. н. „Десятиліття Союзу Українських Адвокатів“. Читаємо так: „Ця поважна станова корпорація, що сьогодні має около 450 членів в Галичині (в оригіналі в Східній Малополющі) і має власний правничий орган, чвертьрічник „Життя і Право“, обходила дня 22. вересня ц. р. своє десятиліття святочною академією. Академія відбулася в салі львівського „Театру Ріжнородностей“ при дуже численній участі членів і запрошених гостей, як також делегацій м. і. львівської Адвокатської Ради, Союзу Польських Адвокатів і Кружка Жидівських Адвокатів.

Академія складалася з 3. рефератів, а саме: святочна промова президента Союзу, визначного адвоката і суспільного діяча д-ра Костя Левицького: Про завдання станової організації, — д-ра Володимира Старосольського глибоко унятий науковий виклад: Про набуті права в міжнародному законодавстві, — і д-ра Маріяна Глушкевича: Аналіза основних постанов нашого права про устрій адвокатури, а то п. н.: „Нова Палестра“. Позволимо собі зазначити, що ця гарна назва, на жаль, вже здискредитована вже тим, що хтонебудь нею фірмується і щонебудь нею означається, може і з чисто річевих зглядів не була влучно підобрана. Бо жадна конституція (— а прецінь є нею також право про устрій адвокатури) — не відновляє і не відроджує своєї суспільности. Прелегент також аналізував тільки устрій — зовсім не говорив про відновлення палестри, а тимменше як собі це представляє. Полишімся тимчасом на „старій“ палестрі, котрої еліта прислухувалася відчитови. Союзови Українських Адвокатів, який розвиває корисну діяльність для добра адвокатури і правної освіти, бажаємо з нагоди десятиліття найкращих вислідів цієї праці у дальшій будучині“.

„Нова Палестра“ за вересень ч. 9. подає також коротку згадку про перебіг Академії та вчислює всі точки програми.

„Діло“ перед Ювілеем помістило статтю д-ра Степана Барана і фейлетон „В десяти роковини СУА“, а в числі 255. з 24. вересня 1934. подало обширний звіт з ювілейного свята і з загальних зборів СУА. „Діло“ підчеркує, що це було зразкове свято і що залишиться певно довго в пам'яті учасників.

„Новий Час“ ще перед ювілеем в числі 213. з дня 22/9. 1934. помістив велику вступну статтю: „Ювілей української палестри“, яку закінчив словами: „Тому сьогодні у відношенні до наших адвокатів клич „свій до свого“ ще більш актуальний, як досі. Мало того! В загально-національному інтересі ле-

жить, щоб синдикатури наших установ у центрі й в краю та становища правних дорадників були рівномірно розділювані між адвокатів, найбільш активних у громадянському житті. Крім цього „Новий Час“ помістив на першій сторінці світлину Виділу С.У.А. з 1934. р.

„Нова Зоря“ в числі 72. помістила велику вступну статтю „Ювилей С.У.А. 1924—1934“.

„Хвіля“ подала коротку згадку про свято, а „Відомості Українське“ в Варшаві ч. 1711. подали довшу згадку п. н. „Ювилей української адвокатури“.

З організаційного життя.

Сходини Адвокатів — членів С. У. А. Сяніцької Делегатури відбулися в Сяноці

дня 11. серпня 1934. р. в канцелярії тов. д-ра Шатинського. Приявні: Мр. Береска, д-р Блавацький, д-р Ванчицький, д-р Дутковський, д-р Шатинський і адвокатський аплікант мр. Лемчак.

1) Сходини отвирає делегат д-р Блавацький, витає приявних і подає до відома, що про сходини повідомлено 30 Товаришів адвокатів і аплікантів окремими письмами, із них 5 надіслало письменні оправдання своєї неприявности (4 адвокати і оден аплікант). Повідомлено про ці сходини також Виділ С. У. А. у Львові, який письмом з дня 7. ц. м. прийняв їх до відома і письмо це делегат відчитує. А що в ньому Виділ С. У. А. зазначає, що свого референта на сходини не пришло, то відпадає 4. точка програми нарад: обговорення пекучих станових питань через відпоручника Виділу С. У. А. Опісля пригадує приявним предмет нарад сходин, як подано в повідомленні.

2) З черги подає делегат коротке звідомлення про діяльність Делегатури за 1933. і 1934. рр. по день сходин, зазначаючи, що на урядуючих в окрузі Делегатури 26. адвокатів і 5 аплікантів тільки 12 адвокатів є членами С. У. А.; що в звітовім часі Делегатура одержала від Головного Виділу С. У. А. і Товаришів разом 26 письм і вислала 92 письма; що Делегатура старалася бути звязковим органом між Виділом С. У. А. та Товаришами, подаючи їм постійно до відома всі поручення і побажання зі Львова; що делегат постійно інтервеніював і заступав в Суді в справах політичних в'язнів і обвинувачених, переважно сам, а оскільки ходить про заступництво обвинувачених у відомих ліських подіях з липня 1932. р., враз з Товаришами: д-р Ванчицьким, д-р Мадею і д-р

Шатинським в Сяноці та д-р Бараном, д-р Біляком і д-р Загайкевичем з поза Сянока, та тов. д-р Ванчицьким в справі слідчих вязнів з громади Улюч в останніх місяцях аж по день сходи́н. Зазначає делегат, що дотепер сходи́н цілої Делегатури не можна було відбу́ти від часу повстання Сяніцької Делегатури, креованої на засіданні Виділу С. У. А. з дня 12. лютого 1925. р., з причини надзвичайно великого територіального округу Делегатури і получених з кожними сходами витрат гроша та часу, які в критичних повоєнних часах становлять дуже поважну перешкоду до участі в сходах, а дальше з причини малого заінтересування зі сторони Товаришів справами власної станової організації. Всі спроби Делегатури в напрямі скликання сходи́н звичайно не вдавалися, в тім також не вдалися властиво сходи́ни з травня 1933, бо поза досконалим рефератом Вп. д-ра Старосольського зі Львова, виголошеного перед правниками Українцями і неукраїнцями, вже пополудні цьогож 1. травня 1933. р. не можна було з браку комплекту відбу́ти сходи́н наших Товаришів, призначених на обговорення наших станових справ.

Приявні приймають повище звідомлення до відома.

Ад 3) На внесення тов. д-ра Ванчицького рішено одногосно залишити склад Делегатури в Сяноці в дотеперішному складі.

Ад 4) Точка ця відпала.

Ад 5) Опісля порушує делегат справу знесення Окружного Суду в Сяноці і прилучення політичних повітів Ліського та Сяніцького до Окружного Суду в Яслі. Пригадує, що в цій справі висказали свої застереження Президія УНДА та українська преса, а з місцевих чинників вислано делегацію до Варшави з двох відпоручників з Сянока та одного відпоручника з Березова. Далі подає думку тов. Скрипчука в справі осідку когось з наших Товаришів при Окружнім Суді в Яслі, та просить приявних висказати думку в цій справі.

В цій справі промовляють всі приявні та у висліді дискусії тов. д-р Шатинський ставить внесення, щоби Делегатура С. У. А. не піднімала від себе і наших місцевих Товаришів ніяких заходів у повищій справі а тільки поінформувала Виділ С. У. А., що ні в інтересі держави ні в інтересі місцевого населення не лежить знесення Окружного Суду в Сяноці. — До цього внесення прилучується тов. д-р Ванчицький, підчеркуючи, що з огляду на величезне віддалення Сяніцького і Ліського повітів від Ясла було би знесення Суду в Сяноці для населення обох цих повітів дуже недогідне, і тому небажане. Повище внесення прийнято одногосно.

При цій нагоді висловили приявні однозгідно переконання, що в разі знесення Сяніцького Окружного Суду могли би удержатися 2 українські адвокатські канцелярії при окружнім Суді в Яслі.

В справі порушеного в письмі Виділу С. У. А. до Делегатури з дня 7. 8. 1934. стягання залягаючих вкладок та передплати на Альманах вносить тов. д-р Блавацький: установити при Делегатурі скарбника, на якого пропонує тов. д-ра Дутковського і поручити йому повищу справу до полагодження. Тов. д-р Ванчицький ставить внесення, щоби Делегатура запропонувала Виділові С. У. А. знизити всі біжучі і залеглі членські вкладки до квоти 6 зол., та передплату за „Життя і Право“ також на 6 зол. річно, мотивуючи своє внесення тим, що в цей спосіб лекше можна буде залеглости стягнути, більше вкладок зібрати, бо отся знижка вказана є теперішнім скрутним положенням адвокатів. Оба повищі внески ухвалено та поручено тов. д-р Блавацькому вислати в справі Окружного Суду в Сяноці відповідно умотивоване письмо до Виділу С. У. А., а тов. д-р Дутковський заявив, що функцію скарбника приймає.

Опісля постановлено одноголосно взяти участь в Ювілейному Зїзді С. У. А. дня 22. 9. 1934. у Львові.

Далі відчитує делегат письмо посла п. Михайла Матчака, секретаря Комітету Допомоги Лемківщині у Львові з дня 9. 8. 1934. з проханням до наших адвокатів допомогти Комітетові в справі допомоги сьогорічним жертвам повені на Лемківщині. По дискусії, з якої показалося, що ближчі до Сянока повіті від повені майже не потерпіли, а положення в дальше на заході положених повітах приявним не є докладно знане, вирішено звернутися до Комітету на руки Вп. посла Матчака з пропозицією, щоби він сам як посол прибув на Лемківщину і на місці особисто переконався про стан справи, з тим, що товариші адвокати підуть у всім йому і іншим членам Комітету з допомогою.

Вкінці підніс тов. д-р Ванчицький, щоби Делегатура просила Виділ С. У. А. про інтервенцію в Адвокатській Раді у Львові в справі ухилення точки 7. уступу IV. обіжника Ради з 22. 6. 1934. ч. Ог. 960/34, бо він обмежує права адвокатів. Повище внесення ухвалено одноголосно. **Д-р Василь Блавацький** в. р., провідник. **Д-р Теофіль Дутковський** в. р. секретар.

З життя нашої адвокатури.

Нові адвокати:

Д-р Михайло Микитин в Чесанові, Мгр Іван Мельник в Перемишлі, мгр Іван Лазор в Мединичах, д-р Іван Гурко в Заліщиках, мгр Степан Крушинський в Отинії.

Переселення:

Д-р Петро Білінський зі Самбора до Львова, мгр Мстислав Білінський з Нового Села до Збаража, Ярослав Малиняк зі Стрия до Скольного, Осип Мисевич з Монастириськ до Золо-

того Потока, д-р Марко Процик з Буська до Підкаменя, Володимир Онуферко з Ліська до Буківська, д-р Михайло Сохоцький з Турки до Львова, Теодозий Лісикевич з Куликова до Самбора, д-р Євген Боднарук з Отинії до Монастириськ, Ж. Ерденбергер зі Стрия до Львова.

Скреслення з листи.

Д-р Мирослав Янкевич, адвокат у Львові.

Померли:

Д-р Іван Гринчишин, адвокат в Чорткові, Остап Постригач, адвокат в Тернополі і д-р Степан Галай, адвокат в Копичинцях.

Перенесення до Адвокатської Палати в Кракові

з причини вилучення сяніцької округи:

Михайло Заньків, адвокат в Балигороді, д-р Володимир Константинович, адвокат в Буківську, д-р Евстахій Жук, адвокат в Буківську, д-р Теодор Хиляк, адвокат в Ліську, мгр Володимир Онуферко, адвокат в Ліську, д-р Роман Вітошинський, адвокат в Ліську, д-р Володимир Шараневич, адвокат в Лютовиськах, д-р Олександр Хомицький, адвокат в Риманові, Олександр Копистянський, адвокат в Риманові, д-р Василь Блавацький, адвокат в Сяноці, д-р Андрій Мадея, адвокат в Сяноці, д-р Євген Шатинський, адвокат в Сяноці, д-р Степан Ванчицький, адвокат в Сяноці, мгр Михайло Береска, адвокат в Устріках Долішних, д-р Григорій Винницький, адвокат в Устріках Долішних.

ЗАМКНЕННЯ ЛИСТИ АДВОКАТІВ?

Краківський „Час“ пише в тій справі: „Не діється добре сьогодні нашим адвокатам. Є їм навіть дуже зле. Кількість адвокатів зросла так сильно, що майже в кожній інтелігентній родині є адвокат, або хоч адвокатський аплікант. Це доторкається головно столиці і міст в Малопольщі“.

На це відповідає львівський „Курер Львовскі“: „Адвокатам дійсно не поводитьсь добре, але треба памятати, що в східно-малопольській провінції адвокатів Поляків є дуже небагато. Перевисшають їх числом жиди і „русини“. Питання тому адвокатури є не тільки професійною проблемою, але і загально національною“.

І кінчить „Курер“ увагою, що найдеться хтось, хто зверне увагу міністерству, що замкнення лист аплікантів причиниться дуже до упадку польського стану посідання в окраїнній адвокатури?!

Посмертні згадки.

Д-р Іван Гринчишин. У Чорткові помер дня 15. жовтня ц. р. д-р Іван Гринчишин, член С. У. А. Від кількох літ нездужав на очі і в 1929. році стратив був цілковито зір. В осені 1933. р. піддався операції у Відні, де вийняли йому одно око і тоді відзискав він зір в другому оці. Проте мусів він за порадою лікарів приймати застрики сировиць, які мали запобігти дальшому погіршенню його зору. Відтак витворилась ниркова недуга, що несподівано виступила у нього в часі Великодних Свят б. р., коли його перший раз поразив удар крові на мозок. Від того часу лежав він обложно хорий аж до смерті, що наступила у нього дня 15. жовтня 1934. р.

Бл. п. д-р Іван Гринчишин уродився в Звинячі, в селянській родині 1890. р. До школи ходив в Звинячі, в Бучачі і у Львові, де в Академічній Гімназії здав матуру. В 1914. р. вступив до Легіону Українських Січових Стрільців і в його рядах стояв до розпаду Австрії. В 1918. р., в часі української державности на західній області, працював в Повітовому Комісаряті в Чорткові, опісля був разом з Українською Галицькою Армією за Збручем, — звідки повернув на весні 1920. р. По повероті до Галичини перебував постійно в Чорткові, де відбував адвокатську практику в канцелярії бл. п. д-ра Видрака, та по укінченні практики в 1927. р. відчинив адвокатську канцелярію в Чорткові. Покійний брав живу участь в громадянському житті. Належав до всіх місцевих українських організацій. Через один рік був головою Кружка У. П. Т. „Рідної Школи“ в Чорткові; через кілька літ був головою Співацького Т-ва „Боян“; був членом Виділів наших організацій, та крім цього працював також в політичній ділянці, зокрема в часі соймових виборів, та належав до тих передових громадян, які ніколи не відтягаються від праці в загально-національних справах.

Похорони Покійного відбулися в Чорткові, де промовляв над домовиною сенатор д-р Антін Горбачевський в імені українського громадянства, а коло Народнього Дому попрощав Покійника д-р Хичій в імені кооперативних, освітних і рідношкільних установ в повіті. — Похоронено Покійника на кладовищі в його родинному селі, Звинячі дня 17. жовтня 1934. р. і там над отвертою могилою попрощав покійника в імені Союзу Українських Адвокатів і в імені цілого Чортківського повіту тов. д-р Росляк, — який в тій цілі їздив як делегат з Чорткова на похорон до Звиняча.

Небіщик не полишив ближчої родини з виїмком сестри і брата. Брат є господарем в Звинячі, а сестра є вдовою по

австрійським команданті жандармерії, який помер на Ялівці у Львові в 1918. р. Сестра була на виключнім удержанні небіщика. Небіщик полишив розпорядження останньої волі, яким усе своє майно записав сестрі і братови, полишаючи деякі легати для „Рідної Школи і інших осіб.

Остап Постригач, адвокат, член С.У.А., помер в Тернополі дня 31. жовтня ц. р.

Померший уродився в Тернополі в 1899. р., де й покінчив гімназію. Правничий факультет покінчив на львівському університеті. Вже як студент розпочав живу, громадянську працю, не кидаючи її до кінця свого життя.

Світова війна й важка служба на італійському фронті підорвали здоровля Помершого. Коли в 1920. р. вернув з італійської неволі, чувся фізично цілковито зломаний і здоровля вже не відзискав. Долучилися до цього життєві труднощі й журба про рідню. Самостійним адвокатом став недавно.

Похорони Помершого відбулися дня 2. листопада ц. р. в Тернополі. В імені С.У.А. попрощав Помершого посол д-р Лади́ка.

Д-р Степан Галай, адвокат в Копичинцях, член С.У.А., б. старшина У.Г.А., помер дня 7. листопада 1934. р. у Львові після операції в 47. р. життя. Померший, син селян в Полтві, перемишлянського повіту, перейшов важкий шлях, заки досягнув почесне становище адвоката. Хоч щойно перед 3. роками отворив самостійну канцелярію в Копичинцях, то вже впродовж цього розмірно недовгого часу здобув собі ім'я не лише здібного та солідного адвоката, але й вірного громадянина. Брав участь у житті місцевого українського громадянства, належав до всіх міщанських українських товариств, якийсь час був головою Кружка „Рідної Школи” в Копичинцях. — Похорони відбулися у Львові в дні 10. листопада ц. р., в яких взяли участь також представники Виділу С. У. А. в особах Президента д-ра Костя Левицького і члена Виділу посла д-ра Степана Біляка. Цей останній попрощав Помершого від С.У.А. щирою промовою. Покійний залишив дружину і 2. нелітних незаосмотрених дітей.

Бібліографічні записки.

Dr. Maurycy Allerhand: Kodeks postępowania cywilnego. Część II. — Postępowanie egzekucyjne i zabezpieczające. — Nakład II. L w ó w, 1933. — Kodeks - Spółka wydawnicza z ogr. odp. — VII. + 999.

Пояснення додані автором до приписів закону, мають подекуди характер автентичного викладу тогож, бо автор — це творець цілої I. книги і впровідних приписів. — Вартість твору побільшує додання 10. додаткових законів (в скороченню), що стоять в зв'язку з приписами ексекуційного закону, далі докладний перегляд: 1) справ, що належуть до компетенції суду, а не коморника, 2) випадків, в котрих конечне є внесення або жадання сторони, 3) випадків, коли відбувається судова розправа і переслухання сторін, 4) речинців, в котрих відносна чинність має бути виконана, 5) правних засобів, 6) висоти грошових квот, як прим. висоти, до якої можна зайняти службу винагороду, висоти, за яку можна продати нерухомість при першій і другій ліcitaції, — вкінці індексів, і це абеткового (незвичайно совісно обробленого) та хронологічного тих приписів, які стоять в зв'язку з приписами ексекуційного поступовання. Крім тих додатків, в самих примітках до поодиноких приписів, автор безнастанно покликуює обов'язуючі закони, що мають якунебудь зв'язь з ексекуційним поступованням. Само собою розуміється, що незвичайно цінними є самі примітки автора, не тільки високо і всесторонно ерудованого теоретика, але й знаменитого практика. Всетаки не находимо пояснення невиразного поняття, ужитого в §. 1. уст. 2. ст. 566. — „вирок“ (чи тільки вирок в стислім цього слова значінню, чи загалом кожне рішення суду, що є ексекуційним титулом, як постанова, в неспорівім поступованню і т. д.). Не можемо також погодитися з поглядом Шановного Автора, що грамоту можна пропозити також в тоці самої розправи, без всяких відемних наслідків для позовника, бо згодившися з тим поглядом, требаби ствердити дуже невмілу редакцію дотичного припису („доказом на письмі, долученим до позву“). Якщо погляд, Шан. Автора бувби правильний, то останні слова „долученим до позву“ — булиби зовсім злишнім законодатним балаястом, бо попереджуючий їх текст вистарчив би вповні. Але тимбільше годі погодитися з поглядом автора, що в разі, якщо пізваний не явиться, то хоч не пропозено грамоти, буде виданий заочний вирок на основі фактичних тверджень позву. Повстає для нас питання, пощо в такому випадку законодавець помістив дотичний припис в такому закрученому виді. Чи ж не краще булоби, якщо погляд Шан. автора є правильний, помістити цей припис в зовсім скороченому виді, а саме, що в даному випадку є допусти-

мий доказ тільки з грамоти. Правдоподібно цей припис, подібно як припис ст. 265. к. ц. п. викличе численну юдикатуру, яка щойно зможе прояснити цю темряву нового законодавства.

Поминаючи це, книжка сама собою є незвичайно цінним добутком для практики, та на разі — в браку інших — і для науки екекуційного права.

Тогож: Prawo o notarijacie. — Lwów. „Kodeks“-Spółka wydawnicza z ogr. odp. — 1934. — 224 str. — form. 16.

На 10. сторінках вступу подано історію самого нотаріату та історію нового нотарійного закону. Сам текст закону заосмотрив автор цінними примітками. При ст. 4. §. 2. — примітка автора відповідає зовсім нашим поглядам, що до прав української мови в нотаріаті, а саме, що нове право не знесло приписів закону з 31/7. 1924. поз. 757. ч. 78. В. З. Р. П. (Пор. „Життя і Право“ ч. 2. 1933. р.)

Не можемо погодитися одначе з поглядом Шан. Автора, згідним зі згаданим в цитованій вище статті обіжником львівської Нотарійної Палати, а саме, що якщо оден з контрагентів не є української народности, то акт мусить бути списаний по польськи. Погляд цей на нашу думку не є стійний, бо язовиковий закон говорить тільки про право „жадання“, а не про право „зизнання“ акту. Якщо отже, — згідно з приписами закону — **жадати** списання акту в українській мові може тільки українець, — то **згодитися** на списання акту в українській мові може також неукраїнець. За цим викладом дотичного місця закону промовляє також обставина, що законодавець уживає слів „на жадання **сторони**“, і тим самим котроїнебудь, отже навіть одної. Якщо повищі погляди Шан. Автора булиби слушні, то безперечно треба булоби прийняти, що законодавець бувби ужив слів „на жадання **сторін**“. В кожному разі повищі уваги Шан. Автора може переконують нотарів, що списувати акти в українській мові і новий закон дозволяє. Слід разом звернути увагу, що на випадок відмови нотаря, — списати акт в українській мові, можна внести зажалення до Окружного Суду, а на його відмовну постанову — дальше зажалення до Найвищого Суду. Це слідує зовсім ясно з приписів ст. 66. §. 5. пр. о нотаріаті, де вичислено вичерпуючо випадки, в котрих зажалення є недопустиме.

Годі також погодитися з поглядом автора, що угода заключена в поступованню перед полюбовним судом не заступає форми нотарійного акту. Поступовання перед полюбовним судом має нетільки всі ціхи **судового** поступовання, але до того ще й є унормоване приписами к. ц. п. — А ст. 82. §. 2. пр. о нотаріаті згадує виразно про „**судове**“ поступовання. Мотив Шан. Автора, що в цей спосіб можна булоби обійти

припис ст. 82. §. 1. пр. о нот. є о стільки нестійний, о скільки рівночасно правдивий і вказуючий, що кождий так неприродний припис закону можна все обійти.

Kodeks zobowiązań. Komentarz. Przepisy wprowadzające. Wyciągi z motywów ustawodawczych. Ustawy dodatkowe. Opracowali Jan Korzonek i Ignacy Rozenblüth. T. I. (art. 1. 293). str. VI. + 648; T. II. str. 649. 1284. form. m. 8.

Застерігаючи собі докладне обговорення цього обширного коментаря щойно після появи цілості (том III., що міститиме впровідні постанови, — ще не появився), — слід вже тут зазначити, що на разі це один з найкращих коментарів нового кодексу зобов'язань. — Уваги авторів — це переважно їх особисті погляди, бо з природи річи не могли вони користати ані з літератури ані з юдикатури, котрих ще нема. Використання законодатних мотивів також не все було можливе, бо остаточна редакція кодексу значно різниться від проекту Кодифікаційної Комісії. Вартість твору підносять численні додаткові закони, покликувані авторами при поодиноких статтях. З цікавістю треба очікувати появи третього тому, де автори будуть мати найтяжчу працю з досить неясними приписами впровідного закону.

Ювілейний Альманах Союзу Українських Адвокатів. — Львів. — 1934. — Накладом Товариства: Союз Українських Адвокатів у Львові. — стор. VII. + 255. — форм. 8.

З „Вступного слова“ довідуємося, що цею збіркою працею рішив Виділ С. У. А. вшанувати 10-літний ювілей свого існування. Переглядаючи сторінки „Альманаху“, мусимо з приємністю ствердити, що дійсно кращого акту пошани не міг доконати Виділ С. У. А. в 10-ліття існування Товариства. Поминаючи незвичайно дбайливе видання та зверхний вигляд твору, приходиться ствердити, що зміст його — це не тільки найкраще, на що наші визначні правники в сучасній сірій дійсності могли спромогтися, але передусім це безмірна скарбниця відомостей для майбутнього історика нашого розвою, в цьому розвою правничого знання. І якнебудь зміст твору дуже ріжнородний, то всетаки слушно підкреснено у „Вступному слові“, що цей зміст дасться поділити на три головні групи: I. Про зберігання прав нашої мови; II. історична і III. наукова. До першої належать дві статті, а саме: 1) д-ра Степана Барана: За чистоту української правничої мови, — в котрій автор підчеркує конечність якнайшвидше приступити до видання польсько-українського словника правничої мови, підносячи зовсім слушно, що наслідком браку відповідних наукових підручників, повені нового польського законодавства та й браку правничих наукових варстатів наша правнича мова щораз більше засмічується польонізмами, затрачуючи пер-

вісню свою красу. Крім цього Автор подає цінні відомости про праці на західно- та східно-українських землях в напрямі устійнення правничої термінології. В склад цієї групи входить далі стаття: 2) д-ра Романа Домбчевського: За право мови, — де Автор на 86. сторінках подає вичерпуючо цілість законодавства, що відноситься до прав нашої мови на землях, які опинилися під Польщею. Досі рішучо не появилася у нас так вичерпуюча праця про права нашої мови, хоч в практичному життю недостача такої праці дається все дуже відчувати. Добре сталося, що вийшло також окреме видання відбитки цієї незвичайно цінної праці, яка з огляду на численні примітки Автора надається до масового поширення. До другої групи належить цілий ряд статей, а саме: 1) д-ра Костя Левицького: Первісна організація українських правників у Львові, — та 2) Йогож: Українські правники в нотаріаті. З питомою собі совісністю передає Достойний Автор відомости про це, що вже не кажучи про молоде покоління наших правників, великій кількості старших — є зовсім невідоме. А досі не було у нас так систематично оброблених праць в тому напрямі. Для історика розвою нашого правничого життя на західних землях це безцінні джерела!

Такими самими цінними з історичного огляду є дальші статті тої групи, а саме: 3) д-ра Олександра Надраги: Товариство українсько-руських правників у Львові, — 4) д-ра Володимира Лициняка: Українські адвокатські апліканти в Галичині, — 5) д-ра Станіслава Дроздовського: Українці в судівництві, державній прокуратурі і прокуратурі скарбу, — та 6) д-ра Станіслава Дністряньського і д-ра Володимира Старосольського: Українці — професори права.

В цій групі стрічаємо дуже цінну наукову розвідку з історії українського права, а саме: 7) проф. Миколи Чубатого: До історії адвокатури на Україні. На спеціальне підчеркнення заслугоють дві розвідки з цієї групи, а саме: 8) д-ра Льва Ганкевича: Десятиліття Союзу Українських Адвокатів, — та 9) д-ра Михайла Волошина: Тим, що відійшли від нас у боротьбі за право. В першій Автор дає спромогу нашій суспільности по раз перший наглядно переконатися, які незмірні заслуги положив С. У. А. за перших десять літ свого існування для нашої справи. Яку безприкладну жертвенність проявили члени С. У. А., виступаючи в характері оборонців при важких політичних процесах! Чи згадаємо про оборону прав нашої мови чи про видавництво одинокого нашого правничого органу, — всюди стрінемося з великою працею членів С. У. А. На закінчення своєї розвідки представляє Автор ті важкі умовини, в яких доводиться працювати адвокатурі загалом, а передовсім українській. А стаття д-ра Михайла Волошина — це ряд цвітистим стилем написаних щирих та теплих посмертних згадок про померших адвокатів-українців, згадок

так перейнятих глибокою симпатією та жалем за Покійними, на які тільки людина, що має так велике розуміння станової приналежності, як Автор, могла здобутися.

До III. групи належить зачислити дві статті, а саме: 1) д-ра Володимира Старосольського: Держава і право, — та 2) д-ра Маріяна Глушкевича: Дещо про адвокатський імунітет но новому праву про устрій адвокатури. З природи річі, вузькі рамці бібліографічних записок не дозволяють на оцінку повищих високовартісних надбань Шан. Авторів для нашої правничо-наукової літератури. В кожному випадкові, обі розвідки прекрасно доповнюють цінний зміст „Альманаху“.

Редакційний Комітет „Альманаху“ може бути гордий за свій дар для С. У. А. в дні Ювілею. Одначе дальше слово тепер за нашими правниками, котрі не повинні дозволити, щоби так цінний твір нашої наукової літератури довго залежував книгарські полиці.

Я. Л-кий.

Загальні Збори Львівської Адвокатської Палати.

Річні Звичайні Загальні Збори Адвокатів Львівської Палати відбудуться в суботу дня **24. листопада 1934. р.** в год. 4. пополудні, в салі „Сокола“ при вул. Зіморовича ч. 8. з таким порядком нарад:

- 1) Відкриття Загальних Зборів,
- 2) Вибір предсідника, 3. асесорів і 2. секретарів,
- 3) Ухвалення евентуальних змін дотеперішнього регуляміну Загальних Зборів,
- 4) Відчитання протоколу Загальних Зборів з дня 25. листопада 1933,
- 5) Затвердження звіту і рахункового замкнення за час від 1. листопада 1933 до 31. жовтня 1934,
- 6) Ухвалення бюджету Палати, висоти вписових та річних складок, як також оплат на потреби Палати,
- 7) Вибори: а) шести членів адвокатської Ради на місце уступаючих зі складу — д-ра О. Маєра, д-ра І. Кміцикевича, д-ра А. Говиковича, д-ра З. Станкевича, д-ра Е. Шуцмана і д-ра Б. Покорного, — б) п'ятох членів дисциплінарного Суду в місце уступаючих — д-ра В. Дзедзица, д-ра В. Несвятовського, д-ра С. Шерцера, д-ра І. Шенбаха і д-ра Й. Ферштендіга.
- 8) Внески членів.

Участь адвокатів-членів Палати на Загальних Зборах обовязкова. Друкований звіт з діяльності адвокатської Ради буде знаходитися на 6 днів перед речинцем Загальних Зборів в канцелярії адвокатської Ради у Львові і в кімнаті адвокатів в городському Суді у Львові до диспозиції членів Палати

у Львові замешкалих, натомісць для членів, що мешкають поза Львовом, в місцевих Делегаціях, згідно у місцевих Делегатів.

Члени Палати, що мешкають поза Львовом дістануть поворотні знижкові залізничні білети.

— 0 —

ДО ЧЛЕНІВ С.У.А. і ПЕРЕДПЛАТНИКІВ „ЖИТТЯ І ПРАВА”.

Розвиток кожної інституції залежить в першій мірі від цього, як сповнюють її члени свої обов'язки. До цих обов'язків належить між іншим плачення вкладок та підтримка друкованого органу даної установи, якщо такий появляється, та її принагідних видань.

Здавалося би, що Союз Українських Адвокатів, який так святочно недавно обходив 10-ті роковини свого існування, який у своїх рядах має найбільш у громадянському розумінні вироблений елемент, не має причини робити своїм членам ніяких докорів щодо виповнювання ними своїх обов'язків.

В дійсности так не є. Багато членів від самого вступлення до Союзу так мало вплатило вкладок, що фактично перестали бути членами. Залеглости обіймають не місяці, а цілі роки. Виділ Союзу Українських Адвокатів застановлявся над тією справою на одному з останніх своїх засідань і рішив звернутися ще раз із зазивом до тих членів, а якщо цей зазив не допоможе, поступити по постановам статуту, а саме скреслити їх з членства. Поіменний виказ скреслених буде поданий в найближчому числі „Життя і Права”.

Не краще мається справа із „Життям і Правом”. Багато передплатників не доцінює значіння цього українського правничого органу та не здає собі справи з цього, як важко його було сотворити і як важко в часі теперішньої скрути його вдержати. Те недоцінювання доходить до цього, що деякі передплатники, а тих є досить, роками спокійно відбирають журнал, не зважають на пригадки вирівняти передплату і совість їх чиста, хоч своїм поступованням руйнують так важко придбане. Чиж це дивне, що журнал, якого існування повинно бути вповні забезпечене, бореться з недоборами і що він так поважно задовжений за друк і переплет?

Склася ситуація цього роду, що коли українському правничому світові справді залежить на тім, щоби його орган далі появлявся, то мусить прийти до зміни дотеперішнього відношення до цього органу. Зміна наступить, коли всі дотеперішні довжники вирівняють всі залеглости, що дасть змогу СУА сплатити борги, та точно будуть платити біжучу передплату, що причиниться до дальшого уgruntо-

вання журналу. Видавництво гідиться на сплату залегlostей щомісячними ратами.

При тій нагоді треба піднести ще й справу Ювілейного Альманаху, виданого з нагоди десятиліття С.У.А. з таким великим вкладом труду й коштів. Появу цього Альманаху прийняла своя й чужа критика дуже прихильно, вважаючи це показчиком високої культури українського правничого світу. Хоч Альманах розреклямовано і кожний український правник про його появу знає, скупенький його наклад досі нерозкуплений. Дуже прикро цю справу в так короткому часі після Ювілею прилюдно підносити, але попри моральну сторону справи грає тут роллю і матеріальна, а саме великий видаток на видання Альманаху.

Згадуючи про справу Альманаху, подаємо до відома, що ціна його виносить 5 зол. Тим ВП. Товаришам, що заплатили за Альманах 7 зол., надвишку 2 зол. зачислиться до передплати за „Життя і Право”.

До цього числа долучуємо складанки Центробанку й просимо безумовно вирівняти ними свої задовження, зазначаючи на середущій частині складанки на що ці гроші переслані.

За ВИДІЛ СОЮЗУ УКРАЇНСЬКИХ АДВОКАТІВ:
Д-р Кость Паньківський, скарбник.

Оречення Найвищого Суду.

До §§. 36. і 41. зак. з 9. квітня 1873. ч. 70. Дн. зак. держ. Фузія зарібово-господарського стоваришення з іншим підприємством є недопускаема.

Мотиви: Через фузію в розумінні торговельного закону переноситься майно і довги одної акційної спілки на другу, за достарченням акції тієї послідної (§. 215. уст. 2. з. торг.). По заключенні договору фузії а пізніше по зголошенні і вписанні підвишки капіталу фузія є довершена і спричинює перехід майна спілки згідно з постановою договору фузії на переймаючу спілку в дорозі універсальної сукцесії, переходяча спілка перестає існувати внаслідок фузії і тратить свою маєтково-правну підставу, а члени переходячої спілки перемінюються в членів перенимаючої спілки, набуваючи правів на видання їм акцій тієї послідної спілки. Ліквідації переходячої спілки нема. Якщо зважиться, що зарібово-господарське стоваришення, яким є позиваюче стоваришення, не може бути розв'язане рішенням стоваришення без переведення ліквідації (§§. 35. і 41. зак. з дня 9. квітня 1873. ч. 70. Дн. зак. держ.), що суперечилоб суті і доцільності фузії, влучний є вже по тій причині правний погляд судів нижчих інстанцій, що в даному випадку фузія є правно недопускаема. Згідно з устійненнями

суду першої інстанції, які у відкличному поступованні не улягли зміні, позиваюче стоваришення і Акційний Купецький Банк у Львові супроти неможности табулярного перенесення власности оспореної реальности на основі правно недопускаємої фузії заключив позірний договір купна-продажі з дня 30. грудня 1919. зі свідомістю про його позірність і на основі того договору Гал. Акційний Банк Купецький у Львові заінтабульовано власником оспореної реальности. Тому влучне є оречення, що повищий договір є неважний (§. 916. уст. 1. і 878. з. ц.). Супроти неважности повищого договору, на основі котрого dokonано табулярного спису, стійне є дальше жадання позовників, щоби узнати неважним табулярний впис дотично оспореної реальности і привернути попередній впис. (§. 61. зак. гіп.). Якщо зважитися, що в даному випадку річ не в уневажненні фузії, яка впрочім не довершилася, лиш в уневажненні договору, при якому обі сторони не були в блуді, не може бути й бесіди в даному випадку про трехлітнє задавнення (§§ 1487. з. ц. і 62. з. гіп.). (О. з 1. грудня 1931. III. 1. Рв: 1640/31).

До §§. 8. і 9. орд. адв.

За інтервенцію, непередбачену кодексом карного поступовання, оборонець не може домагатись винагороди як за адвокатську чинність.

Мотиви: Постанови кодексу карного поступовання очеркують точно круг ділання оборонця в доходженнях і слідстві (арт. 84., 94., 210., 212., 213., 256. і 294. к. п. к.) перед внесенням акту обвинувачення. Ті постанови ані яка-небудь інша постанова не передбачують особистої інтервенції оборонця у слідчого судді або презеса виділу, бо така інтервенція є недозволена, тому, що звернена вона булаб до успішного у дотичних осіб полагодження справи, а судді мають видавати свої рішення виключно на основі стану справи унаглядненого в актах. Кожна інтервенція оборонця мусить обертатись стисло в границях передбачених кодексом карного поступовання і лиш тоді є вона адвокатською чинністю по думці §§. 8. і 9. орд. адв., за яку по думці §. 16. орд. адв. належить заплата. Інтервенція у слідчого судді в справі ухилення слідчого арешту, а внаслідок відмови слідчого судді дальша інтервенція в тій справі у презеса суду як предсідника карного виділу і дальші зажалення не належать до адвокатських чинностей, а так само інтервенція в мешканні судді для приспішення переслухання обвинуваченого, яке мусить відбутися по думці арт. 168. і 268. к. п. к. Такі чинности противляться добрим обичаям (§. 879. уст. 1. зак. ц.) і заплати за них не можна домагатись для браку важного титулу, отже признання з того титулу позовникови квоти 100 зол. є правно недопускаєме. (О. з 22. III. 1933. Ч. Ц. II. Рв. 338/33.).

ЮВІЛЕЙНИЙ АЛЬМАНАХ СОЮЗУ УКРАЇНСЬКИХ АДВОКАТІВ

ВИДАНИЙ З НАГОДИ ДЕСЯТИЛІТТЯ СУА
(1923—1933)

ПІД РЕДАКЦІЄЮ Д-РА КОСТЯ ЛЕВИЦЬКОГО

ЗМІСТ АЛЬМАНАХУ:

- д-р С. БАРАН: За чистоту української правничої мови ;
д-р КОСТЬ ЛЕВИЦЬКИЙ: Первісна організація українських правників у Львові ;
д-р О. НАДРАГА: Товариство українсько-руських правників у Львові (1909—1933) ;
проф. М. ЧУБАТИЙ: До історії адвокатури на Україні ;
д-р Л. ГАНКЕВИЧ: Десятиліття Союзу Українських Адвокатів ;
д-р М. ВОЛОЩИН: Тим, що відійшли від нас в боротьбі за право ;
д-р В. ЛИЦИНЯК: Українські адвокатські апліканти в Галичині ;
д-р КОСТЬ ЛЕВИЦЬКИЙ: Українські правники в нотаріаті ;
д-р СТ. ДРОЗДОВСЬКИЙ: Українці в судівництві, державній прокуратурі і прокуратурі скарбу ;
проф. д-р СТ. ДНІСТРЯНСЬКИЙ і проф. д-р В. СТАРОСОЛЬСЬКИЙ: Українці — професори права ;
проф. д-р В. СТАРОСОЛЬСЬКИЙ: Держава і право ;
д-р М. ГЛУШКЕВИЧ: Дещо про адвокатський імунітет по новому праву про устрій адвокатури ;
д-р РОМАН ДОМБЧЕВСЬКИЙ: За право мови.

Ціна Альманаху 5 зол.

Гроші належить слати під адресою **Центробанк, Львів, вул. Третього Мая ч. 15, з допискою Ювілейний Альманах С. У. А.**

Центральний Кооперативний Банк

„КРАЄВИЙ СОЮЗ КРЕДИТОВИЙ”

Львів, ул. Третього Мая ч. 15.

акредитує українські кооперативи всіх видів
приймає вкладки ощадности в золотовій
і чужій валюті та опроцентує їх.

Резервові фонди ульоквані в нерухомості.

Ч. Телеф. 433, — Чекове конто П. К. О. Варшава 143.467.

Жирове конто в Польськiм Банку.

Адреса для телеграм: „Центробанк”.

АДВОКАТСЬКІ ДРУКИ.

В Секретаріаті С. У. А. у Львові, Руська 3, І. п.
можна замовляти отсі друки:

1. Контракт купна-продажі (за один пр.) .	0.10 зол.
2. Процесова повновласть	0.05 „
3. Спис коштів І. інстанції	0.05 „
4. Спис коштів ІІ. інстанції	0.05 „
5. Цивільне позовництво в карних справах	0.05 „
6. Позов векслевий	0.05 „
7. Позов про наказ заплати з поступов.	
упом.	0.05 „

Кошти пересилки поносить замовляющий.

39778

Почтову оплату заплачено гуртом. — Pocztową opłatę opłacono guszałtem.

Ч. 4. (31)

ЛЬВІВ, ГРУДЕНЬ, 1934.

РІК VII.

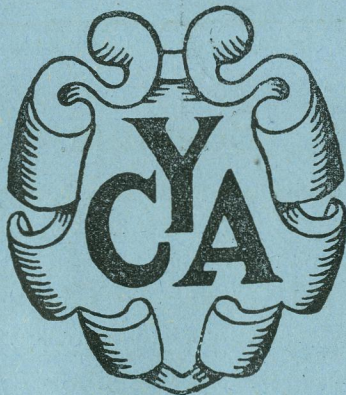
ЖИТТЯ І ПРАВО

ВІСТНИК ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ.

ПРАВО ЦИВІЛЬНЕ, КАРНЕ, АДМІНІСТРАЦІЙНЕ, ПОЛІТИЧНЕ, МІЖ-
НАРОДНЕ, — СУДІВНИЦТВО, АДМІНІСТРАЦІЯ, САМОВРЯДУВАННЯ,
ЕКОНОМІЯ, КООПЕРАЦІЯ, СКАРБОВІСТЬ.

ЧЕТВЕРТИЙ ЧВЕРТЬРІК.

Редагує Колегія: д-р Кость Левицький, Антін Рак, д-р Олександр Надрага і Яро-
слав Левицький. — Начальний і відповідальний редактор: д-р Кость Левицький.

Т. У. П.

ВИДАЮТЬ ТОВАРИСТВА: „СОЮЗ УКРАЇНСЬКИХ АДВОКАТІВ“ У ЛЬВОВІ І Т-ВО
УКРАЇНСЬКО-РУСЬКИХ ПРАВНИКІВ У ЛЬВОВІ.

Адреса Редакції і Адміністрації: „Життя і Право“, Львів, Руська ч. 3, І. поверх
Телефон ч. 42—97.

Передплата: чвертьрічно 3 зол., піврічно 6 зол., цілорічно 12 зол.

Кожний правник Українець повинен безумовно передплачувати цей наш одинокий
правничий орган.

З М І С Т:

	Стор.
Василь Лукич: Д-р Кость Левицький	1
Ювильей дваццятьпятьліття Т-ва українсько-руських правників у Львові	3
Проф. д-р Стан. Дністрянський: Нові кодифікаційні змагання на полі цивільного права	7
Д-р К. Левицький: Наша станова організація і її завдання	20
Привіт Митр. А. гр. Шептицького Союзові Українських Адвокатів	23
К. Л.: За поминки на гробах Українських Стрільців	24
Лев Ганкевич: Останній бастіон	26
Оборонна акція адвокатського звання:	28
а) Боронімся проти матеріяльного занепаду нашої палестри	
б) Постанова Делегатури С. У. А. в Коломиї	
Вирок Н. А. Т.	30
З життя нашої адвокатури	32

Всячина.

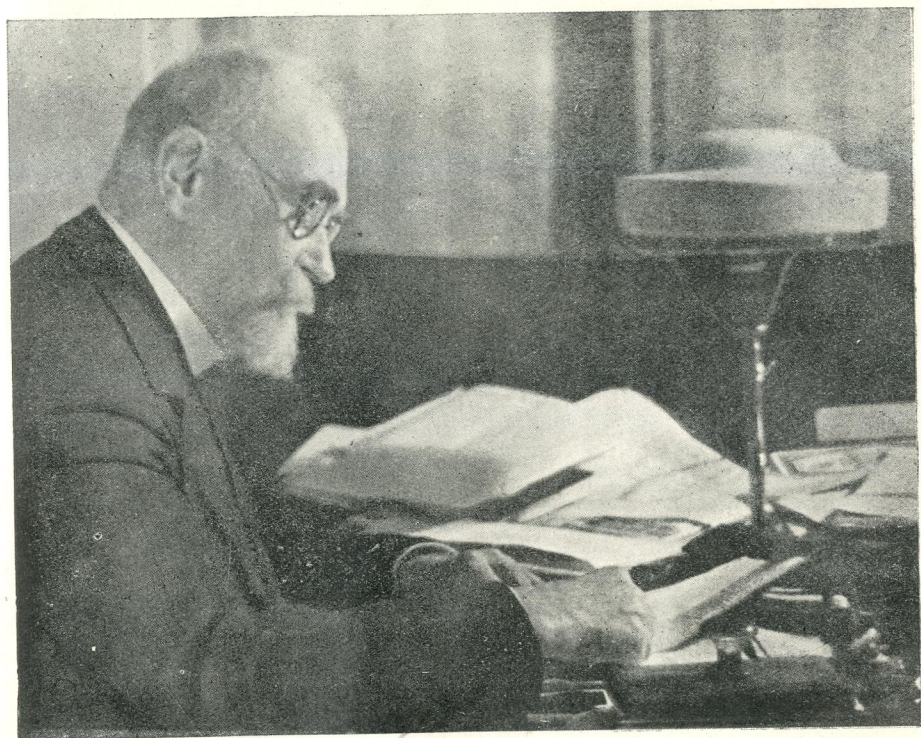
Г. П. У. а львівські адвокати. Цього року накладом видавництва „Рій“ вийшла у Варшаві книжка Мельхіора Ваньковича п. з.: „Opierzona rewolucja“.

На сторінці 183. тої книжки автор наводить слова якогось визначного большевицького політика:

„На Совітській Україні каламутять нам панове типу львівських адвокатів. Але ми ріжним адвокатикам не дамо України. Будуємо на ній життя від коріння, творимо промисл, котрого не мала. Українські маси будуть за нами, а для панів адвокатів, коли нам будуть на терені бороздити, маємо ГПУ“.

Це ще один доказ, що диктатура ненавидить адвокатури!

Не буде судів присяглих. Справа судів присяглих викликала живу дискусію і полеміку в правничій пресі. Появилися пристрастні статті за скасуванням як і захованням цієї інституції. Положив мабуть кінець цій дискусії проект нової польської конституції, що вже і не згадує про інституцію суду присяглих.

Д-р КОСТЬ ЛЕВИЦЬКИЙ.

ЖИТТЯ І ПРАВО

ВІСНИК ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ.

ВИДАЮТЬ ТОВАРИСТВА: „СОЮЗ УКРАЇНСЬКИХ АДВОКАТІВ“ У ЛЬВОВІ І Т-ВО
УКРАЇНСЬКО-РУСЬКИХ ПРАВНИКІВ У ЛЬВОВІ.

Редагує Колегія: д-р Кость Левицький, Антін Рак, д-р Олександр Надрага і Яро-
слав Левицький. — Начальний і відповідальний редактор: д-р Кость Левицький.

Адреса Редакції і Адміністрації: „Життя і Право“, Львів, Руська ч. 3, I. поверх
Телефон ч. 43—97.

Передплата: чвертьрічно 3 зол., піврічно 6 зол., цілорічно 12 зол.

Д-р Кость Левицький.

(В 75-ті роковини уродин).

Д-р Кость Левицький належить до того виїмкового у нас типу людей, як пок. Олександр Барвінський і Євген Олесницький, що незвичайно заслужилися для розвою української нації як своєю літературною працею так і політичною, культурною і економічною діяльністю, полишаючи кожному з земляків впадаючі в очі сліди своєї роботи. Це можу прилюдно признати, бо з ними (Олександр Барвінський був моїм гімназійним учителем в Бережанах) жив я дуже близько, приглядався пильно їх праці, оцінював її при кожній нагоді — і такий довгий час, бо від кінця 1870-тих років, жив з ними в незвичайно приятельських взаєминах.

Уродився в місті Тисьмениці, 18. листопада 1859. р. і отсе недавно скінчив 75 літ життя. Гімназію в Станиславові, де був провідником гімназійної Громади, покінчив в липні 1877. р. і осінню згаданого року прийшов до Львова, де записався на правничий виділ. У Львові застав він доволі значну числом і свідому українську молодь, що стояла під проводом Івана Белея, Осипа Білінського, Антона Горбачевського, Василя Дідошака, Леоніда Заклинського, Михайла Павлика, Андрія Павлиша, Івана Рудницького, Івана Франка, Костя Боби-кевича, Андрія Чайківського і інших, які почали від 1875. р. усувати зпоміж неї москвофільську мертвечину.

В рр. 1879. і 1880. засновано у Львові „Батьківщину“ і „Діло“ — політичну пресу, яка є початком справдішнього перевороту в поглядах нашого громадянства.

В тих часах починається національна праця д-ра Костя Левицького — в ділянках культурній, політичній, науковій і економічній. І так бере він активну участь при заснуванні „Народної Торговлі“ і міщансько-ремісничого товариства „Зоря“, — у Головному Виділі „Просвіти“ через кільканацять літ як організатор і популяризатор, — при заснуванні і праці товариств „Дністер“, — „Земельний Банк Гіпотечний“, — „Центробанк“ та „Ревізійний Союз Українських Кооператив“, — а також багато інших наших економічних організацій, які завдячують йому заснування, а деякі з них і керму — навіть до нинішнього часу.

Вже в тридцятому році свого життя віддається він науковій праці, починаючи від 1889. р. видавати місячник для теорії і практики під наголовком „Часопись Правнича“, — а від 1928. р. „Життя і Право“, яких був згідно є редактором, де містить численні статті, — та зладивши „Німецько-руський Словар висловів правничих і адміністраційних“ у Львові в р. 1893. і „Німецько-український Правничий Словар“ у Відні 1920. р., внаслідок чого „Наукове Товариство імени Шевченка“ у Львові іменувало його своїм дійсним членом.

Працює і для рідного шкільництва, помагаючи фаховим чинникам своїми порадами.

Почавши від 1884. р., віддається теж праці на політичному полі. Бере визначну участь в першому українському політичному товаристві „Народна Рада“ у Львові, а відтак в „Українській Національно-демократичній Партії“ згідно в її „Народнім Комітеті“ як видатна провідна його особа. Відтак стає послом в 1907. р. до віденського парламенту, а в 1908 р. — до Галицького Союму, почім небаром обіймає керму нашої політики як в парламенті так і в соймі.

В 1914. р. з початком війни стає на чолі створеної ним у Львові „Головної Української Ради“, — а відтак у Відні „Загальної Української Ради“, де залізною витривалістю в праці дуже пильно і запопадливо займається аж до повної перемоги політичними справами. Там вибивається своїм хистом і уміє зеднати коло себе людей і то різної вдачі, натури і пересвідчень, що несуть відповідальність за пильну і витривалу працю на різних ділянках нашого життя. Є це тимбільшою його заслугою, бо не мав він в нашій минувшині взірців до наслідування.

З початком листопада 1918 р. стає д-р Кость Левицький на чолі першого українського уряду на терені Східної Галичини. Відтак переходить політичну еміграцію і вертається до Львова в 1925. р., щоби по тяжких трудах і праці для національної справи відпочати і скріпитися. Тому усувається від проводу в нашій політиці і свої сили віддає тепер передовсім економічній праці.

Маючи дещо більше вільного часу, станув як голова на чолі „Союзу Українських Адвокатів“, і головним редактором „Життя і Права“.

У вільних хвилинах не забув наш Високоповажаний Президент, бо так його ми всі загально тим іменем називаємо, щоби для загалу Українців лишити історію нашої політики і своєї дуже значної і видатної в ній участі і діяльності, та видав ось які твори:

I. „Історія політичної думки Галицьких Українців 1848—1914“. Перша частина (Львів, 1926). Стор. 1—432. Друга частина (Львів, 1927). Стор. 433—730 і I—X.

II. „Історія визвольних змагань Галицьких Українців з часу світової війни 1914—1918.“ — Перша частина (Львів, 1929). Стор. 1—285 і I—III. Друга частина (Львів, 1929). Стор. 289—495. — Третя частина (Львів, 1930). Стор. 497—776 і I—IV.

III. „Великий зрив (До історії української державности від березня до листопада 1918 р. на підставі споминів та документів)“. Львів, 1931. р. Стор. 1—149 і 2 нен.

Витаючи Високоповажаного Пана Президента з Його 75-літними роковинами, бажаємо Йому діждатися в кріпкому здоров'ї і силі духа хвилини бачити здійснення того, для сповнення чого працював ціле своє життя.

Василь Лукич.

—o—

Ювілей двадцятьп'ятиліття Т-ва українсько-руських правників у Львові.

Дня 1. грудня 1934. р. святкував західно-український правничий світ двадцятьп'ятиліття свого станового Товариства.

Ювілейні свята почалися Службою Божою на інтенцію Товариства і панахидою за померших його членів, що зволив ласкаво відправити Ректор Духовної Академії о. д-р Йосиф Сліпий в год. 8-й ранком в церкві св. Духа при вул. Коперника, в асисті богословів. В часі панахиди співав прегарно хор питомців. На богослуженні явилася Головна Рада з головою Суддею Найвищого Суду Зеноном Лукавецьким та львівські члени Товариства.

Вечором відбулася Святочна Академія в салі Т-ва „Українська Бесіда“ при вул. Рутівського ч. 22.

Академію відкрив голова Зенон Лукавецький отсею промовою:

„Вельми Шановні Гості, Високоповажані Панове Товариші і Високостойні Панове Сеніори! Цього року в квітні минуло 25 літ від хвилини оснування у Львові Товариства українсько-руських правників. Ходило про сотворення відповідної основи для плекання правничих наук в рідній мові і бе-

реження інтересів правничого стану. Наукова праця на полі права не була в тих часах як слід зорганізована і спочивала в руках поодиноких визначних наших правників, головню професорів університету. Щоби заінтересувати нею ширші круги правників, зорганізовано і завязано в дні 18. квітня 1909. р. Товариство українсько-руських правників у Львові і воно перебрало від тоді провід у науковій правничій діяльності. Не буду входити в подробиці, що торкаються повстання і розвитку Товариства, бо це почуємо зараз з окремого реферату; скажу тільки, що перед всесвітню війною Товариство наше гарно розвивалося, мало кілька соток членів, видавало свій орган „Правничий Вістник“, в якому друкувалися наукові праці наших передових правників, а в р. 1914. дало навіть почин до скликання першого українського правничого зїзду у Львові. Одначе всесвітня війна перепинила цілу цю діяльність, впало також саме видавництво, а з ним і вся наукова праця. Після війни Товариство наше знову віджило і веде дальше свою діяльність, одначе з легко зрозумілих причин в дуже звуженому обемі. З причини повоєнного лихоліття не в силі було Товариство сповнити свого завдання, вложеного на нього статутом в цілій його ширині. Тому не можна дивуватися, що Товариство обмежило покищо свою діяльність до відчитів, дискусій і періодичних публікацій в органі „Життя і Право“, видаванім спільно зі „Союзом Українських Адвокатів“ та удержування бібліотеки Товариства.

Хоча нині в 26-тому році нашого існування стаємо перед ширшою нашою суспільністю з невеликим, — щоправда — дорібком, хоч не можемо повеличатися великими здобутками на полі наукової правничої праці, то всеж таки можемо приписати собі одну в нинішніх часах загального хаосу і розеднання велику заслугу, а саме, що до праці в нашому Товаристві згуртували ми по можности усіх українських, а радше українсько-руських правників, без огляду на їх ріжні часами політичні переконання та що всі ми обєднані одним гарним кличем: „спільна і солідарна праця для добра нашого народу!“

Загріті і ободрені цією ідеєю солідарности пережили ми страхіття всесвітньої війни, передержуємо і злидні новішої доби та йдемо спокійно дальше по дорозі розвитку нашого Товариства до тої мети, яку ми собі назначили при його основанні і маємо повну надію, що при більше сприятливих обставинах вневдовзі до неї дійдемо.

Тому нині вважаємо своїм обовязком вшанувати 25-ліття існування нашого Товариства скромним святом. Робимо це раз для збереження традиції, а відтак для викликання тим більшого заінтересування Товариством і приєднання для нього і тих наших правників, які стоять ще поза Товариством для тим успішнішої праці.

Уважаємо також, що така спільна стріча у цім святочнім обході причиниться не мало до дуже бажаного нами зближення усіх наших правників, а може і навязання тісніших взаємин з нашими подальшими правниками і економістами, які нині розкинені по різних наших менших чи більших господарських і економічних інституціях по цілому краю.

Відкриваючи це наше ювілейне свято, вітаю щиро всіх Вельми Шановних і Достойних гостей, вітаю всіх Високоповажаних членів нашого Товариства і Високодостойних наших Сеніорів як членів Почесного Комітету та дякую їм не менше щиро, що своєю приваємністю зволили звеличати наше Ювілейне Свято.

Вкінці, годиться згадати нині і тих, що колись разом з нами це Товариство заснували і в ньому працювали та протягом цього чвертьстоліття відійшли від нас на віки.

Прошу Високоповажане Панство, щоби зволили вшанувати їх пам'ять повстанням з місць і захованням хвиливої тишини в часі відчитування цієї жалібної листи!"

Опісля голова відчитав 88 назвиск померших членів Товариства серед святочної мовчанки повставших з місць всіх приваємних.

Зчерги адвокат д-р Олександр Надрага відчитав реферат, в якому подав докладно історію Товариства, знану читачам з праці прелегента в Ювілейному Альманаху СУА. та з оголошеної статті в ч. 320. „Діла“ п. н. „Роля нашого правничого стану“.

Незвичайно цінний реферат проф. д-ра Станислава Дністрянського п. з. „Нові кодифікаційні змагання на полі цивільного права“, відчитаний ізза неможности Автора приїхати на Свято радником Вол. Іванцем, поміщений є в цілости в отсім числі нашого органу.

Опісля відчитав секретар Товариства радник Іванець привіти, що надійшли на Академію від нашого Основника професора д-ра Стан. Дністрянського, наших установ, Сеніорів і членів нашого Товариства, як Наукового Товариства імені Шевченка, Товариства „Просвіта“, „Союзу Українських Адвокатів“, „Музичного Товариства ім. М. Лисенка“, Тов. „Українська Бесіда“, „Народньої Торговлі“, „Маслосоюзу“; адв. д-ра Андрія Чайковського, б. радника Найвищого Суду у Відні Антона Дольницького, адв. д-ра Теофіля Окуневського, през. Володимира Децикевича і інших.

Для браку місця подаємо тут в цілости лише привіт незабутнього Основника і почесного члена Товариша професора д-ра Станислава Дністрянського, надісланий нам з теперішнього місця Його побуту в Ужгороді.

Цей привіт звучить: „Хвальне Товариство! Щиро вітаю Шановні Збори Товариства українсько-руських правників

в день його ювілею, вітаю всіх пп. Колегів і Товаришів. Тішуся, що довелось мені діждатись цього свята, тільки огортає мене жаль, що незавидна доля придержує мене поза границями рідного краю та не дозволяє відсвяткувати ювілей Товариства разом з його членами. Початки повстання Товариства звязують мене думками з найкращими літами моєї наукової та суспільної праці, коли міг усі свої сили жертвувати для піднесення нашої народньої правничої культури. Вони вже давно минули — ці давні літа, коли в крузі приятелів та колегів ставляв я разом з ними перші кроки в змаганні до розвитку нашої юриспруденції серед далеко кращих життєвих та політичних умовин, ніж сьогодні і міг працювати безпосередно для рідної культури в рідному краю. Сьогодні потішаюсь тільки тим, що давні труди не залишились без успіху, та що повстали шаги нових правничих поколінь, що серед дуже невідрадних обставин ведуть дальше вельми тяжку працю для збереження та поглиблення нашої правничої освіти. Бажаю Вам Панове, щоби Ваша праця принесла нашому народови найкращі успіхи, та щоби з Вашої школи вийшли колись знамениті підготовлені будівничі нашої Народньої Спільноти. З глибокою пошаною — д-р Станислав Дністрянський“.

Після рефератів, член Товариства Радник Генеральної Прокуратури д-р Юліян Заяц відспівав три пісні, а саме: „Чи є що краще“—Івана Заяця; „Ой гляну я“—Михайла Волошина і „Гетьмани“ — Миколи Лисенка. Зчерги Вп. Лідія Шпитковська (фортеп'я), Роман Согор (скрипка), і Орест Березовський (челю) відіграли „Тріо ц-моль“ Бетовена. Музичну часть закінчила Вп. Іванна Лозинська-Гинилевичева прегарно відспіваними піснями: Василя Барвінського „Ой сумна я сумна“ і італійською А. Каталіянія „Ля Валлі“. Акомпаніював дуже добре м-р. Іван Заяц.

Після концертної частини відбулися товариські сходини з данцінгом, улаштованим нашими молодими правниками.

Свято, на якому було приявних понад 150 осіб, з нашої товариської — головно правничої — еліти, лишило дуже приємний і бадьорий спомин.

Патрунував Ювілееви Почесний Комітет, зложений з таких визначних і заслужених наших правників як: д-р Антін Горбачевський, Гнат Дзерович, проф. д-р Станислав Дністрянський, Антін Дольницький, Модест Каратницький, Александер Кміцикевич, Володимир Лукич-Левицький, д-р Кость Левицький, д-р Теофіль Окуневський, д-р Степан Федак і д-р Андрій Чайковський.

Окрема дяка належить нашій пресі, що помістила теплі згадки про Ювілей а в першій мірі „Ділови“, яке з цілою готовістю відступило багато місця на ювілейну статтю д-ра Ол. Надраги та видрукувало безінтересовно наші оповістки, як також „Новій Зорі“ і „Меті“.

ПРОФ. ДР. СТАНИСЛАВ ДНІСТРЯНСЬКИЙ.

Нові кодифікаційні змагання на полі цивільного права.

Реферат, відчитаний на ювілейному святі Товариства українсько-руських правників у Львові.

I.

Після світової війни проявляються, головнo-ж у нових слов'янських державах, що повстали після розвалу австрійсько-угорської монархії, змагання до кодифікації цивільного права, що звертають на себе бачну увагу цілого правничого світу. В Польщі, Чехословаччині та Югославії складаються кодифікаційні комісії, що займаються між іншим ревізією або реформою цивільного права. Зокрема в Польщі виходить новий закон про міжнародне та міжобластне приватне право дня 2. серпня 1926. р. та під датою 27. жовтня 1933. проголошується новий польський „Кодекс зобов'язань”, при чому польська кодифікаційна комісія працює далі над поодинокими частинами приватного права, не забуваючи й про конкурсове та вирівнююче право; в Чехословаччині видає суперревізна редакційна комісія новий проект цивільного закону в другому читанні з мотивами під кінець 1931. р.; після чого слідує в Югославії вступний проект цивільного закону з 1934. р., покищо без мотивів. Коротко кажучи, починається вельми енергійна акція на полі кодифікації модерного цивільного права, над якою мусимо як-слід призадуматись.

Щоби зрозуміти всі ці нові змагання, не вадить пригадати собі перш за все правний стан тієї доби, коли зродились ті великі кодифікації, що обов'язували в цивілізованих державах Європи до світової війни. На цьому місці порівнюючий метод досліду не потребує окремого оправдання.

Зупиняючись на кодифікаціях цивільного права в 19. столітті, мусимо застановитись у першій мірі над тією великою історичною подією, яка лягла в основу кодифікаційних праць згаданої доби. Коли абстрагуємо від пруського „ланд-рехту”, що припадає вже на кінець 18. віку, не можемо сумніватись, що всі пізніші кодифікації 19. віку повстали під переможним впливом тих ідей, які витворила французька революція. Цей вплив був тим сильніший, чим більше на полі приватного права він був підготовлений, чи то переведенням т. зв. рецепції римського права, чи пануючою тоді теорією т. званого природнього права. Тому діло не було в тому, щоб витворити нове приватне право, але щоб його в світлі нових вимог т. зв. „правової держави” звести до спільного знаменника, заступаючи принцип партикулярної

спеціалізації норм римським принципом генералізації, та приймаючи при цьому тези французької революції про рішачу силу закону з одного боку й індивідуальну свободу одиниці з другого боку.

В такому світі представляється нам перш за все французький „code civil“ з 1804. р. Всюди слідний вплив римського права, приноврелений до нових ідей французької революції та інших соціально-політичних змагань тої доби. „Code civil“ являється першою модерною кодифікацією, що перетопила весь старий матеріал з духом нових часів в одну цілість.

Друга така кодифікація з початку 19. віку — це австрійська книга цивільних законів з 1811. р. І вона відзначається, як французький „code civil“ ясністю, прецизією та популярністю, тому й виборола собі своїми новими ідеями таке становище, що навіть соціальні реформатори з кінцем 19. століття, як **Антон Менгер**, признали їй визначне місце серед усіх кодифікацій 19. віку. Це, як загально відомо, заслуга головного референта **Цайлера**, чоловіка незвичайної правничої ерудиції, теоретичного та практичного знання, рідкого законотворчого таланту, — не вузькоглядного романиста, а горячого визнавця нових тоді поглядів т. званого природнього права й нових життєвих потреб населення. І він спирається на тривких основах римського права, але всюди від них відступає, де й наскільки вимагали цього модерні ідеї тодішньої доби.

Одначе у цілком відмінному світі являється нова кодифікація цивільного права в Німеччині під кінець 19. віку. Прогомоніли кличі французької революції та реакція проти неї запустила вже глибоке коріння, при чому з другого боку виринуло нове питання, що заворушило уми широких народніх мас, **питання соціальне**, яке шляхом суспільної боротьби змагало до здійснення щораз нових соціальних постулатів. Але й це питання не відіграло покищо в Німеччині рішачої ролі та не мало великого впливу на нову кодифікацію німецького цивільного права. Тут почалась праця над новою кодифікацією під безпосереднім впливом вельми визначної політичної події, якою була сполука німецьких держав в одну імперію. **Уніфікація** всего цивільного законодавства під провідним кличем: „Kaiser und das Reich“ станула на чолі нового змагання. Це дуже важливий момент в історії модерної німецької кодифікації. З початку передано керму цілої акції в руки юристів, що вирости в школі абстрактного та конструктивного догматизму з другої половини 19. століття, але зараз після появи першого проекту заговорила ціла суспільність Німецької Імперії, від учених та практичних правників починаючи, а на найдальших кругах населення кінчаючи. Тому вже другий проект був основ-

но перероблений, але всеж таки й сам закон задержав свій первісний формальний характер не популярного, але наукового, конструкційно-правничого твору. Німецький цивільний закон це продукт вельми основної наукової праці минулої доби; вона й здобула собі загальне признання не тільки в межах Німеччини, але й поза її межами. Все, що тільки висторила правнича доктрина 19. віку, знаходить у німецькому цивільному законі свій найкращий образ. Наслідком співпраці широких верств населення при його повстанні, являється цей закон тангентою правних стремлінь німецького народу, при чому одначе виявляється переважний вплив юридичної рутини, та модерні соціальні змагання не виступають тут ще з тою силою, якої домагалася сучасна доба. Всеж таки німецький цивільний закон зумів внести й деякі нові елементи в кодифікацію, тому наука модерного цивільного права не може обійтися без основної студії німецького закону.

Було зазначено, що німецький закон мав на меті уніфікацію цивільного права на цілій області Німецької Імперії. Свідомість приналежности до спільної імперії німецького народу була підставою об'єднання різних партикулярних прав у поодиноких німецьких державах. Всеж таки залишилось багато правних питань, які не можна було звести до спільної норми, тому побіч загального цивільного закону з 1896. р. дана була можливість поодиноким німецьким державам вирішити деякі питання самостійно для своїх країв. Тому існує в Німеччині крім загального цивільного права для цілої імперії ще окреме краєве приватне право в поодиноких державах; уніфікація не була в силі захопити всіх питань приватного права, та хоч правна територія, для якої було призначене приватне право, була здебільшого народньо-одноманітна, задержано деякі особливості в поодиноких краях з огляду на різниці давного звичаєвого права. Поодиноким німецьким державам залишено право скодифікувати своє відмінне звичаєве право для своєї області.

Новий німецький закон з кінця 19. віку дав почин до нових кодифікацій цивільного права на початку 20. віку. Сюди належить перш за все швайцарська книга цивільних законів з 1907. й швайцарське облігаційне право з 1911. р.

Ще в 19. віці мав у Швайцарії — коли покищо абстрагуємо від першої редакції швайцарського облігаційного права — кожний кантон своє власне цивільне право, що спиралося на давній народній традиції. Швайцарія була, як відомо, вже здавна доменою справжнього народного права. Дня 13. листопада 1898. р. заявив швайцарський народ величезною більшістю голосів свою волю, що бажає собі об'єднання цілого приватного права. Встановлено велику комісію для підготовлення одноцільного проекту цивільного за-

кону; в цій комісії були заступлені всі частини, народности та всі інтереси населення, крім цього сповіщено зазив до всіх громадян, щоби зголошували до комісії свої побажання й внески. Таким чином увесь народ взяв участь у кодифікації свого цивільного права. Головним референтом законопроекту став професор **Е. Губер**, знаменитий юрист та спеціальний знавець не тільки історії, але й звичаєвого швейцарського права. Так повстали: цивільний закон і облігаційне право в Швейцарії. Не можна сумніватись, що оба ці закони належать до найкращих кодифікаційних праць модерного права. Головна характеристика цих законів виявляється в ось яких моментах:

1. Їх метою була **уніфікація** швейцарського народного права. Тільки шляхом подібної уніфікації можна було заховати традиційні основи народного цивільного права.

2. Швейцарське цивільне право переняло провідні думки, якими руководяться Швайцарці у своєму правному житті, як свідомий свого культурного значіння модерний народ. У цілому законотворі панує народня ідея швейцарського народу. Тому є в ньому й побіч закону відповідне місце для „народньої традиції”, тоб-то звичаєвого права, й для „оправданої науки”, тоб-то судейської практики, оскільки вона приймалась (арт. 1.).

3. Провід редакційної праці був в руках юристів. Вони були не тільки свідомими носіями народньої ідеї, не тільки визначними знавцями суспільних та господарських відносин тодішньої доби, але й знаменито вишколеними правниками та мистцями свого фаху. Вони дали законотворові таку форму й такий зміст, з яких вони витворили із різних кантональних прав єдність вищого роду, сполучили досягнення швейцарської народньої культури з досягненнями інших цивілізованих народів, та змагання й потреби швейцарського народу із соціальними та господарськими змаганнями нової доби. Тому не диво, що редактори швейцарського цивільного права пішли в багатьох питаннях подібними шляхами, як німецький закон — вони перебрали звідси все те, що відповідало народній ідеї швейцарського закону та годилось з постулатами новітнього господарства і модерної суспільности в рамках цивільного права. Однак з огляду на це вони мали значно більше свободи, ніж редактори німецького закону, котрі свою юридичну рутину звязали з німецьким конструктивним догматизмом — тому й могли краще відповісти вимогам справжнього популярного стилю, не жертвуючи при цьому потрібної юридичної прецизії ні консеквенції. Цим чином вони досягли справжньої гармонії між легіслативною технікою тексту а народоправним змістом законних постанов.

Шляхами німецького цивільного кодексу пішли ще пе-

ред всесвітньою війною проект російського цивільного закону з 1905. р. та проект угорського цивільного закону з 1913. р. Вони користувались досвідами редакції німецького закону, переймаючи від нього все, що далось прищипити на чужий народний ґрунт, але всеж таки старалися задержати й норми, які відповідали вимогам старої традиції та потребам, звязаним з цим населенням, для котрого були призначені.

Одначе ці кодифікаційні змагання припинила всесвітня війна. Після війни витворила російська революція цілком нові правні відносини в усіх краях, що належали до колишньої Російської Імперії. Історія радянської кодифікації ділиться на два періоди: перший від жовтневої революції 1917. р. аж до встановлення т. зв. „революційної законності”. Перехід до другого періоду завершується проголошенням нової економічної політики („НЕП”) дня 31. грудня 1921. р. У першому періоді змагала радянська влада до знищення існуючого суспільного ладу, щоб на руїнах попереднього суспільного устрою поставити новий комуністичний режим. Знесено приватну власність, та річеве право перестало майже існувати. Таксамо й облігаційне право вдержалося тільки формально, бо торгівля найважливішими добрими була заборонена. Заборонено приватну торгівлю земельними продуктами і весь оборот відбувався тільки шляхом купівлі готівкою або звичайного обміну, та й цей оборот стояв під безпосередньою контролею держави. Знесено спадкове право, а родинне право скодифіковано на ново. Ціле давніше цивільне право стало де факто безпредметовим, так що виразне знесення попереднього цивільного права дня 30. листопада 1918. р. не принесло по суті вже нічого нового. Правне та економічне життя завмерло, тому виявилась необхідна потреба розбудити на ново приватну ініціативу громадян і так почався новий період економічної політики, при чому цивільному праву припало завдання скріпити продукційні сили при допомозі **плянкового господарства** одиниць для добра держави. Вийшов новий цивільний закон, оповіщений для Радянської України 23. листопада 1922. р. Одначе земельне, подружнє та родинне й трудове право не належить до цивільного закону, тільки є унормоване в окремих законах. Цей закон складений щоправда передвоєнними науковими силами та пригадує в своїх поодиноких постановках російський законопроект з 1905. р. — всеж таки скорочення його об'єму та провідні принципи, висловлені в перших артикулах, змінюють основний характер цього правового законотвору. „Цивільний закон” Радянських Республік не має на меті індивідуального права в розумінні інших європейських кодифікацій, але переносить усю точку тяжести на соціально-економічне при-

значення правового життя одиниць. Одиниця не сміє довільно заряджувати добрими на свою користь, вона мусить „господарити” для добра загалу і то так, як цього вимагає начальством держави обдуманий та приписаний плян. Згори приписана економічна пляновість в інтересі держави стає головною метою радянського цивільного права — воно стає, вживаючи модерного технічного терміну, *par excellence* **правом господарським**.

Одначе цим шляхом не пішли нові кодифікаційні праці інших європейських держав. І в цих державах відгриває сьогодні господарська пляновість визначну роль, але вона має в праві свою окрему область, не торкаючись безпосередньо цивільного права, якого загальна характеристика залишилась, як перед війною; нові кодифікаційні праці не змінюють старих основ цивільного права та продовжують його розвиток еволюційним методом.

II.

Коли абстрагуємо від радянського законодавства, всі кодифікації цивілізованих народів, від французької революції почавши, залишились під впливом індивідуалізму римського права, але помалу почали виявлятися і в приватному праві впливи соціального питання та безпосередній вплив суспільности на важливі ділянки модерного права. Лібералізм 19. віку перевівся, та поняття свободи в розумінні французької революції мусіло підпорядкуватися багатьом обмеженням. Тому після світової війни не виступає уже на нові питання свободи, котре бігом пореволюційної доби прибрало в Європі певні форми, ні питання інших „*droits de l'homme*” тільки виявляються та жадають здійснення моменти **економічні і соціальні** в праві. При цьому зарисовується на межі приватного та публичного права нова ділянка т. зв. **господарського права**, котре звязується з правовою організацією модерного суспільного господарства.

Серед такої атмосфери повстають змагання до нової кодифікації цивільного права в повоєнних слов'янських державах. Але коли зважимо, що до повстання цих держав причинилися головню **політичні** моменти, так не можемо дивуватися, що на форму цих змагань мусіли мати вплив теж політичні моменти, котрі мали свою підставу саме в тій формі, в якій склалися ці держави. В Польщі зустрічаємо 4, в Чехословаччині 2, в Югославії 6 різних правових областей на суцільній державній території та відповідно до цього зобов'язували в Польщі від кінця війни 4, в Чехословаччині 2, в Югославії 6 системів правових з різними постановами приватного права. Цей факт витворив потребу **уніфікації**, щоб звести різні системи цивільного права до спільного знаменника. Ми бачили, що вже німецький закон з 1896. р.

і швейцарські цивільні закони з 1907. та 1911. р. повстали з потреби уніфікації — і тому не диво, що саме ці закони мусять мати для нової кодифікації вище згаданих державних законів велике значіння — але рівночасно мусимо зазначити, що та уніфікація, яка лягла в основу нових кодифікаційних змагань, мати-ме по суті дещо відмінний політичний характер, ніж уніфікація приватного права в Німеччині чи Швейцарії. В цих державах об'єднувалось право в одноцілих народніх територіях, зв'язаних зі собою спільною народньою культурою та традицією — інакше одначе в нових державних територіях, що згромадили разом різні народні території з різною народньою культурою і традицією. Тут витеорити одноманітне народне право в розумінні швейцарського цивільного закону з 1907. р. або швейцарського об'єднанийного права з 1911. р. — річ ледви чи можлива. Всеж таки й тут уніфікація мусить старатись зблизити по можности поодинокі правні системи, одні до других, вибрати з них те, що спільне, та, що не годиться до спільного знаменника, або залишити поодиноким областям до власного унормовання (подібно як у німецькому краєвому приватному праві), або переробити всі діючі системи в дусі правних вимог модерної доби. Цього останнього вимагають справжні постулати модерного законодавства, бо модерне право мусить всетаки числитись з вимогами та потребами нової доби.

Тому слід придивитись, як сповнюють це завдання поодинокі повоенні держави.

В Польщі почалися кодифікаційні праці недовго після покінчення війни. Повсталала кодифікаційна комісія, яка поділилась на секції, а ті на підсекції. Витворено окрему секцію цивільного права, котра знову розбирала поодинокі частини в окремих підсекціях та підкомісіях. Сьогодні існує відповідне число підкомісій, з яких кожна має точно визначене завдання. Така підкомісія складається з провідника, його заступника, головного референта та другого корреферента і з одного або кількох членів. Референти випрацьовують звичайно свої проекти з мотивами або й без мотивів, та коли обговорено їх у 3 читаннях, приходять вони під раду т. зв. ухвальної колегії, що складається з президії цілої кодифікаційної комісії та з тих членів, що були в підкомісії референтами. Тут ухвалений проект предкладається міністерству справедливости, яке старається про санкцію. В комісії та підкомісіях працюють теоретики й практики з усіх областей Польщі — ширші верстви населення не мають тут своїх представників.

Коли маємо на оці праці польської кодифікаційної комісії по цивільному праву, то хід їх був, коротко кажучи, такий:

Кодифікаційна комісія прийшла дуже рано до переконання, що праці над реформою цивільного права для цілої Польщі потягнуться довго, так як ціла реформа вимагатиме довгих студій. Процес уніфікації є трудний, бо в Польщі є 4 правні області, різні щодо обов'язуючих законів та різні щодо ступня культури. Тому перше ніж булоб можливо перевести повну реформу цивільного права для цілої Польщі, постановлено завести правний модус вівенді поміж згаданими 4 правними областями. Ця постанова виявилась тим, що приступлено перш за все до кодифікації міжобластного права, при чому стало ясно, що міжобластне право повинно по можності кермуватися тими самими або бодай подібними нормами, як міжнародне приватне право. Проф. **Цоль** з Кракова зладив один проєкт міжнароднього та один проєкт міжобластного приватного права; опісля зголосив другий референт, адвокат **Коніц** з Варшави ще другий проєкт міжобластного права. Перед другою редакцією наспіли ще завваження деяких членів комісії та вибрано другим референтом проф. Розтворовського. Після довгих дискусій покінчено кодифікаційні праці над проєктами міжнароднього та міжобластного права й оголошено два закони про це під датою 2. серпня 1926. р.

Між тим праця над поодинокими частинами проєкту поступала наперед. Згодом виготовлено проєкт загальної частини цивільного права, проєкт подружного та проєкт облігаційного права. З цих проєктів одержав санкцію тільки проєкт облігаційного права дня 27. жовтня 1933. р. під назвою „Кодекс зобов'язань”.

На історії повстання цього „кодексу” можемо як слід перевірити, якими шляхами змагає польська кодифікаційна комісія до здійснення своєї легіслативної мети. Авторами первісного проєкту „Кодексу зобов'язань” були професори львівського університету: **Тіль** і **Льоншан де Беріє**, при чому загальну частину облігаційного права обробив **Тіль**, спеціальну частину головню **Льоншан**, з початку спільно з **Тільом**, а після його смерті сам. Вони й склали мотиви до своїх проєктів. Праця цих референтів визначила провідні шляхи кодифікаційній комісії. Вони взяли за основу правні приписи трьох правних систем, які обов'язували на терені польської території (право австрійське, німецьке та „Code Napoleon”), черпаючи тільки виїмково із російського цивільного права, котре з огляду на свої перестарілі норми знаходилося в стадії реформи; при цьому вони розважували, котрі із тих приписів *de lege ferenda* заслуговують на рецепцію, та оскільки належало їх змінити чи за інші норми модерного права вимінити. Польський кодекс зобов'язань не реєципує впрост ні одного із тих правних систем, але спирається на тому, що при уніфікації слід із обов'язуючих си-

стем вибрати ці постанови, що є найбільш відповідні та найкраще вдовольняють домагання модерної науки та потреби модерної доби. На перший план висуваяться потреби й погляди соціального обороту з особливим зазначенням економічних моментів у праві. Одиниця не перестає щоправда бути рішачим осередком правового обороту, що має право індивідуального самовизначення та власну волю в межах, оборотом признаних, — але мусить спиратись на суспільному довірю та підпорядкуватись соціальній безпечности обороту — так що ціле облигаційне право стає правом оборотом *par excellence*, не виключною доменою суб'єктивної свободи одиниці, воно неначе об'єктивізує індивідуальну волю людини вимогами суспільного обороту.

Польська кодифікаційна комісія не пішла шляхом **ревізії** одного із законів, що обов'язують на території Польщі, але вибрала шлях **реформи цілого цивільного права**, яку довершує почасти в етапах, відповідно до головних його частин. Тому й систематика та структура поодиноких законів чи законопроектів не зв'язані з якимнебудь існуючим цивільним законом, але спираються на наукових дослідів референтів комісії. Польській кодифікації бракує тільки того народноправного живчика, який проявився уже в кодифікації німецького права та ще краще в швейцарському праві. Ціла праця переводиться бюрократично в наукових засіданнях покликаних урядом правників.

Інакше представляється кодифікаційна праця на полі цивільного права в **Чехословаччині**. Тут є тільки дві правні області, в яких обов'язують різні приватноправні закони: область колишнього австрійського, та область колишнього мадярського права. Це останнє має щоправда багато відмінних приписів, ніж австрійське право, головню в тих ділянках, що мають свою основу в старій традиції та в звичаєвому праві й судовій практиці давньої Угорщини — всеж таки є і багато подібних постанов, які залишились ще з ери заведення австрійського цивільного кодексу на угорських землях. Так і тут виринуло в першу чергу питання **уніфікації**. Спершу повстала в чеських правничих кругах думка, щоби взяти за основу австрійську книгу цивільних законів, у формі усталений трьома частинними новелями, та проголосити її як обов'язуючий закон теж на Закарпатті й на Словаччині. Одначе ця думка не прийнялась ані в чеських, ані в словацьких правничих кругах — в чеських тому, що загальна опінія домагалась дальшої ревізії австрійського цивільного закону, в словацьких тому, що не були готові зирвати з давніми традиціями мадярського права. Так на нарадах правників 1920. р. запало рішення, що має бути утворена редакційна комісія, яка має приступити до праці над новим цивільним кодексом; одначе не має творитися цілком

новий цивільний закон, але за підставу має служити австрійський закон з 1811. р. з трьома частинними новелями, котрий слід піддати відповідній ревізії. Отже праці чехословацької редакційної комісії стоять під знаком **ревізії**, не під знаком реформи. Крім цього супроти польської кодифікаційної комісії виявилася різниця в цьому, що чехословацька комісія приступила відразу до праці над **цілим** цивільним законом, беручи — як було сказано — за підставу австрійську книгу цивільних законів. Наслідком цього становища комісії було й це, що вона не занялась зокрема питанням міжнародного чи міжобластного права, як це було в Польщі, але вважала його інтегральною частиною ревізії австрійського закону. Вона виходила із того, що треба прискіпити ревізію **цілого** закону, при чому аж до переведення цієї ревізії можна послугуватись у відношенні колишньої австрійської області до колишньої угорської по аналогії діючих приписів міжнародного приватного права.

Протягом кількох літ покінчила редакційна комісія перше читання ревізійного проекту. Вона поділилась на 5 підкомісій (т. зв. субкомітетів), розділюючи відповідні відділи австрійського цивільного кодексу на 5 груп під проводом 5 університетських професорів з Праги, між ними 3 Чехів, 2 Німців. До кожної групи покликано теж заступників уряду та інших членів правничого стану. Широке верстви населення таксамо не були заступлені, як у Польщі. Редакцію переняли професори; кожний із них склав на підставі нарад текст нового проекту з відповідними мотивами, беручи особистими підписами на дотичних проектах авторську відповідальність за наради субкомітету.

Шлях праці редакторів був ясно визначений, вони мали по можності як найточніше приписувати записів закону з 1811. р. з трьома частинними новелями, мали тільки випустити перестарілі і непрактичні постанови та змінити відповідно те, що не годилось із загально признаними поглядами нової доби, зглядно доповнити його приписами, які знаходилися поза текстом закону, а належали до цивільного права, і такими, що мають нормувати нові прояви господарського та соціального життя. Головна комісія мала теж взяти на увагу відмінні постанови, що діють на Закарпатті і на Словащині. Тому складено із словацьких юристів окрему „Словацьку Комісію”, котра поставила відповідні побажання до головної редакційної комісії, та на жаль — вплив цієї комісії на хід головних нарад був дуже мінімальний, бо у членів головної комісії в Празі не бачилося великої охоти, змінювати постанови цивільного кодексу в дусі колишнього мадярського права.

Так вийшло 5 еляборатів, що склалися на I. проект нового цивільного закону в Чехословащині. Референти пра-

цювали незалежно одні від других, тому знайшлися прірви і противорічності. Друга редакція стала необхідною. Зайшла необхідна потреба, звести праці п'ятих головних референтів до **одного** законопроєкту. Одне при цьому залишилися давні референти, тільки старалися шляхом взаємного порозуміння вирівнати нерівності та справити деякі норми на підставі нових розважень. Нова редакційна комісія дістала назву „суперревізної” комісії та перевела нову редакцію до кінця 1931. р. На думку редакторів вона готова до парламентарного вирішення.

Новий чеський законопроєкт обіймає повну ревізію австрійського цивільного закону. Його систематика та структура та сама, що в австрійському кодексі. Випущено тільки вступні постанови, починаючи особовим правом; задержано той самий поділ і той самий порядок поодиноких розділів, як в австрійському цивільному законі, додаючи до трьох частин ще четверту під наголовком: міжнародне приватне право. В цій останній частині знаходиться нова концепція міжнародного приватного права — нова в цьому розумінні, що різниться значно від постанов §§. 4, 34—37 і 300 к. ц. з. Однак вона настільки не нова, наскільки старається передала принципи пачуючої теорії міжнародного приватного права на континенті. Зрештою продовжує редакційна комісія чехословацького проєкту ту саму чинність, яку пропонував у своєму часі **Унгер** з огляду на австрійську ревізію цивільного закону, вона переводить по вислову Унгера далше „mosaikartige Einzelkorrekturen“, як це робили вже всі три частинні новелі. Нова чехословацька кодифікація не дає майже нічого нового, тільки змінює основну популярну дикцію австрійського закону заступаючи її новою манерою сухого, конструктивного догматизму, запозиченого з німецького закону.

Якраз легіслативна техніка є те нове, що стрічаємо в новому проєкті чехословацького цивільного закону. Переведено велику чистку поодиноких параграфів: редактори вичеркнули вступні постанови, приписи про поділену власність, про фідейкоміси, про вічну аренду, дідичний чинш та superficies, постанови, що торкаються монарха, багато приписів, що торкаються опіки й курателі і т. д. Дальше відкладено на бік усі приписи, що займаються доказовими питаннями, вилучено всі постанови, що говорять про судові поступовання, взагалі все те, що редактори не вважали постановами чисто приватноправними. Випущено параграфи, котрі вказують на інші постанови, далше такі, в яких знаходяться тільки систематичні вичислення, поучення, або міркування — і тим то способом могло статися, що замість 1502 параграфів к. ц. з. зменшено загальне число §§. на 1353. Треба додати, що в цьому числі знаходяться деякі нові

правні інститути, яких не бачимо в старому австрійському кодексі, а саме: нові постанови чехословацького подружнього права та закону про адоптацію, приписи про право за будови, реальні тягарі, купівлю на рати, декотрі приписи неспірного патенту, постанови про реєстрове право застави, про приречення заплати, перенесення власности з метою безпеки і т. д.

Абстрагуючи від цього, різниці між первісним текстом к. ц. з. у формі, прийнятій новелями, є мінімальні. Впорядкування псодиноких приписів змінено лише настільки, що постанови про подружні договори перенесено до подружнього права, та міжнародне приватне право знайшло, як ми бачили, своє місце аж при кінці цілого законопроекту. Тяжко булоб дошукуватись в чехословацькому проекті яких-небудь нових шляхів — та нема сумніву, що загальний характер цивільного закону залишився без зміни, хоча на кожному кроці стрічаємо якісь буцім-то поправки, котрі — на жаль — часто тільки псують старий текст, не даючи нічого нового. Дві найбільш важливі інституції модерного права, тоб-то право винагороди шкоди та право спілкового договору, не принесли не то щонебудь нового, але попсували тільки те, що в старому тексті було краще сказано.

Взагалі ціла редакційна праця над чехословацьким цивільним законом була занадто приспішена, щоби по ній можна було сподіватись нового вкладу в європейську кодифікацію. Редактори мають хіба тільки ту заслугу, що поправили декілька чисто теоретичних похибок, котрі і так були або легко могли бути справлені наукою; але й годі сказати, що всі ті теоретичні міркування були в дійсности оправдані. Редакція вязалася виключно постановами австрійського цивільного закону, та дуже рідко приглядалася до правних постанов інших європейських законів чи законопроектів, і тому залишилася на тому науковому та соціальному рівні, на якому зупинилася зараз після покінчення війни.

Найбільше відчувається при цьому одна новість, а саме: випущення вступних постанов кодексу. Ані про інтерпретацію та аналогію, ані про „природні засади права” (§. 7. і. ф). нема мови, та редактори не постаралися, щоби на це місце поставити щось нового; дальше нема згадки про звичаєве право, над котрим годі сьогодні приходити до денного порядку, та ніде не говориться про значіння судової практики чи наука в області цивільного права. Вилучено отже з тексту закону все те, що мало щонебудь спільного з провідними ідеями цивільного права — в цілому законспроекті панує твереза техніка, яка по суті не турбується нічим, що вказувалоб на провідний шлях, котрий редактори мали на думці. Вони по правді на це не звертали уваги.

Ще кілька слів про новий проект цивільного закону для Югославії. І тут почалась кодифікаційна праця недовго після війни. Правничі круги виходили із цього, що треба перевести як слід **уніфікацію** цивільного права в усіх правних областях нової держави, але почали працю не від цивільного закону а від цивільного процесу. Вже при цьому заявилось змагання, рецепувати діюче **австрійське право**. Видано закон, який мало різниться від австрійського процесового поступовання — але вже сьогодні відчувається, що зроблено це темпом занадто приспіненим, переймаючи з австрійським процесовим законом навіть ті помилки, яку судовою практикою та наукою були відповідно скореговані. В останніх роках виготовлено опісля новий, законопроект торговельного права, а в біжучому році (1934.) появилось видання **пробного проекту** цивільного закону. Тому, що найбільша частина югословянської території припадає на ту правну область, де перед війною обов'язував австрійський цивільний закон з 1811. р. або де цей закон обов'язував з деякими змінами (так у Сербії від 1844. р.) — кодифікаційна комісія ухвалила покликати за основу уніфікації австрійський цивільний закон з трьома частинними новелями. Тут **рецепція** ще повніша, ніж у чехословацькому проекті. Покищо цей проект є тільки **пробний**, значить, він виданий на пробу, щоб дати можливість науковим та іншим кругам населення висказати свої думки; аж після цього хоче кодифікаційна комісія виступити зі справжнім законопроектом. Покищо не вийшли друком жадні мотиви. Відповідно є те, що, хоч над тим пробним проектом працювало декілька осіб, всеж таки головна редакція спочивала в руках **одного**, головного референта, професора університету (Крека) з Любляни. Супроти чехословацького проекту зазначається тут значно більша одноцільність і стремління, не перемінювати давньої законної техніки, тільки заводити по правді найбільш необхідні поправки чи доповнення. Так напр. доповнено цілий розділ про юридичні особи, головню на підставі швайцарського закону, чим полагоджено це важливе питання виразними постановами, не відкликом на адміністраційне право, як це зробив чехословацький проект. Зрештою далеко більшу увагу звертає югословянський проект на німецьке та швайцарське право, ніж чехословацька редакційна комісія, натомісь задержує популярну техніку австрійського тексту. Тільки із пізніших праць можна сподіватися більшого змодернізованя проекту.

Наша станова організація і її завдання (1923—1933).

З огляду суспільно-громадянського.

Реферат д-ра Костя Левицького на Ювілейній Академії С. У. А. у Львові в дні 22. вересня 1934 р.

Почини станові організації нашої адвокатури здійснилися аж у повоєнному часі. Натомість у передвоєнному часі були у нас між товаришами адвокатами особисті безпосередні звязки та вони тоді вистарчали, бо число українських адвокатів не було велике, воно дійшло було до кількадесяти, а відносини для наших молодих адвокатів у громадянстві були приємливі, отже не відчувалося конечної потреби творити свою окрему станову організацію, — хоча вона й тоді булаб мала своє значіння.

За те у повоєнному часі значно змінилися обставини життя і праці наших адвокатів українців на цих землях, що перейшли під Польщу. Чисельно зростала наша адвокатура щораз більше, допливом молодих людей, що шукали праці і життя у вільному адвокатському стані, а з другого боку завдання і обовязки українського адвоката ставали все тяжші, супроти відносин, — в яких найшлося наше громадянство після світової війни. Наслідком цього треба було разом зібрати отсей легіон українських адвокатів в одно дружнє товариство для заступства їх інтересів і здійснення ідейної мети адвокатського звання.

Звідсі, з цієї відчуті потреби життя повстало в 1923. році: **товариство Союз Українських Адвокатів у Львові**. Воно повстало головно заходами: сеніора д-ра Стефана Федака, д-ра Макса Левицького і Аркадія Малецького. У своєму статуті поклало воно як **провідні завдання нашої станової організації**: боронити прав, інтересів і **достоїнства адвокатського звання**; удержувати станові і товариські **взаємини** між українськими адвокатами і українськими кандидатами адвокатури, — та давати собі **взаємну поміч** в справах адвокатського звання.

Перше і провідне завдання адвокатури: оборона прав, інтересів і достоїности адвокатури як звання — обнимає **духове обєднання членів С. У. А.** з ідейними змаганнями адвокатури всіх культурних націй, зі змаганнями до свобідного виконування оборони права і справедливости (слушности), без ріжниць народности. Та з **цим ідеалом** новочасної адвокатури тісно вяжеться **обовязок** українського адвоката: у його становій діяльності зберігати на кожному місці достоїнність і повагу речника права і заступника справедливости, щоби стати дійсним лицарем своєї палестри.

З отсим обличчям лицаря являється український адво-

кат як рідний син свого народу у зорганізованому Союзі Українських Адвокатів, — адвокат, що носить у своїй душі живе знамя українського громадянина, якого йому не вільно понизити на ніякому місці. Тому він не може ніколи затрачувати ідеології своєї нації, стаючи при всякій нагоді як громадянський творчий чинник, а ніколи деструктивний. Український адвокат мусить бути діяльним українським громадянином! Це є неписане право, а вроджене живе право душі його, без котрого нема українського адвоката, так як без цього почування нема польського адвоката, ані німецького, ані жидівського, ані якої іншої нації...

А конечним підготовним засобом до переведення того першого і провідного завдання нашого адвоката є зорганізування українських адвокатів і адвокатських аплікантів у своїй становій установі, щоби удержувати станові і товариські взаємини між українськими адвокатами і українськими адвокатськими аплікантами, — і давати собі **взаємну поміч** в справах адвокатського звання!

Товариські і станові взаємини, це той живчик, що творить організований вишкіл адвокатів на місцях і в Делегатурах Союзу Українських Адвокатів. Наради і товариські поради та сходини і виклади з дискусіями мають підносити образуння і поглиблювати знання українського адвоката, та мають йому промощувати дорогу життя в громадянстві. Не глядання за синекурами або голосними реклями, але **знання права і розуміння його у поступових дослідах** має бути тою авторитетною силою, — що приєднує адвокатови довіря громадянства.

А до того приходить еще сильніше **затіснювання** звязків між товаришами адвокатами і взаїмна поміч та добра порада і остоорога, — що стає кріпким **забором проти всякого нарушуння суспільної етики**. Звідсі добуває адвокат у своїй становій організації, між своїми товаришами другу потенцію його сили: чисту мораль, так що його лицарською зброєю стають при ньому: **його знання права і громадянська мораль!**

Ці два засоби до оборони права і справедливости мусить мати кожний адвокат без різниці партій, до яких він може належати. І тому, формуючи нашу станову організацію, станули ми на становищі **надпартійности**, приєднуючи до Союзу Українських Адвокатів всіх наших українських адвокатів — без огляду на те, до яких політичних партій вони причисляються, — коли вони зберігають конечні чесноти українського адвоката. Таким чином наш Союз Українських Адвокатів, наближуванням до себе товаришів всіляких партій причинювався посередно до злагіднювання антагонізмів і партійних поборювань, видвигаючи ідейний клич: де йде про загальний інтерес, там **йти мають всі разом!**

Отсим своїм становищем не хотів і не хоче Союз Українських Адвокатів творити якоїсь нової політичної партії, ані, як станова адвокатська організація, вмішуватися до ведення політики, а тільки ми мали на увазі створити формацію **загальної української палестри**, що стоїть в рядах свого громадянства, де треба і коли треба, та при цьому зберігає почуття гідності і обов'язків адвокатського звання. І так сталося, ми маємо загальну українську палестру, а не фракцію...

Поза цим пробивається ширше і ще дальше завдання Союзу Українських Адвокатів: удержувати **зв'язки також з не-українськими становими адвокатськими організаціями**, що ми піддержували товариськими зносинами в станових справах, як також у згідній співпраці з ними в Адвокатських Палатах, — передусім в **Палаті Адвокатів у Львові**. Ці наші станові зв'язки зі всіми адвокатами довели до того, що у всіх відділах львівської Палати Адвокатів мають українські адвокати відповідне заступництво, та в Начальній Адвокатській Раді у Варшаві засідає член президії Союзу Українських Адвокатів, товариш д-р Маріян Глушкевич. В сучасних, незвичайно ускладнених і вельми тяжких обставинах, які переживає адвокатура взагалі, що мусить боротися за **право праці**, — має те становище, що його старався здобути Союз Українських Адвокатів — послідовним поступованням — велике значіння. Воно дає **поміч і охорону нашій адвокатурі**, у загальному зєдиненні всіх адвокатів наших земель.

Серед важких умовин життя і праці української адвокатури, Союз Українських Адвокатів уважав за вказане і конечно підняти правну акцію поміж своїми членами щодо правильного уживання рідної мови, — як також на бажання нашого громадянства прояснити питання **про права української мови**, по введенні польських мовних законів з 1924. р. Відносну розвідку „За право мови“, написану товаришем д-ром Романом Домбчевським, видано в Ювілейному Альманахови.

Справа уживання рідної мови у всяких зносинах в уряді, суді і прилюдному житті має важне значіння в житті нашого громадянства і всего нашого народу, та їх експонента українського адвоката. Натомість **понижуванням** нашого національного знамені, нашої рідної мови, упадаємо в пошані: у нашого противника, у сусіда, у судді і у нашого приятеля, бо на адвоката припадає обов'язок носія і передовика національної честі. Тому у цій, так важній справі, Союз Українських Адвокатів почувався до обов'язку розвинути відповідну правну акцію, щоби порозумітися і стати разом з українським громадянством.

Союз Українських Адвокатів по довгих нарадах, ствердив конечність видавання обновленого правничого часопису і став в 1928. році видавати **одинокий у нас правничий орган „Життя і Право“**. Призначення цього органу є: поглиблюва-

ти ідеологію української адвокатури і консолідувати наші сили, та при цьому давати спромогу українським **правникам всіх видів**: вироблювати свої наукові сили, щоби область правознавства була заступлена в українській письменности. В цьому ділі пішли ми разом з Товариством українсько-руських правників у Львові.

Намічені тут **загальні напрямні** нашої станової організації старалися **переводити в діло**: виділ і Делегатури Союзу Українських Адвокатів в часі першого десятиліття його існування. Та ми сьогодні можемо сказати, що ми створювали основи нашої станової організації і клали тільки почини нашої діяльності, але самої організації ми **не завершили**. А які є наші частинні досягнення у першому десятилітті, на це вказує кількість членів адвокатів, що об'єднались в Союзі Українських Адвокатів.

На загальне число адвокатів українців на цих землях: галицькій і волинській, в кількості: 428, є членами Союзу Українських Адвокатів: **319 адвокатів**, значить **три четверті**, а одна четверта: 109 адвокатів українців стоїть ще поза своєю становою організацією. За цими числами ідуть українські адвокатські апліканти у числі **вже вменшеному**, бо повище сотки магістрів права. Отсі числа нам виказують, що наша станова організація знаходиться ще **в стадії початкової формації** та що її найближчим завданням є об'єднати у себе всіх українських адвокатів та **при них**, всіх українських адвокатських аплікантів, для успішної оборони і заступства інтересів української адвокатури, як також для кріпшої **оборони прав рідного народу**, з котрим маємо перебувати нашу спільну долю.

Хай здорова сила ідеї нашої нації і її вимагання супроти твердої дійсности, стануть тим соборним кличем, що в найближчому часі об'єднає всіх українських адвокатів **в їх одинокій становій організації**, щоби **скріпити життєву здатність** тих, що мають видержати в обороні права і справедливости.

Союзови Українських Адвокатів.

Привіт Митрополита Андрея гр. Шептицького.

На Святочну Академію з приводу ювілею Союзу Українських Адвокатів переслав Митрополит Андрей граф Шептицький ось такий привіт з Підлютого, дня 15. вересня 1934.: „До Союзу Українських Адвокатів на руки голови п. президента д-ра Костя Левицького у Львові. В світлу річницю Союзу приходжу і я зложити Вам, Панове, мої найщирші граюляції за минуле, і побажання на будуче. Історія української палестри є тісно зв'язана з історією цілого нашого народу для того, що українські адвокати від самого початку нашого політичного життя грали провідну роль в політиці. Великі їх

заслуги в тій ділянці, але не найбільші, бо безумовно більше заслуг і невтомимої праці та жертв зложили українські адвокати в розвою і спільного економічного життя цілого народу і тяжкої боротьби за економічну долю поодиноких громадян. Український адвокат був не лишень правним дорадником в повнім того слова значінню, але і приятелем нас усіх. Найважлишу роль відіграла українська палестра на тернистому шляхові політичних процесів. В усіх інших напрямках винне Вам українське громадянство високу пошану і щире вдячність, — за оборону в політичних процесах винне Вам ціле громадянство вдячність, якої не можна виразити без зворушуючих і повних сліз висказів болючого і зраненого патріотизму. — Андрей М.”

За цей вельми цінний привіт вирішив Виділ Союзу Українських Адвокатів подякувати Ексс. Митрополитови та в дні 4. ц. м. явилися відпоручники С. У. А.: д-р Кость Левицький, д-р Михайло Волошин і д-р Евген Щуровський, щоби особисто зложити подяку Ексс. Митрополитови за той незвичайний привіт для нашої одинокої станової організації української палестри. Іменем Виділу С. У. А. промовив д-р Кость Левицький та підніс значіння цього незвичайного привіту з душі нашого Митрополита до душі українського адвоката як громадянина, що є не тільки правним дорадником, але й приятелем українського громадянства і свого народу, як також зазначив велике значіння тих цінних висказів супроти українського громадянства і всіх членів української палестри, що мають вказані чесноти плекати в своїх почуваннях і ділах. Сердечну подяку закінчив д-р Кость Левицький побажанням нашому Владиці доброго здоров'я для проводу до великої мети Його життя.

Митрополит прийняв з вдоволенням відпоручників С. У. А. та розпитувався про матеріяльні відносини наших адвокатів, як також заінтересувався справою приступлення всіх наших адвокатів без ріжниць партій до Союзу Українських Адвокатів у Львові.

— 0 —

За поминки на гробах Українських Стрільців.

В останніх часах завелось обвинувачування за висипування могил і відправлювання панахид над гробами українських стрільців. Такі процеси відбуваються в карно-адміністративному поступованні та переходять до карного процесу, а бувають випадки, що відносні події з приводу обходу пам'яті покійних кінчаються карними засудами і всякими дальшими послідовностями.

Тому треба стерегтися і як слід боронитися, щоби не попасти в прикрі наслідки донесень і посуджувань. Наведу

тут один такий випадок, що перед кількома днями був предметом розправи перед Окружним Судом у Львові.

Парох матірньої церкви їхав в понеділок Зелених Свят 1934. р. до прилученої філіяльної церкви, щоби там відправити святочні Богослуження. По дорозі стрів його поліцейний постерунковий, задержав і став випитуватись, яке там має бути Богослуження та звернув увагу Пароха, щоби не відправляв панахиди, бо з цього вийде демонстрація. На це о. Парох, зберігаючи повагу і спокій, відповів поліцейному постерунковому, що як по відправі Богослуження зажадають парохіяне, щоби відправити панахиду над могилами, то він відправить і не може цього відмовити, бо мігби цим якраз довести до заворушення людей і демонстрації. По такій відповіді відійшов п. постерунковий і не показався на Богослуженні в церкві ані на церковному кладовищі, в часі відправлювання панахид над могилами.

Ось так здавалось би, що все добре скінчилося, бо не було на місці ні провокації, ні демонстрації. Але з цього всеж таки вийшло донесення карне на о. Пароха, що подав п. постерунковий до староства повітового, де визначено карно-адміністраційну розправу і засуджено о. Пароха за арт. 18. права про переступства, а саме за порушення прилюдного порядку, через те, що він відправив панахиду над могилою українських жовнів, поляглих у польсько-українській війні, на гривну в квоті: 200 золотих або на кару одного тижня арешту, — значить засуджено священика за відправу панахиди. Цього оречення не приймив засуджений, а зажадав, щоби передати цю справу Окружному Судови у Львові.

Щож має в такому випадкови піднести оборонець? Передусім це, що обвинувачений священик відправив панахиду над могилами похованих українських стрільців в році 1919, — в часі польсько-української війни; що ці могили не є свіжо висипані, але вони стоять на церковному кладовищі від 1919. року, та були що року весною відновлювані, — та що п. постерунковий не мав права заборонювати церковного Богослуження, ані панахиди, як церковної відправи, бо це належить виключно до компетенції о. духовного, на підставі конкордату, заключеного польською державою з католицькою церквою в 1925. році, що запоручив свободу і ненарушимість церковних відправ, церков, каплиць і кладовищ, — як також, що ноторійно відбуваються у нас надгробні панахиди, як легальні обходи, навіть під охороною поліцейних органів, — супроти чого не можна посудити католицького священика, начеби він відправою панахиди виявив якусь нехоть або легковаження для польської держави.

З цих причин увільнив Окружний Суд у Львові обвинуваченого священика від закиненого йому переступства.

К. Л.

ЛЕВ ГАНКЕВИЧ.

Останній бастион.

(На маргінесі Загальних Зборів Адвокатської Палати з дня 24/XI. 1934. у Львові).

I.

Серед розбурханого галицького моря національних пристрастей, жорстоких нетолеранцій, зоологічних шовінізмів — був малий тихий остров забуття — Адвокатська Палата у Львові.

В ній були заступлені всі три народи: жиди, поляки і українці, а серед них всі політичні національні і соціальні напрямки: націоналісти, соціалісти, сіоністи, асимілянти, фільосеміти, антисеміти, одним словом були всі. Не було тільки ненависти, злоби і нетолеранції.

Згідно і гармонійно працювали заступники тих трьох народів в Раді для добра адвокатського стану і не було випадку, щоби напр. не вписано когось на адвокатську листу тільки тому, що той хтось українець, жид, чи поляк; не відмовлено допоміч вдовиці, або не знижено якихсь оплат. Одно тільки рішало, чи даний товариш, або дана вдовиця заслуговують, щоби узгляднити їхню просьбу.

Не інакше було і в суді. Не грало ніколи ніякої ролі, чи референтом справи був українець, поляк, чи жид; чи обвинувачений говорив по польськи, чи по українськи, — всі справи вирішувано по найкращій совісті. Всі старалися тільки, щоби з одного боку не зробити товаришеви кривди, а з другого, щоби **заховати** гідність і престиж адвокатського стану. Ніякі побічні політичні, національні, чи інші згляди з якогонебудь боку не грали найменшої ролі. Кожний член Палати був повноправний.

II.

Так було. А коли раз на Загальних Зборах Адвокатської Палати в ратушевій салі по українській промові нашого товариша, один з присутних запротестував проти уживання української мови, на кількасот зібраних не піднеслася за ним ні одна рука. Кермуючий тоді Загальними Зборами, незабутний президент д-р Михайло Грек, звернувся до того товариша, чи жадає перекладу, але цей не зажадав.

Так було.

Аж прийшли тепер в листопаді 1934. р. нові Загальні Збори. На них впали **нові** кличі, **нові** ідеї.

„Зле є з адвокатурою, але і вона цьому винна. Уряд не міг досі відноситися до неї прихильно, бо вона не мала ніякого з ним контакту. І щастям було для адвокатури, що повстав К. А. Р. П. (Коло Адвокатів Річипосполитої Польської), що

сперся на ідеології маршалка Пілсудського — і навязав негайно взаємини з урядом, а навіть на бенкеті, який він уладив, **при одному столі** засів п. міністр справедливости і члени КАРП-а. Тепер буде краще, але адвокати мусять поступати далі тим шляхом, коли хочуть, щоби їм було краще.“

На салі запанувала тишина. Ніхто не відозвався. Чи за сильний був удар, чи — не знаю.

І ще один момент.

На цих Загальних Зборах приходили до виборів два поляки, два українці і два жиди. Від більше як десяти літ, перед кожними Загальними Зборами Адвокатської Палати повставали спільні передвиборчі комітети, зложені з представників всіх трьох народностей і разом укладали листу кандидатів. Коли нове право про устрій адвокатури почало обов'язувати від липня 1932. р., тоді вменшено число членів Ради з давнішого числа 24. на 19. Від того часу признано польським товаришам 6 мандатів, українським 3, а жидівським 10. Жидівські товариші вибирали тут і товаришів жидів, що признавалися до польської народности.

Цього року перед Загальними Зборами товариші поляки зажадали для себе чотирьох місць і двох для українців. Жидівські товариші не могли на це згодитися і перший раз цього року не було спільного виборчого комітету. На Загальних Зборах, частина польських товаришів по зложенні заяви опустила Загальні Збори і не голосувала.

III.

Не можна заперечити, що найкращим засобом при виборі до Ради і Адвокатського Суду було би, колиб виборці вибирали без огляду на національну приналежність найкращих своїх представників, щоби вони працювали для спільного і загального добра.

Так, — але це покищо, на жаль, тільки утопія. Це було би можливе тільки тоді, колиб в Адвокатській Палаті були члени тільки одної народности, але й тоді були би ще там всякі гуртки, що хотілиб мати в магістратурі **своїх** представників. А щож говорити, коли є три народности, що дійсно мають свої специфічні потреби і бажання. Це має також ту добру сторінку, що всі ті національні гуртки стараються дати своїх найкращих представників. До того одначе потрібне, щоби кожне національне представництво дістало відповідну кількість мандатів до своєї чисельности, щоби ніяка народність **щодо того не чулася покривдженою.**

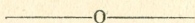
А коли всі вони будуть справдішними **повноправними** громадянами, то мають перед собою велике і вдячне поле до праці.

Оборона права, виміру справедливости, демократії, автономії палати, гідности й поваги стану, охорони матеріальних професійних інтересів, забезпечення на старість, на випадок хвороби і неспосібности до праці, забезпечення вдів і сиріт по адвокатах, — це безмежні терени праці, де наша магістратура в тім так важкім для палестри моменті може зробити дуже багато добра.

IV.

Впав бастион може ще не остаточно, бо відтак прийшли рефлексії і на зверх властиво нічого не змінилося. Деканом Ради став поляк, місто-деканом жид, секретарем українець, але не в цьому діло. Не в зовнішньому, але у внутрішньому криється проблема майбутности існування острову забуття.

Чи ті нові кличі і нові ідеї, що впали на останніх Загальних Зборах були тільки переходовим і без значіння епізодом, чи це заповідь **нового курсу**, та тимсамим і кінець останнього бастиону? В руках нової магістратури його доля.

Оборонна акція адвокатського звання.

Боронімся проти матеріального занепаду нашої палестри.

Економічний занепад між адвокатами в цілому краю займає щораз більші розміри, які доходять вже до застрашаних вислідів.

Держуться еще старші адвокати, які в давних добрих часах доробилися маєтку і сьогодні живуть з нього. Добре ще ведеться деяким молодшим адвокатам, які добилися заступництва великих установ (синдикатів) або визначилися незвичайними спосібностями. Крім цього добре ще маютьсся судейські емерити, для яких адвокатура є додатковим званням і доходом.

Поза цими виїмками загал адвокатів опинився в стані **зубожіння незвичайно тяжкого**, так що канцелярія адвоката, о скільки вона взагалі є чинна, дає готівкові впливи **коло 100 золотих місячно**, що не вистарчає навіть на такі видатки, як льокаль, опал, світло, канцелярійні прибори, помічну силу в канцелярії, податки і складки до адвокатської палати, а для адвоката і його родини нічо не лишається на прожиток.

Тому треба конечно підняти **збірну акцію ратунку** з боку всіх причасних чинників: Адвокатських Палат, станових адвокатських організацій, Начальної Адвокатської Ради, соймових послів і сенаторів — без ріжниці націй, — в пресі, на зборах, петиціями, делегаціями і всякими іншими засобами, щоби уряд передусім обнижив **судові оплати**, — привернув

адвокатам право виладжування (укладання) **контрактів щодо нерухомостей**, та щоби не допускав **вислужених урядовців ані суддів** до виконування адвокатури.

Виділ Союзу Українських Адвокатів підняв ініціативну акцію в цій переважній справі життя нашої адвокатури, та візвав делегатів С. У. А. до співділання.

Постанови Делегатури С. У. А. в Коломійі.

Члени С. У. А. в Коломійі на своїх сходинах в дні 17. листопада 1934. р. основно обмірковували положення адвокатури і згідно ствердили, що у великій мірі те положення погіршило новіше польське законодавство, а саме закони, декрети і розпорядки відносно судових оплат, умов щодо нерухомостей, залічок в карних справах, касаційних кавцій, виключення адвокатів від оборон і заступств в дисциплінарних справах, карно-скарбових, і карно-адміністративних, — взагалі законодавство, котре ставить для громадянства перепони в домаганні виміру справедливості і обмежує компетенцію адвоката.

Зібрані вважають, що зі **сторони адвокатури за мало зроблено заходів**, щоби тому несприятливому для адвокатури і взагалі для виміру справедливості правному становищу запобігти, а коли такий стан настав, щоби його змінити. В тому напрямі є конечною організована і систематична акція, котру повинні повести організації адвокатів, тим більше, що дотеперішній досвід дає підставу припускати, що може наступити далі погіршення правного положення адвокатури.

Зібрані однодушно висказують побажання, щоби до тої акції дав **ініціативу Виділ С. У. А. у адвокатських властей** і сам її повів перед компетентними державними чинниками, безпосередно як і за посередництвом нашої парламентарної репрезентації. (Підписи товаришів Коломийської округи).

Отсі постанови сходин товаришів С. У. А. в Коломійі приймив Виділ С. У. А. на засіданні з 15. грудня б. р. до відома та вирішив ще раз візвати всі наші Делегатури, щоби вони скликали свої сходи і піднимали відповідні постанови у вказаних справах, як також негайно завідомляли про свою акцію Виділ С. У. А. Рівночасно вирішено віднестися до станових організацій **товаришів Поляків і Жидів**, щоби з ними разом піднимати заходи до оборони інтересів адвокатського зв'язування. Тут важна є ще справа **податкових вимірів**, чого треба припилювати.

ВИРОК

Найвищого Адміністраційного Трибуналу з дня 28. вересня 1934., до ч. Рей. 6705/31., в справі мови нарад Шкільної Повітової Ради.

Найвищий Адміністраційний Трибунал ч. Рей. 6705/31. — В імені Польської Річипосполитої. — Найвищий Адміністраційний Трибунал в складі: предсідник — президент Копчинський і судді — Ольпінський, Пержхальський, при участі протоколянта Костецької, в справі позову д-ра Теофіля Окуневського на оречення Міністерства Віроісповідань і Публичної Освіти з дня 27./V. 1931. р. ч. II. 5830/31., в справі мови нарад Повітової Шкільної Ради в Городенці, по переведеній в дні 28./IX. 1934. розправі і це по вислуханні звідомлення судді референта та виводів заступників: позиваючої сторони д-ра В. Загайкевича і пізваної власти д-ра Ст. Бяласа, урядника Міністерства В. і П. О. **віддає позов, як необоснований. Причини:** д-р Теофіль Окуневський, адвокат в Городенці вніс до Кураторії Львівської Шкільної Округи зажалення дня 17./IX. 1930. р., в якому підніс, що на засіданні Шкільної Повітової Ради в Городенці дня 13./IX. 1930. р., в якому він брав участь в характері делегата Повітового Виділу, предсідник, шкільний інспектор спротивився, щоби він говорив в дискусії по українськи, тому, що по регулямінові згаданої Шкільної Повітової Ради, урядовою мовою Ради є державна мова т. зн. польська. Кураторія Львівської Шкільної Округи ореченням з дня 14./I. 1931. р. ч. I. 38709/30. не узгляднила зажалення д-ра Окуневського, задля браку правного обосновання, бо Шкільна Повітова Рада є державною владою і по думці закону з дня 21./VII. 1924. р. поз. 724. Д. 3. урядує в польській мові, як державній, так у внутрішній службі, як і зовнішній, а відбування засідань і ведення нарад належить до її урядових чинностей, що входять в обсяг внутрішньої служби. Арт. 4. цього закону, допускає до нарад в деяких випадках також українську (руську) мову, одначе це відноситься тільки до самоврядних установ і не може мати примінення до Ш. П. Р. Зрештою, обовязок промовляти на засіданнях Ради виключно в польській мові, як державній, що слідує так зі згаданого закону, як і з §. 2. правильника Ш. П. Р. не суперечить ніяк 109. арт. конституції, якщо цей обовязок є виразно унормований законом. Міністерство В. і П. О. вирішенням з дня 27. V. 1931., ч. II. 5830/31., не узгляднило відклику від того внесеного оречення, і оспорене оречення затвердило з причин, поданих в ньому. Це вирішення д-р Теофіль Окуневський закликав перед Найвищим Адміністраційним Трибуналом, та відтак заявою на письмі з дня 4. I. 1933., піддержав свій

позов, як також на переведення розправи. Пізвана влада у своїй відповіді на позов внесла на віддалення позову як неузасадненого. Розглянувши позов д-ра Теофіля Окуневського, Н. А. Т. розважив слідуюче. На терені б. австрійської займанщини були державними властями шкільної адміністрації в повітах т. з. ц. к. Шкільні Окружні Ради, котрих устрій і обсяг ділання були унормовані законом останньо виданим на підставі державного закону з 26. VI. 1899. В. З. і Р. К. ч. 84, про Шкільні Окружні Ради. Польський закон з 9. VI. 1920. р. про тимчасовий устрій шкільних властей поз. 304. Д. 3., удержуючи на далі існування повищих Шкільних Рад, як органів державної шкільної адміністрації в повітах поза зміною назви на Повітові Ради, в нічому не змінив, ані їх устрою, ані характеру, як державних властей повітової шкільної адміністрації. В цьому стані справи, беручи під увагу зовсім ясний припис 1. арт. закону з 31. VII. 1924. поз. 724. Д. 3. про державну мову і мову урядування державних і самоврядних адміністраційних властей, немає ніякого сумніву, що мовою урядування згаданих шкільних рад, так у внутрішній службі, як і зовнішній є державна мова, отже польська. Але згаданий вище закон знає деякі виїмки від повищої засади, постановляючи м. і., що цивільні влади і адміністраційні уряди I. і II. інстанції, як також самоврядні уряди приймають подання і устні заяви в справах, котрих полагодження до них належить, від польських громадян української (руської) народности на просторі станиславівського воевідства також в їх рідній мові (арт. 2.), як також, що в нарадах громадських і міських рад, повітових і воевідських соймиків можна користуватися мовою, допущеною до вношення подань в даному воевідстві відповідно до постанов арт. 2. (арт. 4.) на рівні з державною мовою. Отже, спираючися на цих приписах закону з 1924. р. і на арт. 109. конституції, який постановляє, що кожний громадянин має право береження своєї народности і плекання своєї мови та національних знамен, старається позиваючий обоснувати своє право промовляти на засіданнях Шкільної Повітової Ради в Городенці, в українській (руській) мові. Найвищий Адміністраційний Трибунал не міг прихилитися до цього погляду. Вище наведений припис виїмковий з арт. 2. згаданого закону, як це слідує з його звуку, відноситься тільки до сторін української (руської) народности, у відношенні до державних і самоврядних властей, а зокрема до вношення подань, зглядно до складання устних заяв в рідній мові, а не може відноситися, як цього хоче позиваючий до промов, або заяв членів Шкільної Повітової Ради на її засіданнях, котрі виступають там не як сторони у відношенні до цієї влади шкільної адміністрації, але як члени згаданої влади. В даному випадкові погляд позиваючого є

хиблений ще й тому, що в склад Шкільної Повітової Ради входить він, як делегат Повітового Виділу, отже самоврядної влади, яка по думці арт. 1. цит. закону з 1924. р., так у внутрішній як і зовнішній службі, урядуює засадничо в державній мові. Вище покликаний виїмковий припис арт. 4. закону з 1924. р. не може також мати примінення в даному випадкові, тому, що цей відносився до мови нарад таксативно поданих властей територіяльного самоврядування, а Шкільні Ради Повітові, як це вище виказано, хоч колегіяльно радять є державними властями шкільної адміністрації. З цих самих причин узнано заміт порушення 109. арт. конституції необоснованим. Вкінці Трибунал не добачує хиби поступовання, яка обосновувала би ухилення запізваного оречення, та яка по думці позиваючого міститься в цьому, що пізвана власть повинна була розважити порушену у відклику обставину, що делегатом до Ш. П. Р. міг бути вибраний селянин Українець, що не знає польської мови, — а це тому, що, як це слушно вияснює пізвана власть у відповіді на позов, випадок цей подано зовсім відірвано і прикладово та що випадок такий взагалі не зайшов, не міг отже бути правним аргументом, ані не був виясненням, зглядно обоснуванням фактичного стану справи і як такий не потребував ніякого вирішення власти орікаючої в цій справі. З тих всіх причин Найвищий Адміністративний Трибунал віддалив позов як неузасаднений.

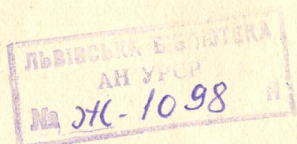
3 життя нашої адвокатури.

Нові адвокати.

Д-р Яким Кузик в Болшівцях, мгр. Василь Івахів в Винниках.

Зголосили перенесення.

Д-р Іван Калин з Тернополя до Копичинець, Михайло Калимон з Богородчан до Болшовець, д-р Евген Боднарук з Отинії до Чорткова, д-р Іван Гурко з Заліщик до Турки н. Стр.

ЮВІЛЕЙНИЙ АЛЬМАНАХ СОЮЗУ УКРАЇНСЬКИХ АДВОКАТІВ

виданий з нагоди десятиліття СУА
(1923—1933)

ПІД РЕДАКЦІЄЮ Д-РА КОСТЯ ЛЕВИЦЬКОГО

ЗМІСТ АЛЬМАНАХУ:

- д-р С. БАРАН: За чистоту української правничої мови;
д-р КОСТЬ ЛЕВИЦЬКИЙ: Первісна організація українських правників у Львові;
д-р О. НАДРАГА: Товариство українсько-руських правників у Львові (1909—1933);
проф. М. ЧУБАТИЙ: До історії адвокатури на Україні;
д-р Л. ГАНКЕВИЧ: Десятиліття Союзу Українських Адвокатів;
д-р М. ВОЛОШИН: Тим, що відійшли від нас в боротьбі за право;
д-р В. ЛИЦИНЯК: Українські адвокатські аппліканти в Галичині;
д-р КОСТЬ ЛЕВИЦЬКИЙ: Українські правники в нотаріаті;
д-р СТ. ДРОЗДОВСЬКИЙ: Українці в судівництві, державній прокуратурі і прокуратурі скаргу;
проф. д-р СТ. ДНІСТРЯНСЬКИЙ і проф. д-р В. СТАРОСОЛЬСЬКИЙ: Українці — професори права;
проф. д-р В. СТАРОСОЛЬСЬКИЙ: Держава і право;
д-р М. ГЛУШКЕВИЧ: Дещо про адвокатський імунітет по новому праву про устрій адвокатури;
д-р РОМАН ЛОМБЧЕВСЬКИЙ: За право мови.

Ціна Альманаху 5 зол.

Гроші належить слати під адресою **Центробанк, Львів, вул. Третього Мая ч. 15, з допискою Ювілейний Альманах С. У. А.**

До Членів С. У. А.

На зазив уміщений в попередньому числі „Ж. і Пр.” в справі залеглих вкладок та передплати за журнал, відгукнулися деякі Делегатури та поодинокі Товариші, які подали свої пропозиції щодо цих залеглостей.

Виділ С. У. А. звертається до цих Делегатур та поодиноких Товаришів, що досі не надіслали своїх пропозицій, щоби по змозі це якнайскорше зробили, бо на основі цього Виділ С. У. А. зможе зайняти становище і про своє рішення повідомить усі Делегатури.

При цій нагоді просимо тих ВП. Товаришів, які досі не переслали передплати за журнал залученими до попереднього числа складанками, щоби старалися це зробити в якнайкоротшому часі.

ВИДІЛ С. У. А.

Кооперативний Банк

„ДНІСТЕР“

у Львові, вул. Руська ч. 20.

Уділює позички векселеві і гіпотечні, зачети на підклад акцій і т. п. — Приймає під найкориснішими умовами вклади в краєвій і заграничній валюті. — Переводить купно і продаж всякого роду цінних паперів. — Переводить торговельні операції. — Приймає вплати на рахунок третих осіб. — Попирає діяльність других кооператив,

Адреса для телеграм „Дністер“, Львів, Телефон 80-50.

Інформації в справі позичок уділяють Агенції Дністра

БІБЛІОТЕКА
НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМ. ШЕВЧЕНКА

1098

1,60

БІБЛІОТЕКА
НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМ. ШЕВЧЕНКА
м. Львів

III

ДЧС 14.916

1934-1-4

59773

1934.